

KAITSE KODU

IV AASTAKÄIK V NUMBER (XVII) 1998

Kaitseliit 80

*Kaitseliitlasi tervitavad president Lennart Meri, Riigikogu
algkõrge komisjoni esimees Peeter Lorents, kaitseminister Andrus Öövel,
kaitseväe juhataja kindralleitnant Johannes Keri, Enn Tarto ja
Kaitseliidu ülem kolonel Lui Jaanson.*

Kaitseliidu ajaloo lühiülevaade

*Lühikokkuvõtte sündmustest, mis on määranud Kaitseliidu olemuse
Eesti ajaloo eri etappidel.*

Aprillis algas sõda

*Jätkub järjejutuna ilmuv lühikokkuvõtte raamatust, mis käsitleb järgmise
sajandi võimalikke sõjalisi konflikte maailmas.*

9. oktoobril võttis kaitseminister Andrus Öövel oma käega maha pärja Tartu Riia 12 asuva sõjaväe õppeasutusteks rekonstrueeritava Kaitseliidu maja sarikatelt. AS Eviko Ehituse valmistatud katus võimaldab talve jooksul lõpule viia hoone sisesed remonditööd. Rahvusvaheliselt finantseeritava Balti Kaitsekolledzhi kasutusse jääva hoone tiiva sisetööd peavad valmima järgmise aasta jaanuari lõpuks, kogu hoone sisetööd aprilli lõpuks ning välisviimistlus suvel. Lisaks Balti riikide vanemohvitseri koolitavale BaltDefColile hakkavad Riia 12 hoones paiknema ka Eesti Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste Sõjakool ja Kaitseliidu Tartu malev.

Foto: Olavi Punga

Foto: Olavi Punga

Tänavused Kaitseliidu päevad korraldati esmakordselt Kaitseliidu pärrastsõjajärgses ajaloo linnas. 2.–4. oktoobrini olid Kaitseliidu malevate esindusvõistkondade kasutuses selleks ettevalmistatud paigad Tartus Raadi lennuväljal, laululaval ja Tartu Üksiku Jalaväepataljoni territooriumil. Algselt oli kavas KLi Tartu maleva korraldatavad Kaitseliidu suvised kokkutulekupäevad pidada Puurmanis polügoonil. Kuid tänavusuvised vihmad ja Pedja jõe kõrge veesis sundis korralduses muudatusi tegema. Seetõttu võeti aluseks ennesõja-aegne tava, et Kaitseliit spordib, marsib ja pidutseb avalikult rahva silma all linnas, mitte mõnes metsataguses endises sõjaväebaasis.

Nagu varasemalgi aastail võistlesid malevate esinduses olevad kaitseliitlased, naiskodukaitsjad, noorkotkad, kodutütred ja tegevteenistuses ohvitserid omavahel sõjanduslikus mitmevõistluses. Tartu linna eripära arvestades olid võistluspaigad küll üle linna laiali ja seetõttu olid võistlejaid ergutada soovivad malevakaaslased raskustes. Lisaks sõjanduslikele võistlusaladele kasutati õhtul laululava võimalusi ka taidlusülevaatusena ja disko läbiviimiseks.

Võistluste ajal said kõik soovijad vaadata relvanäitust ning Kaitseliidu ajalugu ja tegevust tutvustavat eseme- ja fotonäitust. Tänavuste Kaitseliidu päevade võitjaks tuli Nõmme malevkond Võrumaa ja Harju maleva ees.

9. oktoobril andis Võrus Kuperjanovi ÜJP laskeväljal Eesti Vabariigile vande esimene rahuajal formeeritud sõjaaja koosseisuga pataljon – 111. pataljon. Esimene formeeritud sõjaaja koosseisuga pataljon õppekogunemisel valdavalt Nõukogude armee läbinud Võru- ja Põlvamaa meestest. Kohale tulnud reservohvitserid said väljaõpet kolme nädala jooksul, reservallohvitserid kahe nädala jooksul ning reakoosseis nädala. Peamine eesmärk oli harjutada mehi ühiselt tegutsema. Õppekogunemisel õpiti tundma Eesti kaitseväge relvi ja lahingutaktikat. Vande andmise eel demonstreeriti laskeväljal Eesti kaitseväge relvade tuleomadusi.

Foto: Olavi Punga

IV AASTAKÄIK

V NUMBER

NOVEMBER '98

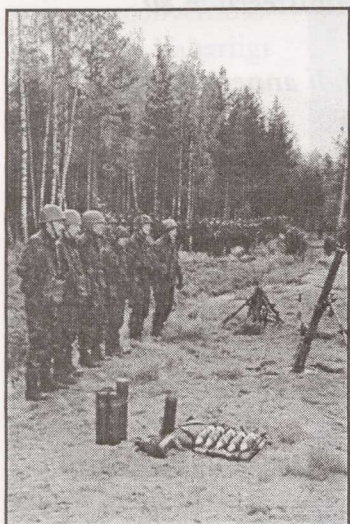

Foto: Olav Punga

Kaas: Esimene sõjaaja koosseisuga reservpataljon proovis kõiki Eesti kaitseväes kasutusel olevaid relvi.

Reklaamibinnad (sisaldavad käibemaksu):
mustvalge: 1 lk. 260x190 mm 3500.; 1/2 lk.
133x190 mm 1800.-/4 lk. 133x95 mm 1000.-;
värviline tagakaas 1 lk. 7000.; 1/2 lk. 3800.-;
kaante siseküljed 1 lk. 5900.-; 1/2 lk. 3100.-;
kondureklaam 10% odavam.

Ajakirja Kaitse Kodu saab tellida AS Kirilinnu ja Eesti Posti tellimispunktides ja ajakirja toimetusest. Aastatellimus maksab 100 krooni.

KAITSELIIT 80

5 Eesti Vabariigi riigikaitsejuhtide tervitused kaitseliitlastele
80. aastapäeva tervitused.

11 Kaitseliidu maine sõltub kõikidest liikmetest
Kaitseliidu pressiesindaja Heikki Kirotar meenutab kaitseliitlastele lihtsaid tõdesid, kuidas parandada organisatsiooni mainet.

Artikli autor: H. Kirotar

KAITSELIIT 80

12 Lühike ülevaade möödunud
Kokkuvõtte Kaitseliidu sõjaelse ajaloo põhisündmustest.

Artikli autor: O. Punga

16 Kui vana on vanem ehk Sünnipäevade otsingul
Kaks autorit väitlevad Kaitseliidu juubeli eel organisatsiooni allüksuste sünnipäeva kuupäevade ümber.

Artikli autorid: M. Jürjo, O. Punga

RELVASTATUD RAHVAS

31 Lihulat tabas teist aastat järjest sügistorm
Läänemaal korraldati järjekordne Kaitseliidu patrullvõistlus "Sügistorm '98", millest võisid osa ka kaitseväge, politsei, piirivalve ja turvafirmade võistkonnad.

Artikli autor: H. Kirotar

35 Kaitseliit – usaldustäratav organisatsioon
Kaitseliidu ohvitseri koolitanud Rootsi sõjaväelased vahendavad oma Eestis saadud kogemusi.

Artikli autorid: P.E. Fyhr, C. Gavestam, W. Pella, A. Rebas

KAITSE KODU

Kaitseliit 80 – ajastute ja põlvkondade ühendaja.

Eesti Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu
Väljaandja Eesti Kaitseministeerium
Ilmub kuus korda aastas.
Peatoimetaja: Ivar Jõesaar
Toimetaja: Toomas Väli
Keel: Viire Villandi, küljendus: Matis Karu
Reklaam ja levit: Marek Kokk
Toimetus: Riia 12, Tartu 51013
Telefon 8-27-427 550; faks 8-27-427 551
E-mail: kaitseko@online.ee
Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas
Toimetus kaastöid ei retsenseeri ega tagasta.

November 1998

Tänavu kaheksakümneaastaseks saanud juubilaril kätt surudes ning tema avalike ja varjatud aastakümnete mehetegusid meenutades pole paha üles võtta ka küsimus, mis saab eesti rahva kaitsetahte relvastatud kandjast Kaitseliidust edasi.

Kuidas valmistada lõppeva sajandi esimese poole põhimõtete ja arusaamade alusel püsinud organisatsiooni ette selleks, et ta meil ka uue sajandi võimalike ohtude korral kohe tegusana varnast võtta oleks? Kuidas summeerida inimeste mõtte- ja teoenergiat nii, et organisatsioon saaks tõepoolest oma edusammudest rõõmu tunda?

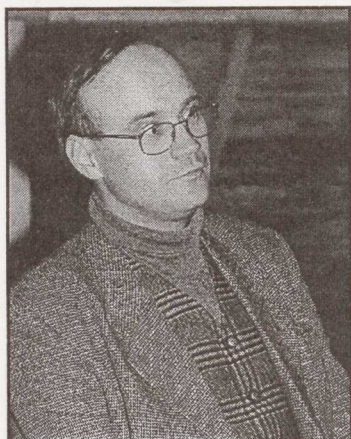
Kaitseliidu põhiline edu ja ka puudus korralise kaitseväge võrreldes on alati olnud tõsiasi, et tema tegevuse tulemused moodustuvad liikmete oskuste, teadmiste, ideede, kavaluse jms summeerimisel. Sellist loomingulist paljusust üks korralik sõjavägi endale lubada ei saa. Ja just sellise, nõ rahva geeniusel kohalolu on riigi sõjaväelisi ja tsiviiljuhte sundinud Kaitseliidule kergelt kõõrdi vaatama, sest mine seda külageeniust tea, kuhu ta keerab. Ometigi on Kaitseliidu isemõtled ja osavõtt valmis mõeldud või teinud mõndagi, mida annaks aruka ülevuunimise korral riigikaitse teenistusse rakendada.

Aga ehk peaks ka Kaitseliit ise sedasama loomingulisuseks jäetud ruumi ära kasutama, et uue sajandi algul juba kaheksakümne teist sünnipäeva tähistavale organisatsioonile vana põhiolemuse edendamiseks uutest ideedest rikastatud alus luua. Ehk tuleks Kaitseliidu juubelijärgseteks märksõnadeks pidada vaimset noorenemist ja enese mõtteviisilt ning rakendusotsustelt valmispanekut XXI sajandisse astumiseks. Sest kuskil pole öelnud, et meil Kaitseliitu ja kaitseliitlasi nende selgeks õpitud oskustega sihipärasel viisil ükskord tõesti tarvis ei lähe. Siis aga oleks meile vaja intellektuaalselt noorendatud Kaitseliitu, sellist, mille nõrku kohti vastane ei tunne.

Tervitustega

ajakirja Kaitse Kodu peatoimetaja

Ivar Jõesaar

- 5 *Vabariigi presidendi tervitus Kaitseliidu 80. aastapäevaks*
- 6 *Kaitseliit ja julgeolek*
- 7 *Jätkugu meil jõudu*
- 8 *Kaitseliit on riigikaitse kõige rahvalikum osa*
- 9 *Vabatahtlikele jäägu võimalus kaitsetaht ellu viia*
- 10 *Kaitseliidu perekond tuleb taas ausse tõsta*
- 20 *Eesti Vabariigi Kaitseministeerium 80*
- 22 *Kaitseliidu teenetemedali annetamise ja kandmise kord*
- 27 *Lahtiste uste päevad Tallinna malevas*
- 28 *Ameerika Eesti gaidid ja skaudid tegutsevad aktiivselt*
- 33 *Reservisoleku ebamäärane kergus*
- 34 *Taani Kodukaitse teeb politseiga tihedat koostööd*
- 37 *Snaipri asukoha saab kindlaks teha*
- 38 *Kuulipilduja Maxim ehk kuidas tulistada kiiremini*
- 42 *Aprillis algas sõda*

Esimese sõjaaege koosseisuga väeüksuse 111. pataljoni võitlejatele demonstreeriti Kuperjanovi pataljoni laskeväljal hiljuti ka kaitseväge relvastusse jõudnud Saksa kuulipilduja MG-3 tulejõudu.

Vabariigi presidendi tervitus

Kaitseliidu 80. aastapäevaks

Kaitseliidu ajalugu algas vaimustuse ja võitluse, vaprus ja eneseohverdusega Eesti Vabariigi eest. Üle kahekümne aasta oli Kaitseliidu sihiks rahva tahtejõu ja oskuse koondamine kodu kaitseks. See töö katkes pooleks sajandiks. Kaitseliit oli okupantidele üks vihatumaid ja kardetumaid mõisteid. Kaitseliitu kuulumine tõi kaasa vangilaagreid ja repressioone.

Kuid eesti meel ja eesti tahe elasid ka neil aastatel. Elasid Venemaa vangilaagrites ja pagulusse läinud eestlaste kodudes, kuid ennekõike Eestis endas, kus sõnad EESTI AEG ei tähendanud minevikku, vaid eeskujuga ja usku tulevikku.

Eesti aeg on nüüd jälle käes. Tervitades kaitseliitlasi liidu 80. aastapäeval kutsun teid kõiki üles mõistma Eesti aja tagasituleku tähtsust ja tähendust. Kutsun teid mõistma kohustust, mis lasub tänasel Kaitseliidul ja igal üksikul kaitseliitlasel – kaitsta Eestit, et jääks kestma eestlaste aeg.

Kaitseliidule on auasi kanda laiali Eesti riigikaitse kõrgeima juhi vabariigi presidendi Lennart Meri läidetud võidutuld.

Koos Kaitseliiduga tervitan kõiki naiskodukaitsjaid, noorkotkaid ja kodutütred. Mul on hea meel, et olete tublilt jätkanud oma eelkäijate tööd ja annate eeskujuga teistele.

Eesti on seadnud oma välispoliitiliseks sihiks liitumise NATOga,

kellega meid juba praegu seovad tihedad partnerlus- ja koostöösidemed. Kuid julgeolek ei kuku meile sülle pelgalt NATO liikmeks olekust. Julgeolek algab meist endast, meie igapäevasest tööst kodu heaks, meie tahtest kodu kaitsta.

Suure lootuse ja väga suure nõudlikkusega vaatab rahvas teie peale. Sõnad EESTI KAITSELIITLANE peavad olema julguse ja tarkuse, enesedistsipliini ja tarmukuse märgiks. Teil tuleb oma ridadest armutult välja juurida lohakas ja pealiskaudsus. Kaitseliit on olnud algselt peale eesti rahva lahutamatu ja kõige luugupeetavam osa.

Tänastel kaitseliitlastel lasub kohustus organisatsiooni

hea nimi taastada ja puhtana hoida.

Seda nõuab meilt kõigilt meie kaheksakümne aasta kogemus ja kõigi nende mälestus, kelle ees me täna paljastame pea. Seda nõuab tulevik, mis teie käte vahel on saamas olevikuks. ■

November 1998

Peeter Lorents,
Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimees

Kaitseliit ja julgeolek

Eesti Vabariigi tekkimine, selle kestmine ja meie rahva vaba iseolemise pole sugugi asjad iseeneses, mis on maailmas sama ettemääratud ning kindlalt paigas, nagu on maa meil jalge all ja taevas pea kohal.

Kui poleks olnud neid eestlasi, kes **tahtsid** luua Eesti Vabariiki, kui poleks olnud neid mehi, kes Eesti Vabariigi nimel kindlameelselt relvastatud võitlust pidasid ka siis, kui bolshevike väed Vabadussõja alguses juba üsna Tallinna alla olid jõudnud, poleks meil nüüd, 21. sajandi künnisel tõenäoliselt ka võimalust Eestimaal eesti keeles Kaitseliidust kirjutada. See tõsiasi kinnitab, et ühe rahva ja selle riigi vaba iseolemise oluliseks eeltingimuseks on inimeste **tõeline tahe**, et neil oleks oma riik, kus ise otsustada, kuidas seal asjad käima peavad.

Tahtmine on taevariik, ütle vanarahvas. Selleks, et tahtmine teostuks, tuleb mõelda ja tagajärjekalt tegutseda.

Kaugema ning lähema mineviku sündmuste analüüs kinnitab, et ka väga vägeval ning suurel riigil on siiski võimatu oma valduses hoida teist riiki, kui sealne rahvas niisugusele asjale visalt vastu võitleb.

Põhjus on lihtne: liiga kulukas! Kõigepealt kulub väge ja vahendeid selleks, et vallutamine teoks teha. Seejärel tuleb veelgi rohkem kulutada selleks, et vallutatut oma valduses pidada. Aga kuidas ja kaua sa seda ikka oma valduses pead, kui aasta-aastalt, päev päeva järel kestab vallutajale raskelt enunstatava aja, koha ning ulatusega relvastatud vastupanuvõitlus?

Foto: Olavi Purga

Ja mis on vallutusest kasu, kui lõpuks on vaenlase võimu all laastatud maa ja rahvas, kellele võitja peab leidma uued eluasemed, toidu, rõivad, arstiabi, taastama funktsioneeriva transpordi, side, energiavarustuse jne, jne.

Ühesõnaga, kui vallutusest oodatav tulu on palju väiksem sellega vältimatult kaasnevast kogukahjust, jäetakse kavandatud vallutus suure tõenäosusega ära. Siit näeme, et reaalse üldrahvaliku vastupanuvõime olemasolu on üheks tugevaimaks julgeolekuteguriks mistahes rahvale ning selle rahva vabale riigile.

Realne ja üldrahvalik vastupanuvõime eeldab omakorda kodanike tahet ning ettevalmistatust. Ettevalmistusega saavutatud tase ei püsi iseenesest, kui selle leidmisega ei tegelda.

Järelikult eeldab reaalse üldrahvaliku vastupanuvõime olemasolu seda, et võimalikult paljud kodani-

kud tegelevad asjatundlike juhendajate ning juhtide käe all regulaarselt sellega, et õpivad-harjutavad iseenda, oma lähedaste, oma kodu, kodupaiga ja kaaskodanike kaitset. Õpivad ja harjutavad selleks asjakohaseid tegevusi: relvade ning sidetehnikate kasutamist, tegevuste koordineerimist ja juhtimist ning palju muud.

Eesti Vabariigis tegutseb ülal kirjeldatud eesmärkide teostamiseks Kaitseliit – **vabatahtlik**, riigikaitse ülesannetega organisatsioon, kuhu kuuluvad need Eesti Vabariigi kodanikud, kelle kaitsetahe, motivatsioon ja huvid on piisavalt kõrged selleks, et regulaarse tegevuse toel hoida ja suurendada rahva ja riigi relvastatud kaitsevõimet.

Kaitseliidu osa Eesti Vabariigi kaitsete tagamisel on ilmselge. Rumal on seda alahinnata ja tarbetu ka ülehinnata.

Kaitseliit ei ole ega saagi olla kogu riigikaitse ainukandja. Kaitseliit ei asenda kaitseväge. Tänapäeva Eestis on kaitseväge nõ **kohustusliku** koolitaja roll selles osas, mis on seotud nende riigikaitse teadmiste ja oskustega, mida peavad omandama kõik need kodanikud, kes on seadustes sätestatud korras tunnustatud väeteenistuseks kõlblikuks.

Kaitseliit, nagu sai eespool juba öeldud, on vabatahtlike kaitsetahtega kodanikke ühendav **jõud**, mis ongi jõud tänu vabale tahtele ning selgele ja veendunud arusaamale sellest, miks ja kuidas on meie rahval ja riigil võimalik vabana kesta maailmas, kus paraku ükski päev ei pruugi mööduda ilma, et kusagil möllaks sõda. ■

Andrus Öövel, kaitseminister

Jätkugu meil jõudu!

Alates Omakaitse päevist 1917. aastal kuni tänapäevani on rahvas vabatahtlikult kandnud kive kaitsemüüri, mis kindlustab meie isolemist – omariiklust. Seda tööd on hinnanud kõik meie riigi ja rahva juhid ning kogu rahvas.

Nüüd, kui möödub 80 aastat päevast, mil võim Saksa okupantidelt üle võeti ja Kaitsealiit kui niisugune avalikult tegevusse astus, on meie kõigi kohus meenutada sügavas tänutundes neid, kes vabatahtlike kaitsealiitlastena oma riigile appi ruttasid.

Sel ajal oli mõte oma kaitsejõudude vajadustest meie inimestes niivõrd sügavalt juurdunud, et ei peljatud salaja, elu kaalule panes põranda all neid jõude koondata ja organiseerida.

Selle töö tähtsus ilmneb täiel määral alles siis, kui hakkame vaatlema päevi, mis osutusid rahva ja riigi kaitse seisukohalt kõige pinevamateks: kui sakslased meie maalt taganema hakkasid ja taganevate Saksa väeosade kannul alustasid sisetungi enamlaste väed.

Oleks siis pidanud hakkama kaitseorganisatsiooni moodustama nullist peale, otsima inimesi jne – ei tea, kui kaugele oleksime siis oma asjadega üldse jõudnud. Siis aga asus kohe tegevusse see võrk, mis okupatsiooni ajal oli põranda all loodud ja 11. novembril 1918 end jõuliselt Eesti Kaitse Liiduna ilmutas.

Kaitsealiitu koondatud salgad moodustasid ainukese ja esimese reaaljõu, millele tugines Ajutine Valitsus. Kaitsealiidu inimesed olid need, keda tunti ja kelle kanda anti organiseerimistöö. Kaitsealiidu mehed olid ka need, kes esimesena piiril sisetungivale vaenlasele oma rinna vastu panid.

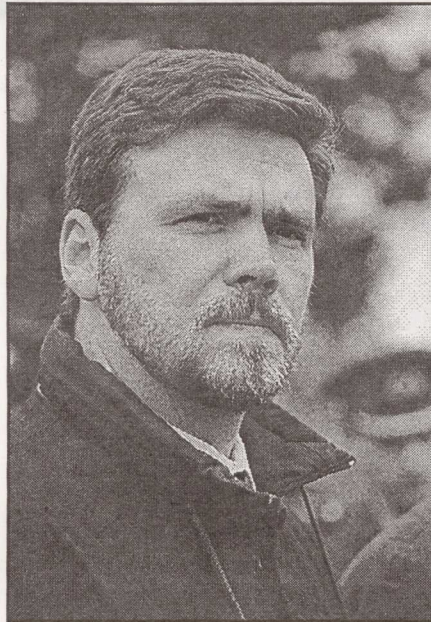

Foto: Boris Mäemets

Kaitsealiidu osa Eesti riigikaitse ja kogu rahva isamaalisel kasvatamisel kahe maailmasõja vahel on üldtuntud. Kaitsealiitlased moodustasid ka 1941. aasta Suvesõjas meie "roheline armee" südamikku.

Praegus-Eestis ei ole Kaitsealiit oma tähtsust kaotanud, olles kaitseväge kõrval riigi põhilisi relvastatud struktuure. Kaitsealiit on juba praegu sellise arvukusega organisatsioon, mis on oma suuruselt võrreldav kaitseväega: selle liikmete arv ületab kaitseväge rahuaja koosseisu enam kui kahekordselt. Sellist suurt sõjaväelisel korraldatud organisatsiooni on sõjaajal võimalik kasutada relvastatud kaitsevägeüksuste loomiseks oma liikmetest ja reservväelastest. Ja seda tulebki vajadusel teha.

Kaitsealiidul on erakordselt suur tähtsus rahuajal. Ühelt poolt annab see võimaluse korraldada efektiivselt reservväelaste ja reservväelastest moodustatud allüksuste väljaõpet ning teisalt on Kaitsealiidu rahuaja struktuurid suureks

abiks tsiviil- ja korrakaitse struktuuridele kriiside ja loodusõnnetuste tagajärgede likvideerimisel.

Oma liikmete ja eriorganisatsioonide – Noorkotkad, Kodutütred, Naiskodukaitse – kaudu on Kaitsealiidul rahuajal suur osa rahva kaitsetahte kujundamisel.

Käsitlen Kaitsealiitu kui arenevat ja vastavalt tänapäeva vajadustele muutuvat riigikaitseorganisatsiooni. Relvastatud rahva võimaliku osa mistahes sõjas on potentsiaalsel agressoril alati kõige raskem hinnata, seega on meie kaitsepoliitika üheks eelduseks Kaitsealiidu edendamine kindlate, selgelt määratletud riigikaitseülesannete – eelkõige maakaitsevägeüksuste komplekteerimine ja väljaõpe – täitmiseks ning nendega toimetulemiseks vajalike eelduste tagamine.

Kaitsealiidu kasuks räägivad ka ajalooline traditsioon, eelarveraha efektiivsema kasutamise võimalus ja tõsiasi, et kaitsealiitlane on üldjuhul vanem, rohkem elu näinud ja maaga märksa tugevamalt seotud kui kaitseväes teeniv noormees. Kui kaitseväge väeosadelt ootame jõupingutusi konkreetsetes operatsioonides, siis Kaitsealiidult aastatepikkust vastupanu sisetungijale. Potentsiaalse vastase seisukohalt on viimane ebameeldivam.

Kordan veel kord: Eesti riigikaitse ehitatakse üles nii, et vastane ei saaks sõja planeerimisel piirduda ainult kaitseväge üksikute pataljoni vastupanu surmamisega, vaid peaks arvestama rahva visa ja pikaajalise relvastatud vastupanuga.

Kõigi nende ülesannete täitmiseks peab Kaitsealiit tunduvalt arenema ja kasvama, selle organisatsiooni autoriteet ühiskonnas peab muutuma vaieldamatuks. ■

Kaitseliit on riigikaitse kõige rahvalikum osa

*Johannes Kert,
kindralleitnant,
kaitseväe juhataja*

Eesti iseseisvuse loos on kolm korda olnud nii, et samal ajal, kui suur osa ühiskonnast peab tuliseid vaidlusi selle üle, kuidas enda kaitseks välja astuda või kas seda üldse vaja on, võtab üks osa mehi lihtsalt relvad, tuleb kokku, valib pealikud ja astub suurema kisa-kärata teenistusse iseseisvuse eest. Just sel viisil on Eesti Kaitseliit kolmel korral – 1918., 1924. ja 1990. aastal – kokku tulnud ja käsku ootamata endale riigi kaitsmise ülesande võtnud.

Niisuguses stiihilises toimimises peitub rahvuse elujõud ja tarkus. Sellega tuleb arvestada riigikaitse planeerimisel kõige laiemal viisil ka rahu ajal, kriisiolukorda ootamata.

Kaitseliit kätkeb endas seda mentaliteeti, mis on üha enesestmõistetavamaks muutunud kaitsejõududes tervikuna – teenimine kaitsejõududes on paljudele mitte üksnes kohustus, vaid ka vajadus. Sellele muutusele kaitsetahte tugevnemisel rajame suurel määral oma lootusi reservide koolitamisel.

Väikene Eesti riik ei saa oma piiratud rahvuslike ressursidega korraldada regulaarselt õppusi kõigile neile, kes kuuluvad mobilisatsiooni abil moodustatavasse üksustesse. Samas võime aga rahuldustundega jälgida, kuidas tuhanded reservväelased oma kaitseväeteenistuses omandatud teadmisi värskena hoiavad, hästi kätteõpitud vilumusteks ja küpseteks kogemusteks vormivad. Just sellega seondub riigi ja otseselt kaitsejõudude juhtkonna osa tagada vajaliku miinimumi-

Foto: Boris Mäemets

ga Kaitseliidu kui kordus- ja täiendõppe struktuuri tõhus toimimine. Veelgi enam, arenemine.

Meenutame, et samm-sammult suureneb väljaõpetatud reservistide hulk. Rahvusliku julgeoleku, üldise kaitsevõime ja riigikaitse planeerimise seisukohalt on tähtis haarata Kaitseliidu töösse võimalikult palju värsked reserviste.

Kaitseliit on elava organismina riigikaitse oluline mõjutegur, nii saaja kui ka andja. Paljud vabatahtlike kaitseliitlastena alustanud noored mehed on nüüdseks oma sõjalisi teadmisi nii kodus kui ka võõrsil täiendanud ja teenivad kõige erinevatel suurt vastutust nõudvatel ametikohtadel Viru- ja Võrumaalt Belgiani välja. Samal ajal on mõnigi tubli ohvitser siirdunud kaitseväe taastamise töölt teenistusse Kaitseliidus.

Kaitseliit seob professionaalsete sõjalisi struktuure ühiskonna kõige erinevamate ringkondadega. Juba kogu rahvast peegeldava liik-

meskonna tõttu on see ainulaadne organisatsioon: rivi-, relva- või taktilaõppusel kohtub talumees pankuri, tööline professori ja ettevõtja ametnikuga. Samal ajal kuuluvad näiteks Kaitseliidu väerikasse vanematekokku silmapaistvad poliitikud ja kultuuriteguled.

Kaitseliidu traditsioonide ja loomupärase elujõuta oleks raske koondada ja saada tänapäevases ühiskonnas iseloomulikke riigikaitse tööd tegema need aktiivsed kodanikud, keda liidavad Naiskodukaitse, Kodutütard ja Noorkotkaste organisatsioonid. Selles osas on veel kasvuruumi. Alati ei aita eeskujude ammutamine ajaloost, maailm on muutunud. Üleküllastatus suhtlemisvõimalustest või informatsioonist, traditsioonilise külaühiskonna kadumine ja tuhat muud põhjust sunnivad meid otsima uusi tegutsemisvorme neile, kes tahavad osaleda riigikaitsetöös väljaspool relvateenistust.

Kaitseliit on asendsamatu sellegi poolest, et erinevalt väikesearvulisest kaitseväest katavad Kaitseliidu malevad ja malevkonnad kogu riigi oma võrguga. Nii on riigikaitse omavahel seotud Võrumaa ja Virumaa, Kärkla ja Valga.

Riigikaitsetöös osalevatele Eesti meestele ja naistele, poistele ja tüdrukutele tahan Kaitseliidu 80. aastapäeval soovida nii paljut, et seda on raske sõnadesse valada. Kuid kindlas usus, et rahva tahtel sündinud Kaitseliit on kõige tõhusamaks teguriks meie üldrahvalikus riigikaitse, soovin kõigile kaitseliitlastele tarka visadust! ■

Vabatahtlikele jäägu võimalus kaitsetahet ellu viia

Enn Tarto,

Kaitseliidu vanematekogu esimees

Eestis on alati leidunud inimesi, kes on olnud valmis kaitsma meie kodusid, maad ja rahvast. Käesoleval sajandil on need inimesed sageli olnud seotud Kaitseliiduga. Kaitseliidu eelkäijaks olid kodanike omaalgatuse korras tekkinud relvastatud kodukaitsesalgad aastail 1917–1918, s.o Omakaitseperioodil.

80 aastat tagasi 11. novembril 1918 kuulutati Omakaitse likvideerituks ja asutati Eesti Kaitse Liit, mis osales aktiivselt Vabadussõjas ja pärast sõda Eesti iseseisvuse kindlustamisel. Kahjuks 1920. aasta juunis Kaitseliit sõjaaegsel kujul likvideeriti. See poliitikute mõtlematu samm julgustas Moskva maailmavallutajaid Eesti iseseisvuse likvideerimise katsele sisemise mässu kaudu, millele oleks järgnenud välisagressioon: punadiviisid ootasid piiri taga nn appikutset.

Pärast 1924. aasta 1. detsembri bolshevike mässukatset saadi Eestis aru Kaitseliidu vajalikkusest ja algas riiklikult aktiivne tegevus Kaitseliidu taasellukutsumiseks.

1939. aastal oli kaitseliitlasi üle 42 000, tegevliikmeid ligi 40 000. Seega oli Kaitseliit arvestatav riigikaitseline struktuur. Suure paunuse isamaalise kasvatusel läbiviimiseks andsid KLi eriorganisatsioonid. Naiskodukaitses oli umbes 16 000 liiget, noori kotkaid oli 20 000 ja kodutütred samuti umbes 20 000. Seetõttu oli päris ootuspärane, et Nõukogude Vene okupantide esmasseks nõudmiseks 17. juunil 1940 oli kaitseliitlastelt relvade ärakorjamine ja Kaitseliidu likvideerimine.

Foto: Albert Truuäär

Pärast Kaitseliidu peaaegu täielikku desarmeerimist ja kui ühtse struktuuri laialisaatmist oli punaokupantidel tunduvalt lihtsam oma genotsiidiplaan ellu viia.

Kuigi Kaitseliidu kui üle-eestilise struktuuri tegevus peatus, osalesid ometi ka kaitseliitlased aktiivselt okupantidevastases relvastatud vabadusvõitluses. Relvastatud vabadusvõitlus algas juba 1940. aasta suvel ja kestis veel umbes kümme aastat pärast Nõukogude Liidu teistkordset okupatsiooni. Kuid mõnede relvastatud vabadusvõitlejate vastupanu kestis tunduvalt kauem. Hiljuti tähistasime Eesti viimase võitluses langenud metsavenna August Sabbe hauamonumendi avamist Tartus Raadi kalmistul. Sabbe hukkus Võhandu jões 28. septembril 1978.

Endise poliitvangina võin kindnitada, et vangilaagrites osalesid kaitseliitlased ja noorkotkad sageli poliitilises võitluses koos nooremate poliitvangidega.

Eesti poliitilises vastupanuliikumises olid aktiivselt tegevad nii kaitseliitlased kui KLi eriorganisatsioonides isamaalise kasvatusel saanud mehed ja naised ning seda kuni iseseisvuse taastamiseni augustis 1991. Üksikute struktuuriüksustena oli pörandaalune Kaitseliit olemas ka okupatsiooni ajal.

1989. aastal algas rahva omaalgatuse korras Kaitseliidu malevkondate taastamine. 17. veebruaril 1990 taasloodi Järvakandis Eesti Kaitseliit.

Taasiseseisvunud Eestis taastati juba 4. septembril 1991 Kaitseliidu õigused juriidilise isikuna. Alates 28. aprillist 1992 kuulub Kaitseliit riikliku riigikaitseseorganisatsioonina Eesti kaitsejõudude koosseisu.

Kaitseliit on praegu peamisi Eesti riigi sisemise julgeoleku ja stabiilsuse tagajaid.

Kaitseliit aitab välist julgeolekut tagada. Võimalik agressor peab teadma, et 1940. aasta ei kordu. Eestit pole võimalik vastupanuta vallutada ja iga okupatsioon lõpeb okupantide väljakihutamisega.

Loodame, et Riigikogu käesolev koosseis võtab vastu Kaitseliidu vanematekogu liikmete esitatud Kaitseliidu seaduse eelnõu. See eelnõu põhineb Kaitseliidu 1931. aasta Kaitseliidu põhikirjal ja arvestab nüüdisaegseid riigikaitsenõudeid.

Eesti kui väikeriigi esmane kaitsepõhimõte on: anname ja loome võimalused Eestit kaitsta neile, kes seda oma vabast tahtest soovivad. Kaitseliit olgu jätkuvalt selliste inimeste koondumise koht. ■

Lui Jaanson,
Kaitseliidu ülem

Kaitseliidu perekond tuleb taas ausse tõsta

Eesti Vabariigi loojad mõistsid, kui suur jõud on vabatahtlik omariikluse kaitsele suunatud organisatsioon, kui nad 11. novembril 1918 Eesti Vabariigi valitsuse esimesel istungil andsid saksaagse Omakaitse kohustused üle Eesti Kaitse Liidule. Selle otsuse õigsuse tõendiks on kaitseliitlaste osatähtsus Vabadussõja rindel ja tagalas.

Võidule järgnenud sõjatüdimus tõi 1920ndate aastate algul ajutise tagasilöögi. Kuid 1924. aasta näitas, et omariikluse jätkumist sooviv väikerahvas peab kasutama kõiki võimalusi ennast kaitsta. Nii koguski taastunnustatud Kaitseliit jõudu ning oli 1940ndate aastate alguseks muutunud riigi ja rahva lahutamatuks osaks, koondades koos eriorganisatsioonidega oma ridadesse kuni 100 000 vabatahtlikku. See on number, mille suhe Eesti umbes miljonilisse rahvaarvu on märkimisväärne.

Selles arvus avaldus üks rahvusriigi püsimise eeldusi – rahva kaitsetahe. Ka nüüd, enam kui pool sajandit hiljem, on oluline sellesama kaitsetahte olemasolu. Et tänapäeval säilitada maksimaalset võimalikku iseseisvust, on meie ainsateks garantiideks kuulumine Euroopa Liitu ja NATOsse. Sinna pääseme aga ainult ennast kaitsetahtelt võrdse partnerina näidates.

Kuigi pühitseme praegu Kaitseliidu 80. sünnipäeva, on meid vahepeal pooleks sajandiks ära lõigatud loomulikust arengust. Seetõttu on nii riigil kui ka Kaitseliidul kasutada vaid kaheksa-aastase jär-

Foto: Otavi Punga

jestikuse arengu kogemused ja poole sajandi tagused mälestused.

1940. aastal oli rahva kaitsetahte üheks väljenduseks nõ kaitseliitlik perekond, milles nii vanemad kui ka lapsed leidsid endale rakendust Kaitseliidus või selle eriorganisatsioonides. Tänu nendele 100 000 mehele-naisele- poisile-tüdurukule säilis rahva meeles vastupanu ja iseseisvussoov. See elas üle Teise maailmasõja, 50 aastat okupatsiooni ja löi võimaluse tekkides uuesti välja.

Tahes-tahtmata tuleb meil ennast võrrelda Põhjamaades tegutsivate Kaitseliidu-sarnaste organisatsioonidega. Kuigi seal on palgaline koosseis väiksem kui meie Kaitseliidus ja ka nende sõjanduslikud ülesanded piiratumad, on neisse kuulumine ühiskonna silmis prestiižikas. Põhjuseks ehk teadmine, et kellelgi pole vajadust olla pidevas riigikaitse stressis, sest otsese välisõu vastu kaitseb NATO

vihmavari. Teisalt võib olla põhjus ka nende riigikaitseorganisatsioonide liikmeskonnas, sest iga liige on läbinud tiheda valikusõela. Enda kahjuks peame tõdema, et organisatsiooni, millel pole usaldusväärset mainet, endast lugupidav kodanik ei astu, isegi kui tal on loomulik kaitsetahe olemas.

Juba sõjaeelsetest dokumentidest on näha, kui raske oli üheaegselt olla kaitse- ja seltskondlik organisatsioon. Siis oli Kaitseliit vabatahtlik rahva omakaitseorganisatsioon, mis allus kaitseministrile. Alates 1992. aastast on see aga kaitsejõudude osa otsealluvusega kaitseväge juhatajale, s.t et Kaitseliit on praegu rohkem sõjaline kui seltskondlik organisatsioon. Ikka veel on Kaitseliit sunnitud elama oma vana põhikirja ja kodukorra alusel. Et need olid loodud meie sõjaeelsetest seadustest ja tavadest lähtuvalt, on Kaitseliidu ühiskondlik seisund praegu ebamäärane. Kaitseliidu järjepidevus peaks olema tema idees anda rahva kaitsetahtele rakendus. Loodan, et varsti pärast oma 80. sünnipäeva saab Kaitseliit oma seaduse, mille alusel saame hakata üles ehitama tänapäevast organisatsiooni ja mõtestama oma tegevust järgmisel sajandil.

Soovin, et iga Kaitseliidu ja tema eriorganisatsiooni liige teeks oma südameasjaks suurendada organisatsiooni mõjujõudu ühiskonnas ning võtaks endale kohustuse tuua aasta jooksul organisatsiooni üks uus väärikas liige. ■

Heikki Kirota, Kaitseliidu pressiesindaja

Kaitseliidu maine sõltub kõikidest liikmetest

Toimiva massilise, s.o kõiki kodanikegruppe kaasava sõjalis-seltskondliku organisatsiooni tekkimiseks peab Kaitseliidul lisaks seadusega sätestatud õigustele ja kohustustele olema ka positiivne maine. Organisatsiooni hea maine on üks olulisimaid tegureid, mis sunnib riigikaitseliselt mõtlemaid kodanikke siduma ennast Kaitseliiduga.

Kaitseliidu mainet analüüsid peab tõdema, et oluliselt hullemaks asi enam minna ei saa. Paraku oleme kaheksa aasta jooksul jõudnud seisu, kus austust Kaitseliidu vastu asendavad tihti põlgus ja hirm.

Kaitseliitlase prototüübiks on paljude arvates alkoholijoobes, juhmivõitu, karvakasvanud ja distsiplineerimatu harrastussõjard, kellele relv on eelkõige madala enesehinnangu kergitajaks. Organisatsiooni kuuluvaid inimesi vaadatakse pelglikult kui kerge nihkega ullikesi, kellele pole soovitatav selga keerata, sest need võivad heast peast tina anda. Selline stereotüüp on solvav tuhandetele tavalistele inimestele, kes ainult patriotismist on otsustanud oma vabast ajast riigikaitselise tööga tegelda ning just tänu oma tavalisusele milligagi rahva sest silma ei torka.

Esiteks tuleb välja tuua tõsiasi, et ka Eesti Vabariigi maine pole kodanike hulgas eriti kõrge. Selle on põhjustanud nii riigiparaadi küündimatus inimeste igapäevaste probleemide lahendamisel kui ka riigiametnike saatus.

Teiseks on kaitseliitlased ise andnud pidevalt põhjust organisatsiooni negatiivse maine tekkimisele. Kuni kaitseliitlaste seas on inimesi, kes arvavad, et nad on seadusest kõrgemal, ei haka

ta organisatsioonistki paremini arvama. Pole põhjust süüdistada võõrriigi eriteenistusi olmekonfliktides, milles kurjategijaks on osutunud Kaitseliiduga seotud inimene.

Kolmandaks on tavakodanikel liiga vähe teavet Kaitseliidu tegevuse ja eesmärkide kohta. Paljude arvates on tegemist mingi kinnise klanniga, mille tegevus, ülesanded ja koht ühiskonnas on hägused. Selle olukorra on Kaitseliit paljuski ise põhjustanud. Põhiliselt kuulatakse sellest organisatsioonist ajakirjanduses seoses järjekordse määrustiku- või seaduserikkumisega. Edukast KLi põhikirja ja kodukorraga kindlaks määratud tegevusest on aga kuulda-lugeda harva.

Ühe negatiivse teo suudavad üles kaaluda vähemalt kümme positiivset tegu. Hetkel pole kasulike tegude nimekiri eriti pikk, nii et kaalukausid on tugevasti lolluste kasuks.

On täiesti kindel, et hüppeliselt praegust olukorda ei muuda, sest okupatsiooniaastatega väljajuuritud relvakultuur ja vastutustunne ei taastu üleöö. Harjumine mõttega, et tulirelva kandmine pole ainult vaba mehe õigus, vaid nõuab ka kõrgendatud vastutustunnet võtab aega vähemalt põlvkonna. Teiseks peavad kõik relvakandjad endale teadvustama, et relva omamine ei sea kedagi seadusest kõrgemale. Kaitseliitlane pole mingi erilise salaklubi liige, kes võib teha kõike sisemise õigustungi ajel pähetulevat tagajärgede pärast muretsemata. Ka kaitseliitlased peavad alati alluma seadustele. Ideaalis peab kaitseliitlane täitma eeskujulikult seadusi ja olema seeläbi lojaalne kodanik, kelle järgi teised saaksid joonduda.

Tegelikult saavad kõik riigi püsimisest huvitatud inimesed midagi Kaitseliidu maine parandamiseks ära teha.

- Kõrged riigiametnikud võiksid võimalikult kiiresti ja täpselt määratleda Kaitseliidu ülesanded. Täpsustamist vajavad ka organisatsiooni reaaliikmete õigused ja sotsiaalsed tagatised. Selleks tuleks vastu võtta Kaitseliidu seadus, mis looks organisatsiooni tegevuseks korrekse seadusliku aluse.

- Riigil on vaja leida piisavalt raha Kaitseliidu riiklikult tellitud tegevuse finantseerimiseks. Pole normaalne, et kaitsejõudude vabatahtliku osa juhid peavad põhitegevuse kõrvalt tegema raha otsimisega ning lihtliikmed maksavad oma riigikaitselise hobi ise kinni. Piisava finantseerimisega näitaks Eesti Vabariik ka oma huvi kõnealuse organisatsiooni vastu. Lähitulevikus võiks üle minna niinimetatud nullsüsteemile: kaitseliitlased ei pea riigikaitselise tegevuse eest peale maksma, kuid ei saa ka tasu.

- Kõik kaitseliitlased peavad mõistma, et just nemad on organisatsiooni esindajad, kelle oleku ja tegude järgi hinnatakse kogu Kaitseliitu. Sellest faktist tulenevalt peab alati ja igas olukorras käituma oma seisuse väärikselt, et tegude, mitte sõnadega näidata kaitseliitlaste kõrget taset.

Maine kujundamine pole midagi keerulist, see nõuab vaid natukene viisakust, austust enda ja kaaskodanike vastu ning kõigi oma tegude tagajärgede kaalumist. Maine kujundamine peab olema järjekindel tegevus, et lõpuks kaitseliitlased ka muutuksid nii positiivseteks, nagu nad ennast näidata soovivad. ■

Lühike ülevaade möödunust

Kaitseliidu arengu taganttõukajaks tema tegutsemise erinevatel ajajärkudel on olnud Eesti riiki ja rahvast ähvardav hädaoht. Kaitseliidu loomisele eelnenud Rahvamiilitsa ja Omakaitse perioodil (1917–1918) oli selleks Vene revolutsiooni keerises esile kerkinud omavoli ning avaliku korra lagunemine. Seejärel aga tõstsid pead enamlased. Saksa okupatsiooni ajal aitas Bürgerwehr-Omakaitse (lühendatult B.W.–O.K.) kaasa tulevateks sündmusteks relvastatud ja ustavate meeste gruppide moodustamisele.

11. novembril 1918 kuulutati B.W.–O.K. likvideerituks ja noore riigi kaitseks moodustati relvastatud kodanike liit – Eesti Kaitse Liit. Sõjamineistrile allutatud EKLi ülemaks sai kindralmajor Ernst Pödder, juhatuses esimeheks aga Johan Pitka. Organisatsiooni struktuur iseenesest oli lihtne ja praktiline: EKLi ülemale allusid maakondade Kaitseliidud ühes linnadega, maakonnad jagunesid aga kihelkondade, valdade ja külade Kaitseliidu üksusteks. 14. novembril kehtestati EKLi astumise ja vastuvõtmise kord. Kindlaks määrati ka juhatuses koosseis, mille tegevuse aluseid kõige selgemalt iseloomustab 10. detsembril 1918 langetatud otsus: "ELK liikmed, kes mitte riigi kasu ei kaitse, Liidust välja heita."

Organisatsioonil puudus põhikiri või tegevust määratlev seadus. Ainaks kaitseliitlaste väliseks tunnuseks oli toona sinimustvalge käelint, mille keskosas EKLi pitsati jäljend ja number.

Enamlaste sissetung tabas valusalt äsja oma riigi loomisele asunud rahvast. Noorele riigile muutus see Vabadussõjaks ja loomulikult astusid esimestena ründajaile vastu kaitseliitlased.

Paralleelselt lahingutega rindel

Lisaks lahingutele rindel käis võitlus ka tagalas. Enamlaste organisatsioon kasvas päev-päevalt, kuni 17. detsembril tuli koolipoistest kaitseliitlastel Tallinnas Raekoja platsil valitsuse kaitseks relvi kasutada. Pärast seda suleti valitsuse korraldusel legaalsed kommunistide organisatsioonid ja asutati laialdaste

volitustega otse sõjavägede ülemjuhatajale alluv sisemise kaitse ülema institutsioon. Nimetatud ametisse määrati kindral Pödder, kelle alluvusse jäi seni vabatahtlikest koosnenud EKL.

Sisekaitse ülesannete täitmine sõjaoludes nõudis organisatsiooni arvu- ja suurenemist, sest kaitseliitlaste read olid hõrenenud meeste rindele minekuga nii vabatahtlikena kui ka rahvaväkke mobiliseerituina. Olukorra lahendamiseks kohustas sisekaitse ülem oma määrusega 17. detsembrist EKLi tegevusest sunduslikult osa võtma kõiki "avalike asutuste ametnikke" ja kohalike ülemate korraldusel vajaduse korral kõiki kodanikke. Sellega oli vabatahtlik EKL muutunud sunduslikuks sisekaitseorganisatsiooniks.

1919. aasta jaanuaris muudeti EKLi kuulumine kohustuslikuks kõigile 18–60-aastastele meeskodanikele, kes ei kuulunud mobilisatsiooni alla. Seda ka siis, kui nad olid rahvaväekomisjonides tunnustatud kõlbmatuks. EKLi tulid seega kooliõpilased, keda nooruse tõttu veel tegevväkke ei võetud, ja vanemad mehed, keda sõjaväeteenistusse ei kutsutudki. Isegi Eestis elavad muulased – sakslased, lätlased, venelased jt – pandi noort vabariiki teenima. Kaitseliitlaste read kasvasid ja ületasid lõpuks rahvaväe arvukuse.

Kõik liidu liikmed jaotati tervise, vanuse ja ustavuse järgi A, B ja C kategooriasse, neis omakorda tehti vahet sõjalise väljaõppe läbinute ja ilma igaüksuga väljaõppeta meeste vahel.

Ülesannetest

EKLi ülesanded Vabadussõja eel ja ajal olid:

- võimu ja varade ülevõtmine maalt lahkuvatelt sakslastelt, varade kokkukogumine, valvamine ja kohandamine sõja vajadusteks;
- võitlus toiduainetega hangeldamise ja salaviina põletamise vastu;
- võitlus rindel pealetungiva vaenlasega ja ka kohalike enamlaste ohjeldamine;
- kohalike kaitsepataljonide moodustamine ja rahvaväele tagalas reservi loomine ning väljaõpetamine;
- miilitsa tegevuse kontrollimine ja juhtimine ning kuni loodava politsei teovõimeliseks muutmiseni täielikult politsei kohustuste täitmine (kestis kuni 1919. aasta aprillini);
- piirivalve organiseerimine ja teostamine, milleks EKLiis formeeriti eraldi organ – piirivalve peavalitsus;
- raud- ja maanteed, telegraafi- ja telefonivõrkude, riiklike ladude, vanglate ja vangilaagrite, sadamate, tehaste ja valitsusasutuste valvamine;
- sunnivilja ja toiduainete rekvireerimine jne, jne.

Tegevust jätkus EKLiil seinast seinast alates sügaval vaenlase tagalas luurel käimisest kriminaaljuurdaluse läbiviimiseni ja laest põrandani ehk riigiasutuste rahasaadetiste konvoeerimisest haiguste käes vaevlevate Vene valgekaartliku Loodearmee soldatite valvamiseni vangilaagrites.

Ja veel üks kohustus, mis süngelt ja närvesöövalt lasus kaitseliitlastel: sõjakohtute otsuste elluviimine. Raskem ja vapustavam päevastest oli see öine töö, millele nii mõnegi tubli mehe närvid vastu ei pidanud.

Raskeim ülesanne

Raskeimaks ja tänamatuimaks ülesandeks tuleb aga pidada mitmesu-

guste veel loomata või loomisjärgus olevate riigiasutuste töökoorma enda kanda võtmist. Just nende asutuste ülesandeid täites teenis Kaitseliit ära teatud rahvakihtide pahameele. Otsustati läbi viia sundmobilisatsiooni – ellu viis selle EKL. Pandi toime kuritegu – juurluse viis läbi ja otsuse langetas kaitseliitlane. Oli vaja rindelolijate toitlustamiseks talumeestelt sunnivilja ja toiduaineid korjata – jälle siunati vilja kokku korjata kaitseliitlast. Keelustati hangeldamine ja viinapõletamine – kes muu kui kaitseliitlane konfiskeeris keelatud kraami. Tagatipuks muudeti seesama Kaitseliit kohustuslikuks kõigile 18–60-aastastele meeskondanikele. Isegi koolis käivad kahe viimase klassi poisid viidi elama kasarmuolukorda ja sunniti õppetööle lisaks veel sõjalisi harjutusi tegema.

Eeltoodut arvestades pole ka ime, et Vabadussõja lõppedes ootasid paljud pikisilmi organisatsiooni laialisaatmist.

Kaitseliidu vaim

Loomingulisus, kohusetunne, tehatahtmine, ohvrimeelsus ja altpoolt tulev initsiatiiv on organisatsioonile juba Vabadussõjast külge jäänud märksõnad. Eks saanud ju Eesti oma soomusrongid tänu Johan Pitka loominguisele lähenemisele raudteeveeremitele. Eks ajendanud kohusetunne Julius Kuperjanovit lootusetuna tundavas olukorras mehi lõõgivõimsaks üksuseks korraldama ja EKLi ratsasalga ülemat Gustav Jonsonit üksust täiendama ning formeerima 1. ratsapolguks. Eks olnud tehatahtmine Kalevi pataljoniks koonduvad meeste tegevuse alus. Eks nimetanud ülemjuhataja Johan Laidoner ohvrimeelsuseks isamaa heaks Lääne maakonna kaitseliitlaste poolt Tallinnas korra pidamiseks 800-mehelise vahipataljoni moodustamist ja altpoolt tulevaks initsiatiiviks poolteise tuhande mehelise Läänemaa Üksiku Löögi Pataljoni moodustamise projekti kinnitamiseks esitamist *Landeswehri* sõja algul.

Vabariigi Kaitseliit

Sisemise kaitse ülema institutsioon kaotati, kui senini EKLi juhtinud Ernst Pödder määrati 14. aprillil 1919 3. diviisi ülemaks.

EKLi loomise hetkest möödunud aja jooksul oli Eestist saanud vabariik ja see kajastus ka organisatsiooni nimes: EKList sai VKL. Vabariigi Kaitseliidu ülemaks määrati senine politsei peavalitsuse ülem Eduard Alver. Just Alveri ajal pandi alus hilisema KLi põhikirja loomisele ja püüti reorganiseerida organisatsiooni paindlikumaks. Alguse sai ka KLi jahisalkade ja kütirühmade ning spordiseltside loomine. Samaaegselt Alveri lahkumisega 30. oktoobril 1919 allutati organisatsioon taas sõjaministeriumile.

Uueks VKLi ülemaks määrati kolonel Johan Unt, kes jätkas eelkäija alustatud põhikirja loomist. Organisatsiooni 1. aastapäevaks oli see kaante vahel ja 12. novembril 1919 jõudis Eesti Vabariigi Kaitse Liidu määrus projektina Sõjanõukogu ette. Sama aasta novembris ilmus trükist ajaleht Sakala Kaitseliitlane, millele 1920. aasta jaanuaris lisandus üleriigiline ajaleht Kaitseliitlane.

1920. aasta algul võttis VKL ülem suuna organisatsioonil lasuvate kohustuste vähendamisele. Et suur osa riigiasutustest oli selleks ajaks reorganiseeritud või loomisjärgust väljumas, siis mõne aja möödudes see õnnestuski.

Sõjajärgne aeg

Vabadussõja lõppedes vajati hingetõmmet ja aega kosumiseks, maal oli aga suur puudus töökätest. 10. veebruaril 1920 algas demobilisatsioon nii rahvaväest kui ka Kaitseliidust. 1920. aasta 1. veebruari seisuga oli VKLis teenistuses üle 70 ohvitseri, 250 instruktoriga ametniku ning 125 000 kaitseliitlaste.

Kaitseliitlased andsid suure osa oma senistest ülesannetest üle rindelt vabanenud sõjaväeosadele, mõned kohustustest kaotati. Nii näiteks lõpetati kaitseliitlaste vahiteenistus peaaegu kogu riigis 16. aprillil. Sunduslikult Kaitseliitu võetud meeste vabastamise üheaegselt vähendati palgalisi ametikohti. Kaitseliitlastele välja andmata relvad ja varustus anti üle vastavatele ametkondadele. Likvideeriti sõjamineisteriumi omanduses ja VKLi hallata olnud telefonivõrk ja vabastati sõjaajal kasutusel olnud ruumid.

Senistest kohustustest ühe viimase na vabastati kaitseliitlased piirivalvetee-

nistusest piiriküti pataljonides. Maal jäid tegutsema eraisikutest palgalised jaoskonnaülemad ja vabatahtlikud kaitseliitlased, kellele jäeti alles välja antud relvad ja varustus. Erandina säilivad pealinnas mitmed senised struktuurid ja Tallinna kaitseliitlaste tegevuse vastukajad jõudsid mitmel korral Riigikogussegi.

Järk-järgult ülesannetest vabanes ja sunniviisil Kaitseliitu võetud mehi demobiliseerides hakati üha enam rõhku panema Sõjanõukogus vastu võetud VKLi määruse projekti elluviimisele. 1919. aasta sügisel alguse saanud kütiseltside ja spordisalkade asutamine sai suurema hoo. Nimetatud seltside ja salkade loomisel oli mitu eesmärki:

- anda Vabadussõja ajal kohustuslikuks muudetud organisatsioonile selle algne, vabatahtlik tegevusvorm;

- hoolitseda, et jahti peetaks seaduses lubatud ajal ja viisil, kasvatada kasulikke metsloomi ja -linde, hävitada kahjulikke loomi-linde ja õpetada liikmeskonnale kõike jahindusega seonduvat kuni märgilaskmiseni;

- edendada võimlemist ja sporti.

Juba 1920. aasta aprilliks oli elavat vastukaja leidnud Kaitse Liidu spordiseltsidesse koondunud üle 4000 ja kütiseltsidesse üle üle 2000 kodaniku. Sõjaliste teadmiste ja vilumuse andmiseks võtsid salkade-seltside tegevusest osa KLi jaoskondade ohvitserid.

Paljud Vabadussõja lõpul loodud seltsid-salgad küll lagunesid või liitusid omavahel, kuid mitmesuguste nimede all tegutses 1925. aasta veebruarini üheksas maakonnas vähemalt 15 Kaitse Liidu küti- või jahisalka ja spordiringi või -salka enam kui 50 harurühmaga. Igal seltsil-salgal oli olemas väikeste erinevustega, kuid ühise näidise järgi koostatud ning kohalikus rahukohtus registreeritud põhikiri, enamikul ka kodukord. Küti- ja jahisalkadel oli oma pitsat ja välistunnuseks märk, spordiringidel aga pitsat ja spordiriistetele õmmeldav tikitud embleem.

Rahuleping löi uue olukorra

Rahuleping lõpetas enamlaste avaliku relvastatud pealetungi Eestile, kuid salajane õõnestustöö kehtiva riigikorra kukutamiseks kestis intensiivselt edasi.

1924. aasta esimesel poolel hakkas ilmema kommunistliku propaganda mõju, aasta teisel poolel levis aga mitmes riigi julgeolekuga tegelevas ametkonnas kindlustustunne.

Ja mitte ainult seal. Sagenesid demonstratsioonid, laiaulatusliku põrandaaluse kommunistliku organisatsiooni paljastamine Tartus ning Eesti saatkonnast Moskvast tulevad teated ei jätnud võimalust kommunistide kavatsustes kahelda. Sellises olukorras hakati mitmel pool arutama, kas ei tuleks taastada kodanike vabatahtlik osalemine riigikaitstes. Kannustas teadmine, et kommunistid panid erilist rõhku kaitseväge moraali lõhkumisele ja olid seni olnud äravakstegevalt edukad.

Initsiatiiv Kaitseleidu senise valdavalt seltskondliku tegevuse riigikaitseks muutmiseks tuli 1924. aasta suvel Tartust, kus varjatult alustati organiseerumist mitte meeste arvu, vaid ustavust ja patriotismi tähtsaks pidades. Eesmärgiks seati "valmisolek, olla võimudele abiks riigikorra kaitseks".

Peaorganisaatoriks kutsuti riigikohtunik reservkolonel Peeter Kann, pisut hiljem pani õla alla ka 2. diviisi ülem kindralmajor Ernst Põdder. Kaasa tõmmati Vabadusristi kavalerid ja üliõpilasorganisatsioonid. Kindral Põdder olla öelnud: "Tartu pärast ei tarvitse karta, kuid Tallinna pärast on hirm. Kui saaks sinna tarvilisel korral visata paar esheloni üliõpilasi..."

Tartu algatusele laiemat pinda tekitada püüdes käis kindral mitmel korral tulemusteta Tallinnas. Lõpuks lõi käega ja ütles: "Hakkame siin peale ja asi sellega."

Novembri lõpul kinnitas kaitseminister Tartu linna Kaitseleidu ajutise kodukorra. Selleks ajaks oli tartlaste algatus levinud maakonnas ja laienes sealt kiiresti edasi kogu Lõuna-Eestis, Põhja-Eestis oldi ükskõiksemad.

1. detsembri sündmused näitasid aga kujukalt, et riikliku julgeoleku kindlustamisel ei tohi olla ükskõiksust. Kui mitmed varasemad katsed Kaitseleidu riigikaitseleise tegevuse aktiveerimiseks polnud valitsuses poolehoidu leidnud, siis pärast enamlaste mässukatset ei kaheldud enam Kaitseleidu otstarbekuses.

Reageering mässukatsele

Omaalgatuslikkuse pitsereid kandnud kaitseleitlik tegevus sai riikliku toe, kui kaitseväge ülemjuhataja kindralleitnant Johan Laidoner kehtestas 17. detsembril 1924 oma käskkirjaga Kaitseleidu ajutise põhikirja. Sama käskkirjaga määrati Kaitseleidu ülemaks kolonel Aleksander Seiman.

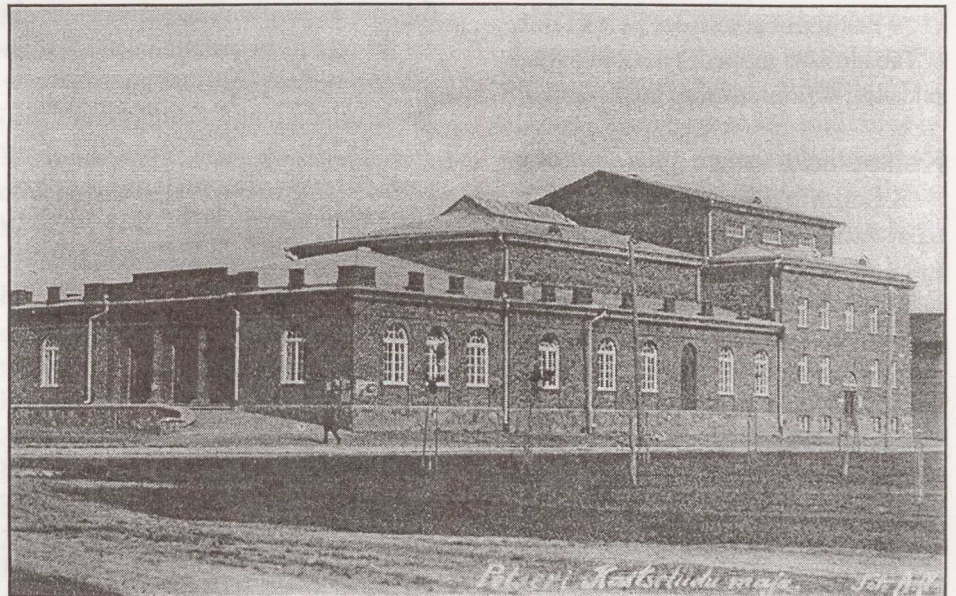
Kuivõrd organisatsioonil polnud raha, pöördus Seiman 1925. aasta jaanuaris Tallinna börsikomitee poole palvega võtta enda peale algatus majandusringkondadest finantsstoetuse hankimiseks. Tulemuseks oli Kaitseleidu organiseerimise ja varustuse heaks võetava ühekordse maksu seaduse kinnitamine juba 30. jaanuaril vabariigi valitsuses ja 1. mail ka Riigikogus.

KLile pandud ülesanded jäänud tänaseni põhimõtteliselt samaks.

Uue põhikirjaga määrati kindlaks kogu organisatsiooni juhtimine. Peale KLi ülema ja tema abi nähti ette keskkjuhatus, keskkogu ja tuntumatest riigi- ja seltskonnategelastest koosnev vanematekogu. Täpsemalt oli määratud ka kohapealsete üksuste juhtimine ja nende vahetamine kaitsevägega.

Organisatsiooniliselt jaotati KLi malevateks (15), need omakorda malev-kondadeks ja edasi analoogiliselt kaitsevägele kompaniideks, rühmadeks ja jagudeks.

16. veebruaril 1925 määrati KLi uueks ülemaks senine 2. soomusrongi-de rügemendi ülem kolonel Johannes (Roska) Orasmaa, kelle esimeseks mu-

1925. aastal kehtestatud ühekordne Kaitseleidu maks võimaldas organisatsioonil rajada endale tugev majanduslik alus. Kõikjal üle Eesti kerkisid Kaitseleidu malevate hooned. Fotol Petseri maleva hoone 1930ndate aastate teisel poolel.

Nimetatud seadusega pandi Kaitseleidu tegevusele majanduslik alus. Vajaliku kaadri ja kindlate kavade puudumise, eriti aga relvade ja õppevahendite vähesuse tõttu ei saanud regulaarsest õppetegevusest lähikuudel juttugi olla. Pealegi olid kaitseleitlased hõivatud vahi- ja piirivalveteenistusega.

Uus põhikirj

2. veebruaril 1925 kinnitas vabariigi valitsus Kaitseleidu uue põhikirja, mis mitmeti täiendas ja täpsustas seni kehtinud ajutist põhikirja. Vaatamata muutatustele-täiendustele on toona

reks oli KLi staabi (hiljem peastaap) moodustamine. 18. märtsil kinnitati esimesed malevapealikud ja algas Kaitseleidu plaanipärane organiseerimine. Kutsuti kokku keskkogu, moodustati keskkjuhatus, loodi vanematekogu.

1925. aastal pandi alus Kaitseleidu väljakujundamisele ja edasisele arengule:

- alustati laiemat propagandat Kaitseleidu kui vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni mõtte elustamiseks, selle otstarbekuse õigustamiseks, samas ka kodanike kaasatõmbamiseks;
- töötati välja KLi embleemi, üldlipu ja malevate lippude kavandid;

- asuti korraldama ringe ja tulusaid ettevõtmisi, millel oli kasvatuslik mõju nii kaitseliitlastele kui ka ümbruskonnale. Kõige selle juures püüti saavutada teatud omapära;

- määrati kindlaks kehalise kasvatuspeasuunad Kaitseleiidus;

- Kaitseleiidu eesmärkide levitamiseks ja andmaks vajalikku õpetust ning informatsiooni organisatsiooni töödettegemistest asutati oktoobris 1925 oma häälekandja ajakiri Kaitse Kodu!

- alustati kinnisvarade muretsemisega Kaitseleiidule, Tallinnas osteti Kaarli tänav 8 maja;

- tekkisid esimesed naisrühmad, mis asusid abistama majandus-, varustus-, toitlustus- ja sanitaaralal;

- alustati kaitseleitlaste väljaõpetamist peamiselt linnavõitluseks.

Väljaõppele pandi tugev alus 1926. aastal, mil seni organisatsiooni arvulisele suurenemisele suunitletud tegevuse põhiohk kandus õppetöele.

Kaitseleiidu esimene suurem esinemine avalikkuse ees oli Kaitseleiidu päeval Tallinnas 19.–20. juunini 1926. aastal. Kokku korraldati Kaitseleiidu päevi 1940. aastani kuuel korral. Kaitseleiidu päevad kujutasid endast justkui oma moodi peeglit, mis kajastas kogu organisatsioonis toimuvat. Peeti spordi- ja laskevõistlusi, korraldati paraad ja mitmeid kultuuriüritusi.

Igal aastal korraldas KL rea taktikalisi õppusi. Neist suurimad olid 1926. aastal Keila sügismanööver, 1927. aastal Iru sügismanööver jpt.

Malevate väljakujunemise käigus liitus meestega üha enam naisi, kellest moodustusid esimesed KLi eriorganisatsiooni Naiskodukaitse jaoskonnad. 1927. aastal pandi alus NKK tegevusele kogu riigis.

Väljaõpe

1927. aasta tõi endaga kaasa pöörde laskeasjanduses. Senini tegeldi selle alaga vähe ja kasutati peamiselt kaitseväge laske-eeskirju. Analüüsides laskeosavuse madala taseme põhjusi jõuti järeldusele, et peamiseks arengut piiravaks põhjuseks on Kaitseleiidule sobimatu laskesüsteem. 1927. aasta detsembris jõuti uue laskesüsteemi väljatöötamise-

ga lõpule ja 28. jaanuaril 1928 kinnitas KLi ülem Kaitseleiidu laskemäärused sõjaväe püssidest.

Laskekunsti arengu seisukohalt tuleb äärmiselt tähtsaks pidada laskeklubide tekkimist, mis sai alguse Tallinna malevast. Laskeharjustuste läbiviimist oli senini takistanud laskeradade vähesus. Asudes uute laskeradade väljaehitamisele lähtuti põhimõttest, et ühelgi kaitseleitlasel ei kuluks sinna jõudmisel üle ühe tunni. 31. märtsiks 1932 oli kaitseleitlastel kasutada ligi 650 laskerada.

Arengut pidurdavatest faktoritest vabanedes hakkas laskeasjandus niivõrd kiiresti arenema, et 1929/30. aastal võidi kogu tegevuse raskuspunkt vähehaaval taktikalisele väljaõppele üle kanda.

Kaitseleiidu riigikaitsealist õppe- ja kasvatusetööd juhtis KLi ülem oma staabi kaudu, tegelikult töö juhtijaks ja koordineerijaks oli aga õppe-spordisakonna pealik ühes talle alluvate jaoskondadega. 1934. aastani korraldati õppusi KLi ülema käskkirjade, peastaabi ringkirjade ja juhendite järgi. Siis ilmus aga Kaitseleiidu õppemääruste I osa, mis määratles kindlad piirid ja kavad kõigi relvaliikide õpetamiseks Kaitseleiidus. Hiljem lisandusid veel mitmed õppetegevuse eri tahke kajastavad väljaanded.

Õppetöö teostamise aluseks malevates oli peastaabi poolt koostatud KLi tegevuse üldkava, mis peale KLi ülemalt saadud kinnitust saadeti malevatesse. Üldkavas oli kindlaks määratud järgmise aasta õppetegevuse üldsuund ja eesmärgid ning loetletud peastaabi korraldatavad õppused. Selle alusel koostati malevates üksikasjalikud tegevuskavad terveks aastaks.

Malevates juhtisid õppetegevust peamiselt instrktorid. Enamikus olid nad kaitsevääst üle toodud ja kõrge kvalifikatsiooniga sõjalise ettevalmistusega. Instrktorite teadmiste värskendamiseks, uute juhendite andmiseks ja tegevuse ühtlustamiseks korraldati KLi peastaabi juures aeg-ajalt paarinädalasi täienduskursusi.

Peale instrktorite teostasid väljaõpet ka vabatahtlikud pealikud. Mitte kõik neist polnud oma ametile vastava

sõjalise ettevalmistusega. Siinkohal tuleb aga silmas pidada, et üksuse pealikult nõuti lisaks sõjaväelisele juhtimise oskusele ka laialdast seltskondlikku tööd.

1931. aastal kinnitas vabariigi valitsus Kaitseleiidu põhikirja, mis on kehtiv ka täna. Samuti on tänaseni kehtiv 1934. aastal Kaitseleiidu elu ja tema töökorralduse arendamiseks koostatud Kaitseleiidu kodukord.

Mure kodukaitsejate järelkasvu pärast sundis isasid-emasid võtma kaasa ka oma poegi-tütred. Nii kujunesidki Kaitseleiidu ja Naiskodukaitse kõrvale kolmekümnendate aastate teisel poolel noorteorganisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred. Harilikule väljaõppele lisandus noorsokasvatustöö, kuid just nii löi Kaitseleit aluse oma ridade täienemisele tulevikus.

1940. aasta kuum suvi

17. juunil 1940 marssis punavägi Eestisse. Samal päeval saadeti malevatesse KLi ülema raadiogramm nr 418, milles kästi kõik kaitseleitlaste käes olevad relvad kokku korjata ja koos malevate ladudes seisvate relvadega sõjaväe ladudesse ära anda.

27. juunil andis vabariigi president välja Kaitseleiidu likvideerimise seaduse, mida hiljem (29. juulil) muudeti: nimelt läksid esimese seadluse kohaselt sõjaministeeriumile määratud KLi varad hoopis Eestimaa Kommunistlikule Parteile. Ainuüksi sularaha anti üle 551 909 krooni.

Hiljem osalesid kaitseleitlased vastupanuliikumises metsavendadena nii 1941. aastal, aga ka pärast 1944. aastat. Vaatamata nende aktiivsele tegevusele puudus organisatoorne tervik.

Uus algus

17. veebruaril 1990. aastal taasloodi Eesti Kaitseleit rahva omaalgatuse korras jätkuvalt kestva Nõukogude okupatsiooni oludes.

4. septembril 1991 tunnistati Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidiumi otsusega õigustühiseks Kaitseleiidu likvideerimise seadus. Taastati Kaitseleiidu õigust juriidilise isikuna.

28. aprillil 1992. aastal arvati Kaitseleit Eesti kaitsejõudude koosseisu. ■

Kui vana on vanem ehk Kes on laps ja kes on vanem?

Algselt oma kodu, siis meie Eesti kodu eest kaitsele ühinenud vabatahtlikul organisatsioonil Kaitseliidul täitub tänavu 80 aastat. Paralleelselt ettevalmistustega suurjuubeliks on osa malevaid tähistanud oma 81. sünnipäeva.

Need malevad, mis tähistasid 81. aastapäeva, peavad oma sünniajaks septembri- ja oktoobripäevi aastal 1917, kui revolutsioonideaasta süveneva anarhia ning laguneva tsaariarmee korratuse taustal tuli rindelähedastes Eestimaa linnades ning maakohtades tollaegse korrakaitse – miilitsa – tugevdamiseks luua vabatahtlikke relvastatud kaitsealku.

Kaitsealkade moodustamine

Otsused selliste kaitsealkade moodustamiseks tehti peaaegu kõigis neis paigus kohalike seltside ja omavalitsuste esindajate koosolekuil, täpsemalt 7. septembril Viljandis, 8. septembril Võrus, 24. septembril Narvas, 25. septembril Harjumaal, 27. septembril Läänemaal, 1. oktoobril Tallinnas ning 4. oktoobril Pärnus (uue kalendri järgi).

Kaitsealkade, mis kandsid erinevaid nimetusi, nagu omakaitse, vabatahtlikud, julgeolekusalgad, miilits või rahvamiilits, ülesanded olid võrdlemisi sarnased: korraldada linna või asula tänavail, tähtsamate asutuste valve, tollaegse palgalise korrakaitse – miilitsa – abistamine läbiotsimistel ja vahistamistel.

Maal peeti valve all teed ja ristteed ning mõnes kohas hoiti ka häirevalmis kaitsealku tegutsemiseks võimalike röövjõukude vastu. Raudteeäärsetes linnades ja asulates korraldati alalist vahiteenistust jaamades, et abistada läbisõitvat sõjaväge ja sõjapõ-

genikke: need püüti kiiresti edasi saata, et võõrad ei valgus linna ega raskendaks sõjaolukorrast tingitud kohaliku elanikkonna niigi kasinat materiaalselt olukorda ja julgeolekut.

Tagantjärele ei suuda ilmselt keegi täpselt kindlaks teha, kui palju kuritegusid, asjatuid ohvreid ja kannatusi suudeti ära hoida kaitsealkade tegevuse tulemusena.

Admiral Johan Pitka, üks Kaitseliidu loojatest. Tema mälestustele tuginev Kaitseliidu legend on saamas taas vaidluste tekitajaks.

Ilmselt suudeti 1917. aasta oktoobrikuu algul säästa Võru linn mahapõletamisest loomastunud Vene sõ-

durite poolt, kes olid eelnevalt Võru piirituse puhastamise vabrikusse sisse murdnud, piirituse laiali tassinud, seda jõudumööda joonud ja plaanitsesid selle joodud kange märjukese mõjul kuraa-sikaid mehetegeusid.

Järgnenud Saksa okupatsioon keelustas esialgu karmilt igasuguse relvastatud korrakaitsealkade tegevuse. Mõnes paigas soikus nende eksistents ajutiselt kuni 1918. aasta novembrini, mõnel pool aga peideti relvad, peeti omavahelist sidet ja tegutses püsitas pörandal.

1918. aasta suve hakul, sakslaste jõudude raugedes lubati okupatsioonivõimude valvsa silma all luua kohalike sakslaste juhtimisel Omakaitse ehk *Bürgerwehr*, millise ühenduse eesti rahvuslikud patrioodid eeskätt Johan Pitka juhtimisel legaalsena ära kasutasid ja hoidsid selle varjul töös eestimeelse pörandaluse omakaitse, mille olid osakonnad Läänemaal, Rakveres, Paines, Tartus, Pärnus ja Võrus. Oodati ettevalmistatult oma tundi.

Eesti Kaitse Liit

Oodatud oma tund kukkus 11. novembril 1918, kui Saksamaa Com-piegne' metsas kapituleerus.

Samal õhtul kogunenud Eesti Ajutise Valitsuse protokoll nr 1 punktist 4 loeme: "Otsustatakse: Politsei asjad peavad omavalitsused üle võtma; Omakaitse laiali saata: selle asemel maa kaitsemine Eesti Kaitseliidu kätte anda, kes sõjaministri all töötab. Oberst Soots ajutiselt sõjaministri asetäitjaks määrata." (Kirjaviis muutmata.)

Mida siis otsustati? Ilmselt annab kõige tõelähedasema seletuse Johan Pitka: "11. novembri õhtul 1918 oli "Oma-

kaitse" "Tallinna Teataja" ruumidesse kokku kutsutud, kus "Omakaitse" sellest ajast asus, kui leht okupatsioonivõimude poolt kinni oli pandud. Sellel koosolekul kuulutasin mina "Omakaitse" lõpetatuks ja teatasin, et tegevusse astub sellest silmapilgust peale "Eesti kaitseliit", mille liikmed ainult eestlased võivad olla, kõik sõjariistad ja muud "Omakaitse" varandused lähevad üle "Eesti kaitseliidule". Nõnda olid sakslased ja nende meelsed sunnitud lahkuma, kuna tegevusse asus puhas Eesti isamaaline organisatsioon, kes ajaviitmata ennast reaalseks jõuks Eestis tunnistas, kelle varju all Eesti vabariigi ajutine valitsus ennast korraldama võis hakata." (J. Pitka "Rajusõlmed. Mälestusi aastatest 1914–1919", Free Europe Press, Stockholm, 1972.)

Nii viitab Pitka otseselt Kaitseliidu järjepidevusele Omakaitse illegaalse osaga kohtadel.

Omamoodi põhjapanevaks vaidlusteemaks tõstataks küsimus, kui vana on Kaitseliit ja kui vanad tema male-

vad, juba 1930ndate aastate teisel poolel, kui enne Kaitseliidu 20. aastapäeva pidu ajaloolise minevikuga tõsisemalt tegelema hakati. Tolleaegne Kaitseliidu keskjuhatus aktsepteeris eelmainitud malevate sünniaja fikseerimist 1917. aastal.

Olen kuulnud võrreldavat Kaitseliidu kui katuseorganisatsiooni ja malevate vanusevahet kui vanema ja laste suhet. Laps ei saa tõesti oma isast emast vanem olla, aga kas on üleriigiline Kaitseliit üldse lapsevanema seisuses? Vahest on Kaitseliidu üle-eestilise organisatsiooni teke 1918. aastal kui lapse sünd, kelle vanematel küll erisugused nimed, aga kes sündinud juba 1917. aastal realselt tegutsenud kodanike vabatahtlike kaitseüksuste baasil. Kaitseliit sündis siis juba organisatsiooniliselt ja funktsionaalselt märksa arenenumana nagu iga inimpõlvgi võrreldes oma eelkäijatega.

Päris kindasti ei tekitatud Eesti Kaitse Liitu lihtsalt ülalt tulnud käsu

korras tühjale kohale, vaid, nagu viitab Johan Pitkagi oma memuaarides, likvideeriti küll sakslaslik pool Omakaitsest, aga ometi säilitati pörandad all tegutsenud eestlaste omakaitseüksused, mis said Eesti Kaitse Liidu nime all tegutsedale üleriiklikule organisatsioonile aluspõhjaks. Arengu käigus laiendati kohalike üksuste eesmärki – kaitsta oma kodu, küla, kihelkonda, maakonda – selleks ajaks formeerunud Eesti riigi taandile.

Mis sobikski paremaks lõpetuseks, kui üks mõttetera ajakirjast Kaitse Kodu! nr 18 (1937), kus kirjutatakse initsiaalide J.T. all: "Kas Harju Maleval on õigus viia oma asutamise aega 1917. aasta septembrisse, selles ei tohiks enam kahtlust olla. Omakaitse organisatsioon on vahepeal vastavalt tarvidusele muutnud oma ülesandeid, organiseerimisvormi, korra ja nimegi, aga sihid on jäänud endiseks – eestlane organiseerub kaitseks nii sise kui ka välisvaenlase vastu väljaspool regulaararmeed." ■

Olavi Punga

Sünnipäevade otsingul

Kui vana on Kaitseliit? Millal on mingi maleva sünnipäev? Need küsimused on taas esile kerkinud ning mõjuvad iseäranis kentsakate-na pärast kümneid vastavateemalisi artikleid erinevates väljaannetes aastatel 1925–1940. Ju on ring täis saanud ning keskustelu läheb lihtsalt edasi.

Käesolev kirjutis ei pretendeeri kohale "püha tõe" pjestaalil, pigem on see püüe asjast huvitatute teadmisi värskendada.

Kaitseliidu peastaabis töötatud aastate jooksul on allkirjutanu poole enam kui kümneid kordi pööratud küsimusega mõne maleva või malevkonna sünnidaatumi täpsustamiseks.

Pärast esimeste küsijate ees rumalasse seisu jäämist olin sunnitud probleemi olemuse ja võimalike lahendus(t)e selgestegemisele hulga aega pühenda-

ma. Aastate jooksul on õnnestunud antud teemal kolmele Kaitseliidu ülemale ja ühel korral ka keskjuhatusel ettekanne esitada. Hoolimata malevapealike õhutamistest pole aga seni antud küsimuses ühest otsust langetatud ning seetõttu tõusetub sünnidaatumite küsimus taas ja taas.

Otsustamise esimene ring

Kaitseliidu staabi 1925. aasta tegevuse aruanne sisaldab ka ülevaate keskjuhatuses arutatud küsimustest.

Langetatud otsustest tähtsuselt kümnendaks on paigutatud Kaitseliidu üksuste aastapäevade daatumite kinnitamine.

Kaitseliidu üksuste aastapäevadeks kinnitatakse selle kohaselt järgmised tähtpäevad:

- Kaitseliidu aastapäev pühapäev enne jaanipäeva (otsus 27. VIII 1925);

- Valga maleva aastapäev 24. veebruar (otsus 27. VIII 1925);

- Petseri maleva aastapäev 29. märts (otsus 27. VIII 1925);

- Harju maleva aastapäev nelipühi 3. päev (otsus 6. XII 1925);

- Järva maleva aastapäev maikuu viimane pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Saaremaa maleva aastapäev juuniku 2. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Lääne maleva aastapäev 7. juuli (otsus 27. VIII 1925);

- Pärnu maleva aastapäev augusti 1. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Pärnumaa maleva aastapäev augusti 1. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Viru maleva aastapäev septembri 1. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Sakalamaa maleva aastapäev 29. september (otsus 27. VIII 1925);

- Narva maleva aastapäev novembri 2. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);

- Tallinna maleva aastapäev 11. november (otsus 11. IX 1925);
- Võru maleva aastapäev novembri 3. pühapäev (otsus 27. VIII 1925);
- Tartu maleva aastapäev 5. detsember (otsus 27. VIII 1925);
- Tartumaa maleva aastapäev 5. september (otsus 27. VIII 1925);

24. novembril 1925 otsustatakse, et malevkondade aastapäevad kinnitab vastava maleva juhatus.

Nagu näeme, võeti aastapäevade kindlaksmääramisel aluseks 1924. aasta 1. detsembri sündmustele järgnenud malevate loomine. Muinasajast pärinev sõna "maleva" võeti KLi üksuste nimetusena kasutusele pärast vabatahtliku organisatsiooni riigikaitse tegevuse taastamist 1924. aasta lõpul. Varem oli kasutusel nimetus "maakonna Kaitse-liit".

Vabadussõja-eelsel, -aegsel ja -järgsel ajal organiseeritud tegutsenud ning kümnete Vabadusriistidega pärjatud meeste tegevuse unustamine ei mahtunud aga paljudele hinge ja peagi hakkasid kostma protestihääled, mis nõudsid õigluse jaluleseadmist. Eriti tõsisteks muutusid need nõudmised organisatsiooni 20. aastapäeva lähenedes.

Lahendus

Pärast esitatud andmetega tutvumist langetas KLi keskjuhatuse 8. mail 1937 otsuse muuta seniseid aastapäevade daatumise ja kinnitas KLi peastaabi ja malevate aastapäevad ja asutamise aastad järgmiselt:

- Kaitseliidu peastaabil 11. november 1918;
- Tallinna maleval 1. oktoober 1917;
- Tartumaa maleval 23. juuni 1918;
- Tartu maleval 20. oktoober 1917;
- Võrumaa maleval 8. september 1917;
- Viru maleval 11. november 1918;
- Sakalamaa maleval 7. september 1917;
- Harju maleval 25. september 1917;
- Järva maleval 11. november 1918;
- Pärnumaa maleval 11. november 1918;
- Narva maleval 23. september 1917;
- Valga maleval 18. november 1918;
- Saaremaa maleval 20. november 1918;

- Pärnu maleval 4. oktoober 1917;
- Lääne maleval 27. september 1917;
- Petseri maleval 10. veebruar 1919.

Langetatud otsuse aluseks olid varemalt (peamiselt ajakirja Kaitse Kodu!) veergudel avaldatud artiklitest koorunud Vabadussõja-eelsed ja -aegsed kuupäevad, mille malevad keskjuhatusele kinnitamiseks olid esitanud. 8. mail 1937 langetatud otsus kehtib praegugi.

Kaks ei jää kolmandata

Küllalt suure tõenäosusega võime oletada, et organisatsiooni tegevuse jätkumine kümnekonna aasta võrra oleks toonud kaasa veel ühe aastapäevade ümbervaatamise. Kui esimesel korral langetati otsus kiirustades ja ajalooliste dokumentidele tuginemata, siis teisel korral olid halbadeks nõuandjateks rahvusromantilised emotsioonid.

Lähemal vaatlemisel selgub, et ainstateks 1930ndatel aastatel faktidena esitatud ühenduslülideks aastatel 1917–1918 tegutsenud ning avalikku korda hoidnud liikumiste-gruppide ja 11. novembril 1918 loodud Eesti Kaitse Liidu vahel on:

- justkui ühine eesmärk – asendada või aidata politseid ehk avaliku korra hoidmine;
- üksikud aktiivsed ja organiseerunud kodanikud;
- väline tunnus – käeside.

Mida sügavamalt nimetatud ühenduslülide olemusega tutvuda, seda ähmasemad ja väheveenvamad need tunduvad.

Ühine eesmärk?

Kui aastatel 1917–1918 tegutsenud liikumiste-gruppidele oli ühiskondli-

Ühine eesmärk kaitsta oma kodu ja kodumaad sissetungijate eest on sellel sajandil Eesti mehi ja naisi mitmel korral ühiselt, relv käes, välja astuma sundinud. Ning alles hiljem, kui suurim kriis möödas, on väljaastunud end põhikirja ja väliste vormielementidega määratlenud.

Tasuks meenutada, et 1930ndatel aastatel vohas Eesti Vabariigis komme otsida juuri nii lähemast kui ka kaugemast minevikust. Ajaloolased püüdsid tõsimeeli leida Eesti riigi eelkäijat muinasajast, sama tendents kehtis ka Kaitseliidu kohta.

Nii leitigi juba tsaariaegsest Eestist Kaitseliidu eelkäijateks sobilikud grupeeringuid, milles ka mõned hilisemad kaitseliitlased aktiivsete kodanike-na olid kaasa löönud.

ku korra hoidmine peaesmärk, siis EKLi ülesannetega tutvudes leiame avaliku korra tagamise vajaduse alles esmajärguliste ülesannete loetelu lõpust.

Ei maksa unustada, et EKLi ellu- kutsumise eesmärgiks oli Eesti riigi kaitsmine.

Tõsi ta ju on, et ühiskondliku korra hoidmist peetakse riigikaitseülesannete hulka kuuluvaks, kuid EKLi ei püstitatud see ülesannet otseselt, vaid püstitati kaudselt. Kestis see vaid ajani,

Ühtne välismärk, olgu see või käeside, annab tavalistele tsiviilkodanikele selgelt eristatava tunde organisatsiooni kuulumisest.

mil tsariaajast säilinud korrakaitseorganite jäänused olid läbinud vajalikud reformid ja said ise oma tööga hakka-ma. Seega tundub viitamine ühisele ees-märgile rohkem otsitud sarnasuse kui tõsiseltvõetava uurimise tulemusel teh-tud järelalusena.

Samad inimesed

Läbi aegade on aktiivsed inimesed jõudnud palju ja nende aktiivsus ei ole sõltunud kalendriaasta lõppemisest ega mõne organisatsiooni likvideerimisest. On loomulik, et need, kes olid osalenud aastatel 1917–1918 mõnes korrakaitserühmituses, ühinesid Eesti riigi kaitseks loodud liiduga, kui nende vaadetes ja senises tegevuses polnud midagi Eesti Kaitse Liidule vastuvõetamatut.

Arvamus, nagu oleksid Omakaitse liikmed aktiivselt osalenud EKLi loomise ettevalmistamisel, tugineb vaid üksikute meeste tegevusel. Neist eredaimaks täheks oli loomulikult Vabadussõja sangar Johan Pitka, kelle memuaare ja mälestusi usuti kui autentset allikmaterjali. Tõenäoliselt suurelt osalt tegelik asjade kulgu nii ka oli, kuid ei saa unustada, et iga inimene esitab mõõ-dunust sündmusi oma vaatevinklist, teatud subjektiivsusega ning enesekesk-selt.

Valdav enamus Omakaitse liikmetest ei teadnud ettevalmistustest Eesti

iseseisvumiseks või EKLi loomiseks tegelikult mitte midagi. Pigem võib öelda, et EKLi loojate puhul oli tegemist seni väheuuritud ehk musta laiguna ajaloos hõljuva eestlastest sõjaväelaste Saksa okupatsiooni aegse liikumisega, millega olid seotud ka ükikud Omakaitse liikmed.

Tutvudes pikka aega kasutamatuks seisnud EKLi arhiiviga (õnneks on see peaaegu täielikult säilinud) avaneb 1930ndatel aastatel kujundatust hoopis teine pilt. Mitmed dokumendid näita-

vad, et loodud organisatsiooni tegevuse toetamise asemel asus osa endisi Omakaitse liikmeid nii mõneski küsimuses EKLi juhatusega vastupidisel seisukohal.

Käeside

Mis puudutab aga välise tunnuse sarnasust, siis fakt, et Eesti Kaitse Liidu liikmed kandsid käesidet, ei tõesta midagi. Segastel aegadel on valdavalt tsiviilrõivais paramilitaarseid rühmitusi ikka püütud mingite käepäraste välismärkidega tavakodanikest eristada. (Ka nõukogudeaegne rahvamalev kandis ju käesidet!)

See, et Eesti Kaitse Liidu käeside oli trükitud B.W.-O.K. käesideme teisele poolele viitab pigem esisade kokkuhoidlikkusele kui teadlikule järjepidevuse näitamisele.

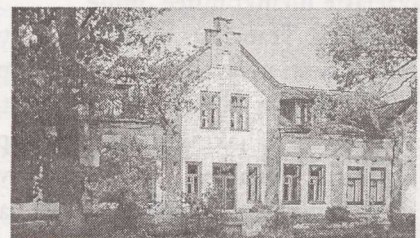
Eeltoodut kokku võttes võib nentida, et ajalooline tõde "Eesti Kaitse Liidust kui Omakaitse ümbernimetamise-ga tekkinud ja üleriigiliseks laienenud organisatsioonist" seisab savijalgadel. On vaid aja küsimus, mil ajaloolased võtavad luubi alla ülimalt huvitava 1918. aasta ja kõik Eesti riigikaitse loomise-ga seonduva.

Alguse selleks ongi Eesti Ajalooarhiiv ja mitmed sõjaajaloo uurijad juba teinud. ■

KINDRAL LAIDONERI MUUSEUM

- Muuseumi kogud sisaldavad materjali kindral Johan Laidoneri elu ja tegevuse kohta. Samuti võib muuseumist leida 20. sajandi Eesti sõjaajalugu puudutavat ainestikku.
- Muuseumi juures tegutseb kindral Johan Laidoneri Selts.

**MUUSEUM ON AVATUD
K – L 11.00 – 17.00.
VIIMSI MÕIS 74001,
HARJU MAAKOND
TEL. 22-791-443;
FAKS 22-791-442.**

Eesti Vabariigi Kaitseministeerium 80

Esimene Eesti sõjaminister määrati ametisse Eesti Vabariigi loomisega samal päeval. Seda võib pidada ka Eesti kaitseministeeriumi sünnipäevaks. Sõja- ehk kaitseministri ametikohal on olnud paljud tuntud poliitikud ja sõjaväelased, pikim ministristaazh oli kindralmajor Paul Lillel, mitme ametiajaga järgneb talle polkovnik Jaan Soots. Seejärel tuleb aga tsivilist – praegune kaitseminister Andrus Öövel.

Esmapilgul on Eesti riigikaitse taastamine 1990ndatel aastatel järginud seda rada, mida käidi riigi sünniperioodil. Ka toona, aastatel 1917–1918 loodi olude sunnil esmalt rahvusväeosad ja nende juhtorganina Eesti rahvusdiviisi staap (19. detsembril 1917). Alles seejärel, kui päästekomitee oli Eesti 24. veebruaril 1918 iseseisvaks vabariigiks kuulutanud, nimetati samal päeval koos teiste esimese Ajutise Valitsuse liikmetega ametisse ka sõjaminister kindralstaabi polkovnik Andres Larka.

Sõjaväge ei loodud poliitikata

Tegelikult ei läinud rahvusväeosade loomine siiski poliitilise ohjamiseta. Nimelt valiti eesti sõjameeste ja poliitikute ühisel koosolekul 19. aprillil 1917 rahvusväeosade organisatoorne keskus Eesti sõjaväelaste büroo. Revolutsioonilises segaduses büroo eesotsas lipnik Konstantin Pätsiga lihtsalt võttis sõjamineeriumi funktsioonid ja korraldas rahvusväeosade loomise ja ülalpidamise mitteriivlist poolt.

Minnes mööda laguneva Venemaa keskvoimust määras büroo 23. aprillil 1917 1. Eesti polgu ülema jne. 1.–5. juulini 1917 peetud Eesti sõjaväelaste I kongress kiitis büroo tegevuse heaks ja valis palju laiemate õigustega Eesti sõjaväelaste ülemkomitee, mille esimeheks jäi Päts. Teatavasti oli Päts ka autonoomse Eesti maavalitsuse esimees. *De facto* ühendas ta oma isikus juba enne vabariigi väljakuulutamist pea- ja sõjainistri ülesanded.

Pärast enamlikku riigipööret varises Venemaa keskvoim lõplikult kokku

ja sel taustal tegi ülemkomitee otsuse Eesti diviisi ja selle koosseisus rea uute väeosade loomiseks. Ülemkomitee määras diviisiülemaks Johan Laidoneri.

Sõjamineeriumi 1918. aasta veebruaris luua ei jõutud. 12. märtsil 1918 kindralmajoriks ülendatud sõjainister Larka osales juhtivalt põranda all Kaitsealiidu põhikirja, struktuuri ja tegevusprintsipi väljatöötamisel. Septembris oli ta aga sunnitud põgenema Saksa võimude eest Soome. Seal siirdus ta oktoobris Stockholmi ja Kopenhaagenisse, kus instrueeris valitsusliikmena meie välisesindusi ja pidas Skandinaavia maade ning Inglismaaga läbirääkimisi välisabi saamiseks.

Kui Saksa okupatsioon 12. novembril 1918 lõppes, jätkas Larka taas sõjainistrina. (Larka jõudis kodumaale 13. novembril, enne seda jõudsid sõjainistri kohuseid täita 11. novembril kindralstaabi polkovnik Jaan Soots ja 12. novembril kindralmajor Ernst Pödder.) Kõrgema haridusega vanemohvitseride vähesuse tõttu rivilistel kohadel määrati kindral Larka 26. novembril peastaabi ülemaks ja sõjainistri portfelli võttis endale peaminister Päts.

Ministeeriumi kujundamisest

Sõjamineeriumi kujundamine tühjale kohale polnud kerge. Et Päts pidi peaministrina juhtima valitsuse tööd tervikuna, ei saanud ta mõistagi pühenduda sõjamineeriumi aparadi väljakujundamisele. Sellele tööle pani aluse 27. novembril 1918 sõjainistri abiks määratud Tõnis Jürine. Termin

"abi" tähendas tänapäevases mõistes "asetäitjat" ehk "aseministrit".

Vabadussõja algul, 28. novembril 1918 allusid peaministrile peastaap kui sõjaväge organiseeriv ja korraldav organ, 1. diviisi staap kui sõjaväge operatiivselt juhtiv organ, Kaitsealiidu juhatuse kui Kaitsealiitu juhtiv organ, sõjamineeriumi trükkikoda ja sõjainistri kantselei. Sõjainistril oli kaks adjutanti ja sekretär.

Peastaabis loodi 6. detsembriks 1918 mereväe-, inseneriväe-, suurtükiväe-, varustus-, kohtu- ja arstivalitsus; mobilisatsioon-, rea-, inspektori-, komandandi ja teadete (luure- ja vastu luure)jaoskond. Seoses sellega, et sõja alates kujunes 1. diviisi staap Viru rinde staabiks ja Lõunarindel kujunes 8. detsembriks alates järg-järgult 2. diviisi, oli vaja keskset operatiivjuhtimisorganit, milleks sai 14. detsembril loodud operatiivstaap.

Pärast kommunistliku mässukatse mahasurumist Tallinnas 17. detsembril loodi kohe sisekaitse ülema institutsioon oma staabiga. Tema alluvusse siirdus ka Kaitsealiit. Sõjaolukorras ei olnud otstarbekas, et sellist struktuuri juhib tsiviilisikust minister ja nii loodigi 23. detsembril 1918 laiaulatuslike võimupiiridega sõjavägede ülemjuhataja amet. Sõjavägede ülemjuhatajale allutati sõja ajaks kõik staabid ja sõjaväelised keskasutused.

Ülemjuhataja ameti loomisel tehti aga viga, mis teisel ajal kujul leidis kordamist meie kaitsestruktuuride taastamisel lähiajaloo. Nimelt jäeti määratlemata ülemjuhataja ja sõjainistri võimuvahetuskord. Seda viga Vabadussõja ajal ei märgatud. Ülemjuhataja allus otse valitsusele, et aga peaminister oli ka sõjainister, ei saanudki tekkida reaalselt konfliktit. Nimelt oli võtnud endale sõjainistri portfelli ka 9. mail 1919 Pätsi järel peaministriks saanud Otto

Strandman, kes oli ametis peaaegu Vabadussõja lõpuni – 17. novembrini 1919.

Strandmani valitsusele järgnenud Jaan Tõnissoni valitsuses oli sõjaminestriks kuni 27. juulini 1920 August Hanko. Tema ajal aga sõjaväge juba demobiliseeriti, millega seoses likvideeriti 26. märtsil 1920 ülemjuhataja ametikoht. Kuni täieliku üleminekuni rahulolekorda 19. novembril 1920 olid sõjaminestril ülemjuhataja volitused. Neid said kasutada lühikest aega (30. juulist 25. oktoobrini 1920) sõjaminestriks olnud kindralmajor Aleksander Tõnisson ja mõned nädalad ka Ants Piip. Piip kujundas esimese valitsuse pärast põhi-seaduse jõustumist ja oli viimane valitsusjuht ning ainus Eesti riigivanem, kes kandis ka sõjaminestri portfelli.

Sõjaminesteriumi valitseja kui sõjandusspetsialist

Et Vabadussõja-aegsed sõjaminestrid olid tsivilistidest poliitikud, vajasin nad kompetentset asetäitjat sõjalistes küsimustes. Veelgi teravamaks muutus olukord pärast sõda. Sõjaminestrist sai nüüd ka sõjaväe kõrgeim riviline juht, kellele allusid nii sõjaväe keskasutuste kui ka väekoondiste ülemad. Seetõttu juurdus Eestis süsteem, mille sõjaväe rahuage organiseerimise mudelina pakkus enne ülemjuhataja kohalt lahkumist välja kindral Laidoner. Laidoneri kava kohaselt oluaks sõjaväe kõrgeimaks riviliseks juhiks sõjaminesteriumi valitseja, kes ühtlasi täitnuks ministri abi ülesandeid.

Kuigi seda kava seaduseks ei vormistatud, toimiti praktikas selle järgi. 1. veebruaril 1919 määrati sõjaminestri abiks kindralmajor Larka, kes jäi sellele kohale 1. jaanuarini 1925 ja elas üle seitse ministrit. Lisaks nimetatutele veel kindralmajor Sootsi (25. jaanuarist 1921 1. augustini 1923) ja Ado Anderkopi (2. augustist 1923 19. veebruarini 1924).

Larka järglane kindralmajor Paul Lill jõudis töötada kümne ministriga, enne kui sai 21. oktoobril 1933 ise kaitseministriks. Nimetatud kümme olid peale Anderkopi Oskar Amberg (25. märtsist 17. oktoobrini 1924), Hans

Kurvits (11.–26. novembrini 1924 – see-ga vaid 15 päeva), kindral Soots (16. detsembrist 1924 3. märtsini 1927), kindralmajor Nikolai Reek (4. märtsist 1927 13. novembrini 1928), Mihkel Juhkam (4. detsembrist 1918 9. juulini 1929), Oskar Köster (9. juulist 1929 12. veebruarini 1931), August Kerem (12. veebruarist 1931 1. novembrini 1932), kindral Tõnisson (1. novembrist 1932 18. maini 1933) ja taas Kerem (18. maist 21. oktoobrini 1933).

On ilmselge, et nõ suured sõjaminestrid, nagu kindral Soots, kes oli kahel ametiajal kokku minister veidi alla viie aasta ja tegelikult rajas selle kaitseväge, mis oli Eestil 1920ndatel aastatel, samuti kindral Reek, kes oli minister küll vaid poolteist aastat, ent rajas 1928. aasta reformiga meie järgmise kümnendi kaitseväge, ei vajanud relvajõudude riviliseks juhtimiseks kõrvalist abi. (Reek oli uuesti sõjaminester 12. oktoobrist 1939 kuni Nõukogude okupatsioonini.) Ka paaril korral poliitike puudusel ministriks nimetatud kindral Tõnisson sai ise hakkama. Hädasti vajasis kindralist abi aga minist-

jadusega. Kindral Lillele säilitati tegevteenistuse ohvitserina kogu selle aja ministri abi vakants. Kahe ametiajaga kokku suudab Öövliga võistelda ka kindral Soots.

Kaitseministeriumi ülesannetest

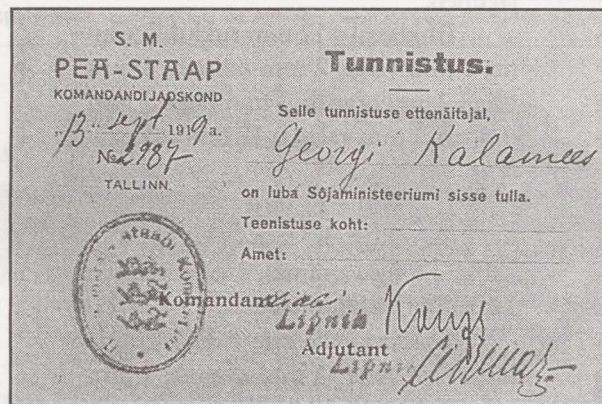
Mis puutub sõjaminesteriumi (aastatel 1929–1937 kaitseministerium) ülesannetes, siis Vabadussõja ajal tagas ministerium sõjapidamise võimalikkuse. Sõjaminesteriumi kaudu finantseeriti sõda, muretseti relvastust, varustust ja muud vajalikku, korraldati mobilisatsioon ja hiljem demobilisatsioon.

Et käis sõda, siis ministerium ühelt poolt loomulikult teenindas sõjaväge. Kuid ministerium ka kujundas kaitsepoliitikat ja ministeriumi kaudu viis valitsus seda ellu. Kõik välisabi puudutavad läbirääkimised peeti ja lepingud sõlmiti sõjaminesteriumi juhtimisel, samuti lepingud Läti, ingerlaste ja Vene valgete toetamiseks.

Pärast sõda oli sõja- ehk kaitseminister nii poliitiliseks kui ka riviliseks riigikaitse juhiks 1934. aastani. Seoses kaitseisukorra kehtestamisega kutsuti taas ametisse sõjavägede ülemjuhataja. Kaitseministri vöeti rivilised volitused ja sõjavägede staap ning väekoondised viidi ülemjuhataja alluvusse.

Sõltumata sellest muutusest oli ministeriumi struktuur peaaegu 20 aastat enam-vähem muutumatu. 1930ndate aastate keskpaiku koosnes see ministrit teenindavast aparaadist (kolm käsundusohvitseri), juriskonsultuurist (neli töötajat), sõjaväe kõrgemast kohtust (13 töötajat), sõjaväeprokuratuurist (kuus töötajat), varustusvalitsusest (koos ladude, töökodade ja arsenaliga 339 töötajat) ja tervishoiuvalitsusest koos allasutustega (164 töötajat) – kokku 529 inimest.

Vahetult enne Teise maailmasõja puhkemist suurendati koosseisu 690 inimeseni, neist 202 olid ohvitserid ja 43 tsiviilametnikud ohvitseride kohtadel, 130 allohvitserid ja 295 tsiviilteenistujad allohvitseride kohtadel ning 20 ajateenijad. ■

Dokument ajast, mil Eesti Vabariigi sõjaminestriks oli peamine minister Otto Strandman.

rid, kes juhtisid eile üht ja homme kolmandat ministeriumi ning jalutasid läbi kaitseministeriumi vaid lühikeseks ajaks.

On muide tähelepanuväärne, et Andrus Öövel on kaitseministriks oleku ajaga löönud juba mitu sõjaeelset rekordit. Järjest kauem on kaitseminister olnud vaid kindral Lill (21. oktoobrist 1933 12. oktoobrini 1939). See on aga erijuhtum, sest toona kehtis kaitseisukord ja tema ministriks olek polnud seotud parlamentaarse usalduse va-

Kaitseliidu teenetemedali annetamise ja kandmise kord

(Kinnitatud Kaitseliidu keskkogul 10. juunil 1998.)

§ 1

Kaitseliidu keskjuhatuse otsusega 30. novembrist 1997 on asutatud Kaitseliidu teenetemedal (edaspidi teenetemedal).

Teenetemedal annetatakse:

a) tunnustusena pikaajalise kohusetundliku teenimise eest Kaitseliidu ridades;

b) Kaitseliidule osutatud eriliste teenete eest Kaitseliidu liikmetele ja teistele kodanikele või välismaalastele.

§ 2

Teenetemedal jaguneb kolmeks põhiklassiks ja eriklassiks:

III klass, Kaitseliidu pronksist teenetemedal – 4–9 aastat teenistust;

II klass, Kaitseliidu hõbedane teenetemedal – 10–15 aastat teenistust;

I klass, Kaitseliidu kuldne teenetemedal – 16 ja enam aastat teensitust;

eriklass, Kaitseliidu eriteenete medal – eriliste teenete eest, ka välismaalastele.

§ 3

Teenetemedal kujutab endast külgedelt ornamentaalsete kaunistustega piiratud medaljoni, mille esiküljele kujunduse põhielemendiks on ülevalt alla suunatud kaheteralisele mõõgale medali keskmesse paigutatud Kaitseliidu põhjakotkas. Mõõka ja sellele paigutatud põhjakotkast raamib ovaalne sõõr tekstiga PRO PATRIA. Medali kõrgus on 43 mm, mõõgatera ja käepideme laius 3,5 mm. Põhjakotka kõrgus on 21,5 mm ja laius 26 mm. Mõõgale paigutatud põhjakotkast raamiva sõõri läbimõõt vertikaalsuunas on 43 mm ja horisontaalsuunas 27 mm. Sõõri külgedelt piiravate ornamentaalsete kaunistuste kõrgus on 29 mm ja suurim laius 2,5 mm. Medali tagakülge on sile ja sinna graveeritakse medali number ning annetamise aeg.

Teenetemedali kolme põhiklassi medalid on azhuursed, eriklassi teenetemedalil on põhjakotka taust ning vapilõvid kaetud vastavalt oranzhi ja sinise emailiga. Ülevalt alla suunatud mõõk ja põhjakotkas on valmistatud hõbedast ning oksüdeeritud. Ornamentaalsete kaunistustega ovaal on III klassil pronksivärvi, II klassil hõbedane, I klassil ja eriklassil kuldne. Deviis PRO PATRIA on kõikide klasside medalitel oksüdeeritud tumedaks.

§ 4

Teenetemedali kolme põhiklassi ja eriklassi teenetemedalit kantakse lindiga rinnas vasakul pool Valgeristi järel, s.t vastavalt eriklass, I klass, II klass ja III klass. Lindi laius on 34 mm, mis jaguneb:

III klassil – 12 mm rukkilillesinine, 1 mm valge, 2 mm oranzh, 1 mm valge, 2 mm oranzh, 1 mm valge, 2 mm oranzh, 1 mm valge ja 12 mm rukkilillesinine;

II klassil – 12 mm rukkilillesinine, 1 mm valge, 3,5 mm oranzh, 1 mm valge, 3,5 mm oranzh, 1 mm valge ja 12 mm rukkilillesinine;

I klassil – 12 mm rukkilillesinine, 1 mm valge, 8 mm oranzh, 1 mm valge ja 12 mm rukkilillesinine;

eriklassil – I klassi lint, millele on asetatud III klassi lindist valmistatud 22 mm läbimõõduga rosett.

§ 5

Teenetemedali asemel võib kanda selle lindilõiget või miniatuurmärki.

§ 6

Teenetemedali annetamise otsustab Kaitseliidu keskjuhatuse. Erijuhtudel on Kaitseliidu ülemal õigus teenetemedali annetamist otsustada ainuisikuliselt, millest ta hiljem teavitab keskjuhatust.

§ 7

Ettepanekuid teenetemedali annetamiseks tehakse alluvuse järjekorras. Ettepaneku vormi kehtestab Kaitseliidu ülem.

§ 8

Teenetemedal annetatakse Kaitseliidu aastapäeval, iseseisvuspäeval, vöidupühal, maleva aastapäeval või muul erilisel tähtpäeval.

§ 9

Teenetemedalit taotlenud Kaitseliidu struktuuriüksus tasub annetatud teenetemedali tegeliku väärtuse kaitseliidu peastaabile.

Kaitseliidu keskjuhatusel on õigus teenetemedal erandjuhtudel tasuta välja anda.

§ 10

Teenetemedali annetamist tõendatakse vastava tunnistusega. Tunnistusel on medali number, Kaitseliidu pitsati jäljend ning Kaitseliidu ülema ja keskjuhatuse esindaja allkiri.

§ 11

Teenetemedali omanikul, kellel on kohtuotsuse põhjal õigused kitsendada, ei ole õigust teenetemedalit kanda.

Kaitseliidu keskjuhatuse võib teenetemedali kandmise õiguse ära võtta nendelt, kes on teenetemedaliga kõlvatult või alatult ümber käinud.

Teenetemedalit ei tohi müüa ega kinkida, kuid võib parandada.

§ 12

Kellelegi ei ole õigust nõuda endale teenetemedali omistamist.

§ 13

Kogu teenetemedali kohta käiv mõtte- ja kirjavahetus on ametkondlik. ■

KAITSELIIDU TEENETEMEDALID

Eriklass – Kaitseliidu eriteenete medal.

I klass – Kaitseliidu kuldne teenemedal.

II klass – Kaitseliidu hõbedane teenemedal.

III klass – Kaitseliidu pronksist teenemedal.

KAITSELIIDU AJALOOLISTE RINNAMÄRKIDE KINNITATUD KAVANDEID

1

2

3

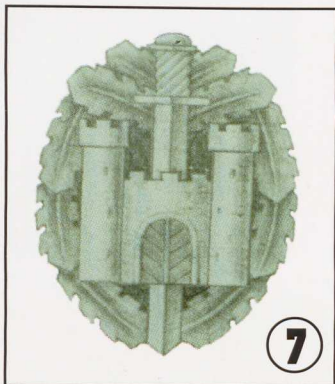
4

5

6

7

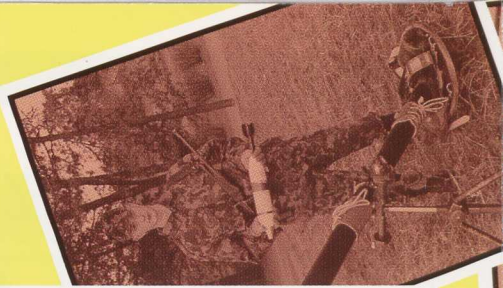
8

1) Tallinna maleva orkestri rinnamärgi kavand; 2) Tallinna maleva Sadama malevkonna rinnamärgi kavand; 3) Pärnu maleva rinnamärgi kavand; 4) Tartu maleva orkestri rinnamärgi kavand; 5) Tartu maleva üksiku motoriseeritud kompanii rinnamärgi kavand; 6) Üks variant labingväljaõppe märgi kavandist; 7) Harju maleva Rävåla malevkonna rinnamärgi kavand; 8) Tallinna maleva üksiku G- (gaasi-)kompanii rinnamärgi kavand.

1918 – 1998

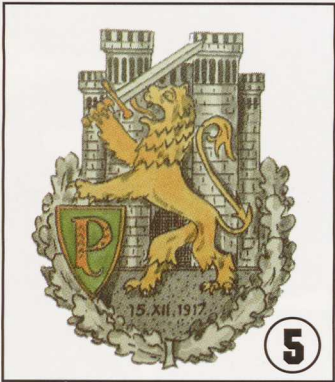
11.11.1918 Eesti Kaitse Liit

28.11.1918 Eesti Vabadussõda

Eesti kaitsejõudude allüksuste ajalooliste rinnamärkide kinnitatud kavandeid: 1) Ratsariügemendi rinnamärgi kavand; 2) 3. Üksiku Jalaväepataljoni rinnamärgi kavand; 3) allohviterikooli rinnamärgi kavand; 4) Auto-tankirügemendi rinnamärgi kavand; 5) Pioneeripataljoni rinnamärgi kavand; 6) Tallinna garnisoni komandantuuri ja vahipataljoni rinnamärgi kavand; 7) varustusvalitsuse rinnamärgi kavand; 8) 2. Soomusrongi-rügemendi rinnamärgi kavand; 9) sõjaväe keskhäigemaja rinnamärgi kavand; 10) 5. Suurtükiväegrupi rinnamärgi kavand; 11) 4. Suurtükiväegrupi rinnamärgi kavand; 12) 5. Üksiku Jalaväepataljoni rinnamärgi kavand; 13) merekindluste rinnamärgi kavand; 14) 9. Üksiku Jalaväepataljoni rinnamärgi kavand; 15) Vahipataljoni rinnamärgi kavand; 16) 3. Suurtükiväegrupi rinnamärgi kavand.

Lahtiste uste päevad Tallinna malevas

10. ja 11. oktoobril korraldas Kaitseliidu Tallinna malev lahtiste uste päevad. Välja oli pandud ka ülevaatlik näitus Tallinna maleva tegevusest 80 aasta jooksul.

Näitus koosnes neljast osast. Esiteks fotodest ja dokumentidest ülevaade kaitseliitlaste tegevusest kuni 1940. aastani ning alates organisatsiooni taasloomisest 1990. aastal. Kaitseliidu Tallinna maleva pealik kapten Mart Puusepp juhtis tähelepanu ka ühele kollektanud lendlehele, millel kutsuti kõiki huvilisi 26. aprillil 1990 Kooperaatori saali Tondi Kaitseliidu asutamiskoosolekule. Sellel koosolekul algas rühmapealikuks valitud Mart Puusepa sõjaväeline karjäär.

Aukohale olid seatud malevapealike fotod. Iseseisev KLi Tallinna malev sai alguse 1. jaanuaril 1925, kui Harju ja Tallinna malev lahutati. Esimeseks pealikuks sai kolonel Oskar Raudvere, kes täitis oma teenistuskohust aastatel 1924–1925. Teiseks pealikuks määrati kolonel Friedrich-Karl Pinka (1925–1934), kes oli kõige kauem ametit pidanud malevapealik. Kolonel Pinkale kuulunud autasud olid ka oluline osa välja pandud märkide ja medalite kogust. Aastatel 1934–1940 juhtis malevat kolonelleitnant Rudolf Lints, kes toodi pealinna Saaremaa maleva pealiku kohalt.

Aastatel 1936–1938 asendas Lintsi tema õpingute ajal Kõrgemas Sõjakoolis kolonelleitnant Jaan Lepp. Pärast maleva taasloomist 1990. aastal on üksusel olnud kolm pealikut: 1990–1992 oli sellel kohal kapten Tõnu Järv, kes nüüd teenib Kaitseliidu peastaabi 1. osakonna ülemena, leitnant Hillar Tint, pealik aastatel 1992–1994, õpib praegu Sakamaal täienduskursustel, alates 1994. aastast juhib Tallinna malevat kapten Puusepp.

Teise osa näitusest moodustasid Tallinna malevaga seotud esemed. Imetlemiseks oli välja pandud viis enne Teist maailmasõda kasutusel olnud paraad-

mööka: mereväe-, politsei-, kaks maa- ja üks ratsaväehvitseri mõök. Kapten Puusepa sõnul oli täielikust kogust puudu vaid lennuehvitseri mõök, mida pole õnnestunud leida. Kõik mõõgad olid teritamata. "Traditsiooni järgi teritas ohvitser mõõga alles sõja kuulutamise päeval," kommenteeris seda Lääne malevkonna pealik vanemveebel Sven-Harri Raabe.

Naiskodukaitse vapiga seep ja helesinise põhjakotkaga teeserviis oli meenutus aegadest, mil riigikaitseline tegevus oli kombineeritud seltskondlike üritustega.

Näituse kolmas ja neljas osa pandid silmad särama igas vanusest mehepoegadel. Spordimärkide, teenetemärkide ja autasude väljapanek sisaldas muu hulgas ka Punase Risti teenetemärgikogu ning kolonel Pinka autasusid. Harulduseks oli ka Kotkaristi sinise rosetiga IV klass, mida annetati vaid neli eksemplari. Väljapandud aumärk kuulus omal ajal Taani aukonsulile.

Ekspositsiooni kuulus ka kaheraudne eestlaetav tonglukuga püstol,

mida kasutati kunagi Mahtra sõja aegadel.

Paljudele pakkus huvi ka ühe Eesti mehe ainulaadne meistriteos: Teise maailmasõja aegsele Mauseri vintpüssile oli sobitatud nüüdisaegne Vene sihik. Seega pole relvaseppade oskused tänapäeval veel välja surnud. Külastajad said asjatundlikke kommentaare ja taustinfot näitust valvavatelt kaitseliitlastelt.

Näitus oli kokku pandud Tallinna maleva arhiivi ning erakogude baasil. Aumärgid pärinesid põhiliselt malevapealiku kogust. Kapten Puusepp ütles, et esimene laiale publikule suunatud näitus oli väga hea kogemuste omandamiseks. "Loodetavasti veendusid kõik 300 näitusekülastajat, et Kaitseliit ei tegele ainult relvade täristamisega," lisas ta.

"Osa väljapandust leiab koha püsiekspositsioonis, järgmised põhjalikumad väljapanekud on tuleva aasta võidupühal ning Tallinna maleva 75. aastapäeval 1. jaanuaril 2000," lubas malevapealik kapten Mart Puusepp. ■

Näitusel olid väljas kõigi kolonel Friedrich-Karl Pinkale omistatud aurahade näidised. Foto ülaosas on näha näidiseid Naiskodukaitse helesinisest serviisist.

Ulvi Kark,
Kodutütarde Hiiumaa
ringkonna vanem

Ameerika eesti gaidid ja skaudid tegutsevad aktiivselt

Ameerikas, nii nagu mujalgi eksilis elavaid eesti noori on aastakümneid ühendanud ja aidanud neis rahvusteadvust hoida skaudi- ja gaidiorganisatsioonid. Pärast taasiseseisvumist on nende organisatsioonide tegevus Eestiski taastatud, kuid sellist hoogu nagu paguluses pole nad sisse saanud. Seetõttu pakub huvi pilguheit Ameerika eesti skautide ja gaidide suvisele suurlaagrile.

Skautlus ja gaidlus kujunesid Eesti pagulasnoortele ühistegevuseks sobilikuks vormiks. Neil organisatsioonidel olid kogunud, asjatundlikud ja teotahtelised juhid, samuti oli neil rahvusvaheline tagapõhi. Sellele tõigale omistati 1950ndate aastate alguses eriti suurt tähtsust, sest sel ajal tuli pidevalt võidelda ja selgitada pagulaste olukorda oma eluõiguste saavutamiseks ja tõe ja luleseadmiseks.

Skaudi- ja gaidilaagri ajaloost

1950. aastal korraldati USA-s esimene eestlaste skaudilaager Lakewoodi lähedal Howell Townshipis kanafarmer Valter Koelile kuuluval maal, kus noorte laagripaigaks oli väike teeäärne met-

satukk. Järgmisel aastal, kui oli selgunud, et Lakewoodi lähedal ongi paras paik laagrit korraldada, sest seal kandis leidis nii kaasmaalasi kui ka lastevanemaid, kes olid valmis noorsoo hüvanaguks aega ja energiat rakendama, sai teoks ka järgmine laager. See peeti Jackson Townshipis Edward Enno maa-dele jääval mõneaakrilisel mäekünkal Enno järve läheduses.

Selle laagri lõpetamisel tõstas skautmaster Elmar Saarniit üles oma laagriväljaku hädatarvilikkuse küsimuse ja soovitas, et organisatsioonid ja asutused paneksid sellise maa-ala ostmiseks raha kokku. Oli september 1951.

Samm tegelikkusele lähemale astuti 6. septembril 1953. Lakewoodi Eesti Majja kogunes 17 inimest ning sellel

kokkutulekul otsustati alustada eeltöid Eesti Skautide ja Gaidide Sõprade Seltside Liidu (ESGSSL) asutamiseks. See organisatsioon pidi saama laagriväljaku juriidiliseks omanikuks. Põhikirja koostamine tehti ülesandeks juhatusle (Valfried Gutman, Elsa Saue ja Aleksander Prima).

Liidu tegevusse rakendamise korral oli uuel juhatusel olulisemaks küsimuseks laagriks sobiva maa-ala leidmine ja ostuvõimaluste selgitamine. Pida-ma jääd praeguse Jackson Townshipis Bennets Millsis asuva jõhvikakasvanduse maa-ala juurde. Selle suurus oli umbes 27 aakrit ja hind 3400 dollarit.

Tagatisega 1955. aastal varutud maa ostuleping sõlmiti 22. mail 1956.

Külalisena suurlaagris

Eesti noorkotkaste ja kodutütarde esindajad kutsuti laagrisse osalema sellepärast, et tutvustada nende kaudu KLi vastavaid eriorganisatsioonide, aga ka nende tegevuse tutvustamiseks tänapäeva Ameerika eestlastele. Samal ajal tutvustati meile skautide ja gaidide elu ning kohalikke olusid.

Laagris osalesime Eestist kahekesi: mina Kodutütarde esindajana Hiiu-maalt ja Leho Roõhla Noorte Kotkaste esindajana Raplast. Ameerika võõrustajad olid tahtnud, et külalised pärineksid maakohtadest, kummastki organisatsioonist esitati kolm kandidaati. Mind valiti osalema tänu sellele, et olen ka Naiskodukaitse Hiiumaa ringkonna esinaine.

Minus tekitas ebamäärased kahtlusi eelteave, et laager pidi kestma kaks nädalat, kusjuures ööbida oli kavas telkides. Eesti telklaagrite tingimusi arvestades pelgasin pisut laagrielu. Kuid kohale jõudes kadusid muremõtted ja pessimism. Laagris olid täiesti korralikud

Foto: Ulvi Kark

Kodueesti noorkotkaste ja kodutütarde esindajad koos Ameerika eesti skautide ja gaididega suvelaagri Tuletorn ühispildil.

Foto: Ulvi Kark

Ulvi Kark ja Leho Rohla koos Ameerika võõrustajatega.

pesemistingimused, korralik söökla, spordivälja jne. Mul tekkis küsimus, kas Eestis ei võiks olla igas maakonnas oma laagripaik, kus oleksid samuti korralikud olmetingimused. Ehk saaks selleks kasutada nõukogudeaegseid piirivalvekordoneid – neid on ju palju ja sageli on need jäänud ilmastiku meelevalda lagunema.

Kaks laagrit

Laager oli kaheosaline: eel- ehk öppelaager ja suvelaager. Kumbki kestis nädala. Eellaagris osalesid skaudid ja vanemskaudid, gaidid ja vanemgaidid. Põhimõte oli tulla ise toime söögitegemise ja tavalise elu korraldamisega.

Laagriplats oli jaotatud skaudilaagriks ja gaidilaagriks ja siis veel vanuserühmade vahel. Nagu juba kirjas, elati telkides, mis olid presendist ja hästi kõrged – inimene mahtus keset telki vabalt püsti seisma. Telkidel ei olnud põhja all, igasse telki mahtus kaks väli- voodit.

Mina kuulusin vanemgaidide rühma, kes valmistasid ise tervele rühmale süüa, kusjuures ise tuli koostada ka menüü ja kalkulatsioon vajaminevate toiduainete kohta. Igal söögikorral oli oma toimkond: kaks tüdrukut valmistasid toitu, üks hiljem koristas.

Äratus oli tavaliselt hommikul 7.20, 7.30 algas juba võimlemine, 7.45

aga hommikusöök. Esimesel laagripäeval pärast lõunat läksime metsa voodite tarvis poste saagima. Meile selgitati, milliseid puid on vaja. Töö tegime alusraie ja harvendustööna.

Voodi ise sai valmis nii, et tuli neli alustugiposti maa sisse kaevata. Kõigepealt seoti nõoriga meremehesõlme kasutades kinni pikemad latid ehk küljed. Hiljem seoti lühemad latid ehk otsad külge. Kui voodi raam oli valmis, punuti nõorist voodipõhi. Sinna peale pandi alusmadrats ja magamiskott ning mõnus pesa oligi valmis.

Öösel korraldati laagris metsamäng, kuhu pidi kaasa võtma ka magamiskoti. Äratus oli 00.30. Rada läks läbi metsa ja oli tähistatud aeg-ajalt lindikestega õige suuna hoidmiseks. Pidime läbima erinevad punktid, kuhu olid peidetud järgmise punkti leidmiseks vajalikud juhised. Ööbisime metsas lageda taeva all.

Kolmandal päeval osalesin koos skautidega Upper Tomsis jões kanuuretkel. Jõgi oli kiire vooluga ja käänuline. Palju oli ka vette langenud puid, mis sõitu takistasid.

Suurlaagri nimeks oli Tuletorn

Gaidilaagris on tavaks kaunistada telgiesised. Igal telgil on oma nimi ja sellele vastav laul või lihtsalt hüüe, ka kaunistus on sellega seotud. Et laagri nimi oli Tuletorn, siis pidid nimed oleme mereteemalised.

Meie oma vanemgaidide rühmas tahtsime teistest erineda ega teinud iga telgi juurde eraldi kaunistust, vaid rajasime laagriplatsi ette nn skulptuuride aia, mille tarvis igaüks valmistas mingi looduslikest materjalidest kuju, nende kohta koostati ka kataloog.

Eellaagri lõpp oli ülimalt naiselik: öppisime ennast ilusaks tegema. Alustasime joogavõimlemisega, tegime

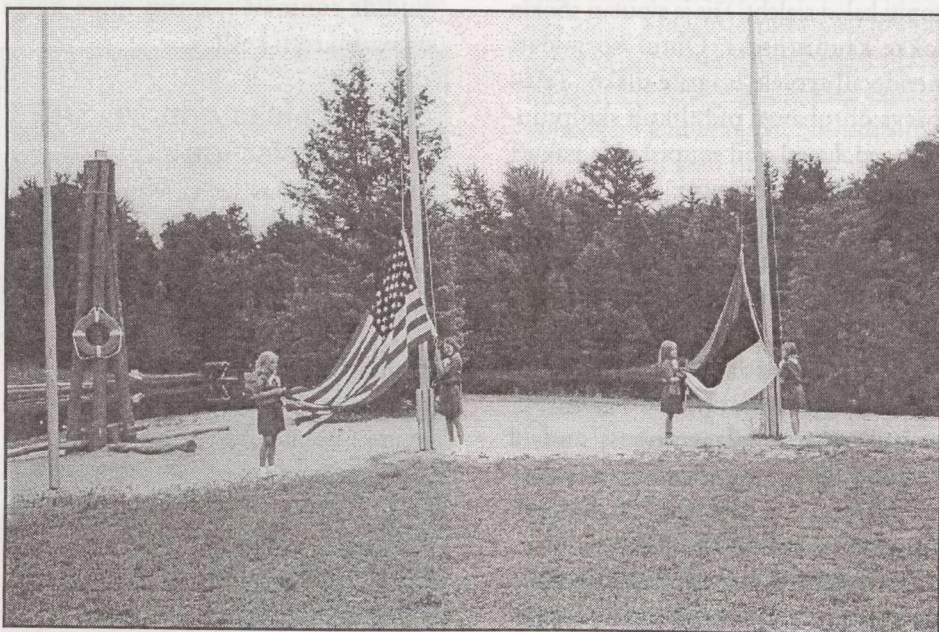

Foto: Ulvi Kark

Laagri avatseremoonia. Eesti sinimustvalget hakati heiskama hetk hiljem kui USA tähelippu.

massaazhi. Seejärel läksime sauna, kus panime näole ja juustele erinevaid maske. Ka saunalina, mis pärast ümber tõmmati, käis kuumade taimelootiste tunnist läbi.

Eesti ja Ameerika lipp kõrvuti vardas

Pühapäeval, 9. augustil avati skaudide ja gaidide suvelaager Tuletorn pidulikult. Kõrvuti heisati Eesti Vabariigi ja Ameerika Ühendriikide lipp, kui viimast hakati heiskama pisut varem. Nii skaudi- kui ka gaidilaagril oli ka oma lipp. Öhtuse suurlõkke ümber olid skaudid ja gaidid koos, laulsid ja män- gisid.

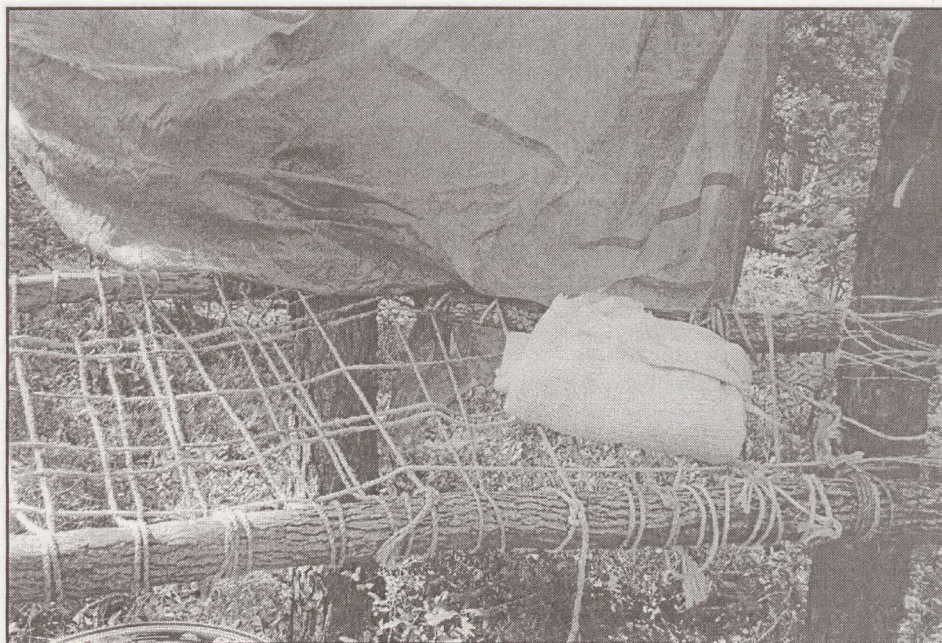
Kohalik järv oli suve jooksul roh- tu täis kasvanud ning vanemgaidid ja -skaudid puhastasid seda käte ja jalga- dega, et väiksemadki saaksid korralikult ujuda. Suurim ujumiselamus ootas aga meid siis, kui sõitsime Atlandi ookea- ni äärde. Ookeanis oli tugev laine, nii et ujuma lubati meid paariti, et keegi vees kaduma ei läheks. Vesi oli väga soe ja väga soolane, nii et kerge oli pin- nal püsida. Aga kui poolteise meetri kaugusel veepiirist laine kätte jäid, löi see inimese pikali ja lükkas tagumiku peal randa tagasi.

Pärast järve puhastamist aga val- mistas igaüks paberist suure kala. Seest topiti kalad ajalehti täis ja riputati söökla lakke kaunistuseks. Öhtul korraldati nende all tervele laagrile disko. Teisi- päeva öhtul avati pidulikult skulptuuride aed. Laual olid suupisted ja pakuti alkoholivaba vahuveini.

Omaette elamus oli ka jumalateen- istus Metsakirikus, mille altar asus la- geda taeva all lipuväljaku ja metsa ser- val. Teenistust pidas praost Thomas Vaba, kes oli ka lavastanud näidendi Jeesus Kristuse taassünnist.

Pärast jumalateenistust andsid skaudid lõkke ääres skaudivande. Sin- na pääsesid lähedale vaid vähesed kut- situd külalised, õhkkond oli pidulik.

Tavaliselt olid pärast lõunasööki õppetunnid. Näiteks gaididele õpetati mitmeid naiselikke tarkusi ja oskusi: vanadest riidest õlakottide valmista- mist, erinevate paelte punumist, ete

Tüüpiline skaudivoodi: puutüvedest raami sisse on põimitud nöörist alusvõrk.

valmistamist, kummist alusele *ex librise* meisterdamist.

Sportipäeva kavas olid ümberjär- vejooks, täpsusvisked, teatevõistlus, pal- limängud.

Laupäeva öhtul oli viimane suur- lõke – lauldi jälle palju ühiseid laule ja iga rühm kandis ette mingi lavastuse.

Pühapäeval oli laagri pidulik lõ- petamine. Tänaati laagri juhte ja kõiki teisi, kes aitasid kaasa laagri kordami- nekule. Parimatele anti autasusid. Ka mulle anti autasu – selle eest, et vanem- gaidide rühmast rääkis minna kõige paremini eesti keelt.

Eestis tuleks noortetööd mitmekesistada

Ameerikas nähtu jättis sedavõrd hea mulje, et tekkis tahtmine soovita- da üht-teist ka Eesti noorsootöös muu- ta ja mitmekesistada.

Tüdrukute silmis oleks gaiditöö kindlasti huvitavam, kui seal õpitaks tundma teiste rahvast kultuure – see annaks võimaluse võrrelda neid meie tavade ja kultuuriga.

Ka poistele leidub ju mehelikku tegevust, mida saab õppida ja läbi viia lihtsaid vahendeid kasutades.

Suurlaagrite korraldamiseks an- naks kindel laagriplats paremaid või- malusi, sest siis oleksid laagris olme- olud kindlasti paremad.

Tegevuse paremaks läbiviimiseks tuleks koostada salga- ja rühmajuh- tide koolitusprogrammid. Lastele tuleks koostada programmi läbimise raamat, kus on kirjas iga ala või tegevus eraldi ja hinnang tegevuse kohta.

Et tegevus ei oleks ainult sõjali- ne, võiks olla laagris üritusi mitut eri- nevat liiki: näiteks käsitöö, joonistami- ne, laulmine, sportipäev, metsamän- gud. Metsamänge annab korraldada nii öösel kui ka päeval. Selle jooksul saak- sid osalejad nii rajal kui ka erinevates punktides näidata oma erinevaid osku- si, leidlikkust ja huumorimeelt. On ju Kodutütarde organisatsiooni eesmärk koondada tütarlapsi omaette üksusteks, et

1) kasvatada neist Eesti Vabariigi kodanikke, arendades rahvuslikku meel- sust, süvendades armastust oma kodu ja isamaa vastu ja tutvustada kodaniku- kohustustega;

2) kasvatada neist tasakaalsutatud kõlblat isiksust, arendades neis ausust, ettevõtlikkust, enesevalitsemist, otsus- tus- ja vastutusvõimet ning vanemate austamist, äratades usulisi tundeid ja süvendades neis armastust looduse ja loomade vastu;

3) valmistada neid saama tubliks naiseks ja emaks, tutvustada naise üles- annete ja kohustustega, õpetada hoolit- sema tervise, puhtuse ja korra eest. ■

Heikki Kirotar

Lihulat tabas teist aastat järjest sügistorim

24. oktoobril peeti Läänemaal Kaitseliidu Lihula malevkonna korraldatud traditsiooniline patrullvõistlus "Sügistorim '98". Võistluse eesmärk on trennida ja kontrollida luureüksuste füüsilisi võimeid ning orienteerumisoskusi.

Lihula malevkonna pealiku seersant Aarne Korju sõnul polnud võistlus Kaitseliidu-keskne, vaid osa võtta võisid kõik huvilised. Võistlusele registreerus 15 neljaliikmelist esindust: 1. turvafirma Akropol I; 2. turvafirma Akropol II; 3. piirivalve Kuressaare piirkond; 4. Läänemaa politseiprefektuur; 5. Lihula malevkonna luurerühm I; 6. Lihula malevkonna luurerühm II; 7. Haapsalu malevkond; 8. Vahipataljon; 9. Lääne maleva Risti malevkonna I; 10. Lääne maleva Risti malevkonna II; 11. Lääne maleva Risti malevkonna III; 12. Kaitseliidu Rapla malev; 13. Merehariduskeskus; 14. Haapsalu Vene Gümnaasiumi noored kotkad I ja 15. Haapsalu Vene Gümnaasiumi noored kotkad II.

Eelmisel aastal võttis osa kaheksa võistkonda, neist katkestas kolm. Tänavu jõudsid kõik võistlemist alustanud

esindused suuremate vahejuhtumiteta finishisse.

Ainukese naisena võistles Läänemaa politseiprefektuuri esinduses kriminaalpolitsei inspektor Jaana Ainsoo, kes sai selle julgustüki eest ka eriauhinna.

Läänemaa politseiprefektuuri kriminaalpolitsei ülemkomissari Arnold Juhansi sõnul oli Jaana Ainsoo Paikuse Politseikooli möödunud aasta lennu parim lõpetaja, kes on kogu aeg aktiivselt sporti teinud. "Minu vanad jalad suutsid vaevu noorte hoitud tempole vastu pidada," ütles pärast reservohvitseride kursusi käesoleval aastal Kaitseliitu astunud mees.

Võitlus liigveega

Start anti Tallinna maanteelt Kasari jõe silla juurest, võistluste strass kulges marsruudil Kasari - Kloostri - Penijõe - Matsalu. Looduskaitseala külaliskemajas ootasid võistlejaid saun ja söök. Teekonna pikkus oli linnulennult umbes 25 kilomeetrit. Alguses planeeriti start Haapsalu-Laiküla maantee ääres Kasari jõe luhale, aga tugevate läänetuulte tõttu oli algne stardikoht nii

üle ujutatud, et seal oleks võinud hea tahtmise juures hoopis patrullujumises võistelda.

Võistkonnad läksid rajale viieminutiliste vahedega, et üksteist mitte segada. Raja algus oli soine, sekka metsatukad ja luhad, viimased 4 km oli mets. Liikuma pidi varjatult vastavalt kaardile, läbiti kaks kindlaksmääratud kontrollpunkti, kust saadi edasiliikumiseks vajalikud koordinaadid ja suunised.

Pärast võistlusi kõnelesid raja läbinud, et kõige raskem oli neile tundunud viimane, teisele kontrollpunktile järgnenud rajalõik. Seal oli palju savist ja libedat pinda, kus oli oht jalga välja väanata.

Leidlikkuse kontroll

Parima maskeeruja tiitli oleks võinud anda Merehariduskeskuse poistele. Kui Lääne maleva pealik nooremleitnant Aksel Heidemann oma Chevyga teel võistkondade vahelt läbi pöörutas, käitusid lähedal olnud võistlejad väga erinevalt.

Kõige "kavalamad" olid Haapsalu noored kotkad, kes ohu lähenedes kükitasid lihtsalt lähima puu kõrvale maha ja põrnitsesid autot musta grimmi seest silmavalgete välkudes. Enamik võistlejaid kadus aga nii kiiresti silmapiirilt, et kui auto nendeni jõudis, võis ainult okste liikumise järgi aimata, kuhu suunda mehed jooksid.

Merehariduskeskuse poisid lähenesid probleemile loomunguliselt: viskusid auto häält kuuldes lohkudesse kõhuli ja tirisid endale lehti ja risu peale. Neid andis välja vaid ühe võistleja punase dressipluus. Näha oli, et hea varustuse ja väljaõppega saab neist poistest tegusad luurajad.

Võistluse ajaliseks kestuseks pakkus seersant Korju eelmise aasta kogemusele tuginedes olenevalt osalejate füüsilisest võimetest 5-7 tundi. Eelmisel aastal liiguti lausvihmas, tänavu oli kuiv ilm ja päike paistis terve päeva. Sellest

Tänavune võitjakarikas läks Lihula malevkonna I võistkonnale.

Foto: Heikki Kirotar

tulenevalt joosti rada läbi keskmiselt nelja tunniga – võitjate aeg oli 3 tundi 18 minutit ja viimastel 5 tundi 5 minutit.

Võitis Lihula II

Eelmisel aastal oli võitjaks tulnud politseinikest koosnev Lihula malevkonna luurerühma II võistkond, kes nüüd saavutas neljanda koha. Tänavu võitis Lihula malevkonna luurerühma I võistkond ajaga 3 tundi 18 minutit. Esindusse kuulusid Lembit Kirs, Jaas Vokk, Mihkel Ruttu ja Argo Toomsalu.

Neile järgnes neljainutilise vahelise Akropoli II esindus, milles Ülo Väina juhtimisel võistlesid Urmas Reinmaa, Arbo Aasoja ja Rainer Masing. Akropoli mehed võtsid võistlusest osa ka eelmisel aastal. Akropol A arendusdirektori Margus Laasi sõnul tehakse Kaitseliiduga ühisüritusi neljandat aastat, muuhulgas on eesmärgiks ka usaldusväärsete turvameeste värbamine Akropoli ridadesse. Kaitseliitlaste usaldusväärse kohta märkis Laasi, et neli aastat tagasi oli pilt väga kirju, nüüd on terad hakanud sõkaldest eralduma.

Kolmandaks tulnud Risti malevkonna esindus oli omamoodi perefirma: võistkonda juhtis Lääne maleva väljaõppeohvitser nooremleitnant Urmas Muld ning meeskonda kuulusid tema pojad Kristjan ja Margus. Kolmanda koha eest saadud karikas viidi kingituseks koju pereemale, kellel oli samal päeval sünnipäev. Esinduse neljandaks liikmeks oli Muldade perekonnatuttav Jaanus Gliss.

Neljandaks tulnud esinduse juht, Lihula politseijaoskonna vanemkonstaabel Marko Reisel ütles: "Võrreldes eelmise aastaga oli ilm parem, siis olime üleni märjad, nüüd vettisid ainult saapad."

Samas pidas ta tänavust võistlust raskemaks. "Maastik oli tänavu palju raskem, savine ja libe. Lootsime, et võistlus peetakse luhal, kus oli paari kilomeetri ulatuses põlvini vett. Praegu kukkus välja nagu maraton. Me ei saanud kiiremini joosta, sest ühel mehel kiskus jala krampi, tal olid eelmisel päeval just füüsilised katsed," põhjendas Reisel oma võistkonna neljandat positsiooni. Peale Marko Reiseli kuulusid

Risti malevkonna II võistkonda kuulusid ka Harry Loorits ja Ants Kriisa (keskel), kes said tuntuks Kullamaa bussiohnetuse päästetöödel.

võistkonda veel kaks politseinikku: Lihula jaoskonna konstaabel Viljar Murumets ja Tallinna liikluspolitsei nooremispektor Rauno Rajasaar. Maastiku kohta ütles Reisel: "Tegemist on Murumetsa ja minu tööpiirkonnaga, ei olnud seekord kaarti ja kompassi vajagi."

Algselt pidi esindus koosnema neljast politseinikust, kuid üks haigestus enne võistlust. Tema asemele kutsuti Lääne maleva noorkotkas Mario Metshein. "Mario pidas vapralt vastu, ei jäänud maha ega kurnud millegi üle," kiitis Reisel võistkonna noorimat liiget.

Reisel ja Murumets astusid Kaitseliitu 1991. aastal. "Kooli sõjalise tunnis tutvustati Kaitseliidu tegevust ja pakuti võimalust nädalavahetusel õppusest osa võtta," ütles vanemkonstaabel.

Kuulsad kullamaalased

Kuuendat ja seitsmendat kohta jagasid Kullamaa rühma meestest koosnev Risti malevkonna II ning Haapsalu Vene Gümnaasiumi I esindus ajaga 3 tundi ja 44 minutit.

Kullamaa rühm eesotsas pealiku seersant Harry Looritsaga sai kuulsaks tänavu 8. juulil, kui Loorits koos kaitseliitlase Ants Kriisaga esimeste seas aitas päästa Läänemaal Koluveres ja Kullamaa vahel Liivi jõe sillalt alla sõitnud bussis olnud inimesi. Enda iseloomustuseks ütles Loorits, kes jõuab peale Koluveres hooldekodu turvaüleva töö täita vabal ajal ka abipolitseiniku kohuseid: "Olen tavaline rahumeelne ini-

mene, kes on lihtsalt õigel ajal õiges kohas." Kullamaa konstaabel Marek Topper lisis: "Harry on inimene, keda võib alati usaldada ning kes tuleb välja, hoolimata kellaajast või ilmast." Esinduses olid peale Looritsa ja Kriisa ehitaja Raimo Ülaveres ning piirivalvur Vaiko Ülejõe. Võistluse kohta ütlesid nad: kõige savisem ja raskem oli lõik alates Tuudi jõel asunud teisest kontrollpunktist.

Üldjärjestus

Luuregruppide võistluse "Sügis-torm '98" lõplik järjestus oli: 1. Lihula malevkonna luurerühm I (3 h 18 min); 2. turvafirma Akropol II (3 h 22 min); 3. Lääne maleva Risti malevkonna I (3 h 27 min); 4. Lihula malevkonna luurerühm II (3 h 34 min); 5. Merehariduskeskus (3 h 39 min); 6. Lääne maleva Risti malevkonna II (3 h 44 min); 7. Haapsalu Vene Gümnaasiumi noored kotkad I (3 h 44 min); 8. Vahipataljon (4 h 3 min); 9. Lääne maleva Risti malevkonna III (4 h 4 min); 10. piirivalve Kuressaare piirkond (4 h 5 min); 11. Haapsalu Vene Gümnaasiumi noored kotkad II (4 h 12 min); 12. Turvafirma Akropol I (4 h 19 min); 13. Läänemaa politseiprefektuur (4 h 20 min); 14. Haapsalu malevkond (4 h 41 min); 15. Kaitseliidu Rapla malev (5 h 5 min).

Mälestuseks tasavägisest võistlusest said kolme esimese võistkonna liikmed koguteose "Eesti Vabadussõda" I köite ja väikese karika. ■

Reservisoleku ebamäärane kergus

Tänavu lõhuti meediamull, mille kohaselt Eesti Vabariigis on reservohvitseriks saamine prominentide eralõbu või lahingukoolis end nutikamana näidanud ajateenijatest allohvitseride lisakoormus.

Vene ajal kõrgkoolis reservohvitseri koolituse saanud mehi on hakatud ümber atesteerima Eesti Vabariigi reservohvitserideks ning neid ka reservpataljonidesse ametisse määrama. Esimene rahuajal sõjaaja koosseisus formeeritud pataljon – 111. pataljon – sai osa ohvitseri ka õppekogunemisele kutsutud Põlva- ja Võrumaa meeste seast. Ühel päeval võidakse sellesse seisusesse kutsuda iga varem kõrgkoolis vasta-va lisaettevalmistuse saanud tervet sobiva aastakäigu eesti meest.

Jätame korra kõrvale vananaiste jutu, et milleks seda kõike vaja ja mis sõdijaid meie meestest ikka ja mis mõtet sel Eesti kaitsmisel üldse on ja ega sõda ju enam tule jne. Lähtume olukorrast, kus reservis kaitseväge toimib ning teatud osal meeskodanikest lasub tahes ehk tahtmata teadmine, et nemad kui ohvitserid vastutavad oma üksuse meeste ja riigi ees.

"Ohvitser on sõjaväejuht, kes on omandanud vastava ettevalmistuse ja kellele peamiselt tugineb vabariigi iseseisvuse, sõltumatuse ja julgeoleku ning vabariigis kehtiva seadusliku korra kaitse teostamine, milleks tema on kohustatud igal silmapilgul valmis olema oma elu ohverdama," ütles 1939. aastal Reservohvitseride Kesksektsooni juhatusse välja antud "Reservohvitseride käsiraamat". Täna sel reservohvitseril selline käsiraamat seni puudub ning ta on sunnitud ohvitseriks saamiseks tegelema rohke isemõtle misega.

Vastselt Eesti Vabariigi reservohvitseriks saanud meestel tuleb endale selgeks teha, mil moel ohvitserina edasi olla. Et mitte sõjalises mõttes rooste minna, tuleks aeg-ajalt käia sõjaväeõh-

Foto: Olavi Punga

Ka sinust võib saada reservist. 400 Põlva- ja Võrumaa meest uues vormis uute relvadega.

tikku nuusutamas ehk nagu loeme "Reservohvitseride käsiraamatust": reservohvitserid võivad vabatahtlikult osa võtta sõjaväelistest õppustest sõjavägede juhataja määratud alusel ja korras. Reservohvitserid on avaldatud arvamust, et riik võiks sõlmida oma ohvitseriga lepingu, mille aluselt üks pool annab välja täiskomplekti välivarustust, teine aga osaleb väljaõppes ja lubab olla valmis iga hetk välja astuma.

Praeguse korra kohaselt läheb reservohvitser, kui ta soovib sõjaväelises tegevuses osaleda, ja ostab endale kogu vajaliku varustuse kaitseväge laost. Neid reservohvitseri, kes on saanud teada oma ametikoha reservväeosas, oodatakse oma rahuaegse õppepataljoni ohvitseride hulka ning nad võivad oma välivormikuue varukale õmmelda ka vastava väeosa embleemi. Segasemaks läheb, kui reservohvitser astub kodukohajärgsesse Kaitseliidu malevasse. Teda ei saa seal automaatselt arvestada tema auastme kohase juhina, sest üldjuhul kasvatab Kaitseliit omi mittepalgalisi pealikke enda seast. Arvestades reservohvitseride suunitlust sõjaaja juhtideks ei saa neid kasutada ka instrktoritena.

Oluline asi ohvitserile on arenada taktikalise mõtlemist. Taanis on kõigil riigiga lepingusuhetes astunud Kodukaitse liikmetel kohustus pidevalt täita töövihikuid, mida Kodukaitseakadeemia neile postiga koju saadab. Alles edukalt kodutööd teinud mehed pääsevad väliõppustele. Ka meie reservohvitseridele kulub selline kaugõppekoolitus ära ning kuuldavasti on Vahipataljon oma reservohvitseridele juba hakanudki saatma järgmise suve õppekogunemiste tarvis taktikäülesandeid.

Uus sõda arvatakse tulevat kas ülimalt tehnoloogilisena, kus Eestil oma tähtsede sõja programmi puudumise tõttu on raske kaasa rääkida, või Bosnia sõja eeskujul mittekonventsionaalne, mis tähendab, et kaasatakse kõik raukade ja sülelasteni välja. Just selleks viimaseks valmisolemiseks poleks reservsõjaväelastel paha isiklikku relvakäsitlusoskust parandada. 1924. aasta detsembrisündmused näitasid, kui vajalik on ohvitseril teenistusvälisel ajal omada isiklikku taskupüstolit.

Eesti reservohvitserile annab riiki kriisi korral talle välja ladudesse valdavalt konfiskeerimiste tagajärjel kogunenud Makarovi ja TT või ameeriklastelt saadud Colt M 1911 A1 püstolid. Lahinguomadustelt on need väga erinevad. Kui esimene on paras enesekaitse taskupüstoliks, siis teine sobib oma kuulivesti läbiva toimega moonatõttu pigem killerile ning ainult Colt on oma pisut liigagi suure purustusjõu tõttu sobiv sõjapüstoliks. Seega tuleks reservohvitseril omaenda kindlustunde huvideks teha politseis relvaeksam ning investeerida oma laskeoskusesse. Mõistagi saab ta taas vaid oma rahuaegses õppeväeosas või Kaitseliidus käia harjutamas talle kinnistatava Galili, Kalashnikovi või tulevikus arvatavasti ka USA M 14ga täpset laskmist.

Reservisolemine muutub tegelikult kergeks alles siis, kui jõuame kaotada seal olemise ga kaasneva ebamäärasuse. ■

Taani Kodukaitse teeb

politseiga tihedalt koostööd

Heino Rebane,
leitnant,

Lääne maleva Haapsalu
malevkonna pealik

Taani Kodukaitse 70 000 liikmest kuulub politseikompaniide koosseisu 18 000. Politseikompaniidel on õppuste ajal politsei funktsioon, kompaniid aitavad tsiviilpolitseid rahvaürituste korraldamisel ja kriiside lahendamisel. Sõja korral panevad aga kõik politseinikud selga kaitseväge vormi ja allutatakse ühisele sõjaväelisele juhtimisele.

Oktoobri algul pidasid Taani Kodukaitse ja politsei Frederikssundis iga-aastase suurõppuse, mida kutsuti vaatama Balti riikide ja Rootsi delegatsioonid. Eestist tutvusid kõnealuse õppusega Udo Rehkalt politseametist, nooremleitnant Tarvo Väina Kaitseliidu Harju malevast ja leitnant Heino Rebane Lääne malevast.

Fredrikssundist ja kodukaitsjaist

Seitsme vallaga Frederikssundi maakonnas elab 90 000 inimest, Kodukaitses on formeeritud kaks kompaniid, millest üks on 180 kodukaitsjaga politseikompanii. Et Taani Kodukaitses omaette naisorganisatsiooni ei ole, oli õppusel näha palju naisi jaopealike-na, raadiojaam seljas, liikumas, punase risti sidemega abi andmas või koera juhtimas.

Frederikssundi õppusel oli kompanii juhiks kohaliku politseijaoskonna ülem kapten John Lund Gregersen, kes kandis Kodukaitsse vormi. Õppusel osalesid ka kõik selle jaoskonna politseinikud, kes jälgisid kodukaitsjate tegevust erinevade olukordade lahendamisel ja tegid pärast iga situatsiooni kokkuvõtte selgitamiseks vigu ja hästi tehtut.

Politseikompaniid kuuluvad politsei väljaõppe ja juhtimise alla. Vastavates kompaniides saavad liikmed peale sõdurioskuste ka politseilise väljaõppe, et nad saaksid kriisiolukorras politseinikuna hakkama. Politseikompaniid peavad rahuajal õppuste kõrval ka tegetsema. Näiteks osutub taanlastel tsiviilkriisiks sageli paks lumi: siis on vaja liiklust ümber korraldada ja tagada laste pääsemine kooli.

Õppuste käigust

Õppuse ettevalmistus algas juba aasta enne häire andmist, kui sõlmiti kokkulepped eramaavaldajatega. Kogu õppus koosnes üksikutest situatsioonidest, kus rahulikud elanikud helistasid avatud telefonile ja andsid teada hädaolukordadest, kodukaitsjad saadeti aga neid olukordi lahendama.

Balti ja Rootsi vaatlejail õnnestus näha "võõrriigi sõjaväe" väikese grupi kahjutukstegemist. Lahingu pidamine jäeti pooleli, sest eramaale, kus peeti sõjamängu, oli saabunud perekond

piknikku pidama ja kodukaitsjad ei tahtnud tsiviilelanikke häirida.

Eestlastest ohvitseid osalesid "kahe kohalikke elanikke terroriseerinud mehe" kinnivõtmises suvilate piirkonnas. Püstolkuulipildujatega relvastatult tuli minna koos Kodukaitsse jaoga läbi puhkepiirkonna hekiakude ning suvila ümber piirata, paharetid kinni võtta ja läbi otsida.

Taani korralvalvurid ja kodukaitsjad kasutavad väga palju koerte abi. Nii on Taani politseil 450 teenistuskoera ja kaitsestruktuurides veel 400. Koeri ei peeta kasvandustes, vaid nad elavad koerajahi kodus. Iga väljaõppe läbinud koer määratakse võimetele vastavale kohale ja ta hakkab saama palka.

Taanis nähtud politsei ja Kodukaitsse ühistegevust tasuks arendada ka Eestis, sest meie eesmärk on paljus kokkulangev ja koostööd tuleks teha juba rahuajal, kriisiolukordades tuleb seda teha nagunii. ■

Taani kodukaitsjad töötavad õppustel käsikäes politseinikega, kes sõjaolukorras samuti sõjaväemundrit selga tõmbavad.

Kaitseliit –

usaldustäratav organisatsioon

Aastal 1998 on Rootsi Kaitseväge Ülemate Koolitamise Liit (CFB) korraldanud kaks nädalapikkust kursust Eesti Kaitseliidu ohvitseridele. Esimene kursus oli aprillis Noarootsis Läänemaal ja teine leidis aset Tartus kuuvahetusel septembris-oktoober.

Mõlemad kursused olid suunatud malevate staabiülematele ja staabi liikmetele. Kursuste sihiks oli anda ohvitseridele nüüdisaegsetest juhtimispõhimõtetest lähtuvat täiendõpetust staabiteenistuses. Mõlemast kursusest võttis osa ka paar piirivalveohvitseri.

Kursus andis osavõtjatele võimaluse tutvuda teiste samal tasandil ohvitseridega tervest Eestist. Pakuti ka võimalust lähemalt tutvuda kahe Eesti riigikaitse operatiivplaneerimise seisukohalt olulise piirkonnaga.

Õppekava arvestab eelkõige Kaitseliitu

Õppekava koostati CFB ja Kaitseliidu koostöös, kusjuures Kaitseliidu soovid olid määravad. Teise kursuse planeerimisel saime kasutada esimesel kursusel osalenute kogemusi.

Kursuste sihiks oli trennida probleemide lahendamist. Soovisime ka arendada osavõtjate töötamist rühmiti, kasutades kõigi rühma liikmete oskusi ja teadmisi. Staabiteenistuse sidetegevust ja otsest kontoritööd ei trennitud.

Selleks, et Kaitseliidu ülemad eri tasanditel suudaksid oma ülesandeid lahendada sõjaolukorras, peavad nad suutma tegutseda iseseisvalt, ilma et kõrgemad ülemad sekkuvad igasse piisiasja. Nad peavad ka julgema anda oma alluvatele ülesannete lahendamisel suurt vabadust.

Foto: Olavi Punga

Kolonelleitnant Per-Erik Fyhr on pikemat aega eestlasi õpetades Kaitseliitu hästi tundma õppinud.

Seda juhtimismetoodikat tuleb harjutada rahuajal. Siiski on tähtis eeldus, et ohvitserideks on valitud õiged inimesed. Kõik ei taha ega suuda selle meetodi kohaselt tegutseda.

Kursuste jooksul said osavõtjad koostada sõjaplaane teatud piirkondadele: esimesel kursusel Läänemaa lääneosale ja teisel kursusel Tartumaale. Rühmad tutvustasid ja kaitsesid oma plaane arutluste käigus.

Kursustel oli kindel siht tegutseda nii palju kui võimalik maastikul, et probleeme arutada ja selgitada seal, kus need tegelikkuses ette tulevad. Osa ajast kasutati üldiste juhtimispõhimõtete arutamiseks, staabi liikmete osatähtsuse ja staabitöö metoodika selgitamiseks. Tutvustasime Rootsi otsustamismetoodikat. Jagasime ka välja eesti keelde tõlgitud Rootsi staabiteenistuse määrustiku.

*Per-Erik Fyhr, kolonelleitnant
Cai Gavestam, kolonelleitnant
Walter Pella, major
Aho Rebas, major*

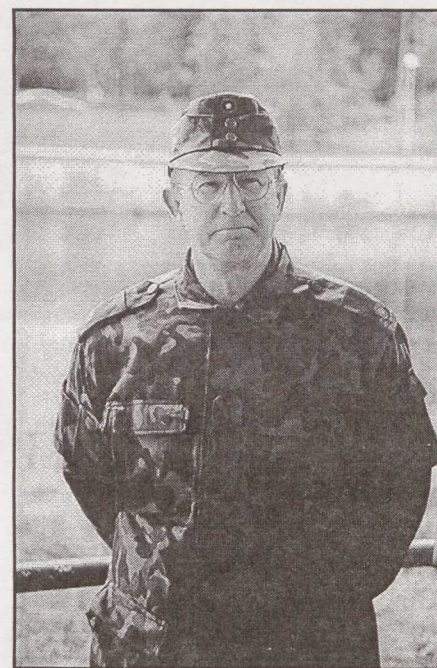

Foto: Olavi Punga

Major Aho Rebas on kursustel tõlkinud Rootsi ohvitseri ja oma sõjamehekogemusi edasi andnud.

Olulisi pidepunkte

Korduvalt on kursustest osavõtjad esile tõstnud vajadust selgitada moodsate inimkesksete juhtimispõhimõtete rakendamise tähtsust ka peastapide kõrgematele ülematele.

Pioneeritööd on väga olulised selleks, et suurendada vastupidavust lahingutegevuses. Kursustel tegelesime peamiselt pioneeritöödega, mis piiravad vaenlase liikumist, s.t häirimine, tõkestamine ja blokeerimine sadamates, lennuväljadel ja teedel, kuid õppisime ka mineerimist.

Arutasime koostööd omavalitsuste, politsei, piirivalve ja päästemetiga ning selgitasime sõjaseaduste praktilist rakendamist. Sõjaajal peab kogu ühiskond osalema riigi kaitsmisel. Tsiviilvõimud peavad sõjalisi operatsioone toetama ja kaitsejõudude ülemad pea-

Foto: Olevi Punga

Kolonelleitnant *Cai Cavestam* (vasakul) korraldas koos Eesti soost majori *Walter Pellaga* (paremal) Kaitseliidu malevate staabiülematele Tartus Emajõe kaldal kaardiõppuse.

vad arvestama tsiviilisikute ja nende vara kaitsmise vajadusega. See nõuab rahujal ka tsiviilstruktuuride ettevalmistust.

Osalejad hindasid kursuste tulemusi lõpparutlustel ja ankeete täites. Hinnangud olid üldiselt positiivsed. Püstitatud sihid saavutati. Kaitseliidus on nüüd teatud kompetentsus vajaduse korral planeerida ja juhtida taktikalise planeerimise õppust. CFB on valmis

omalt poolt edaspidiseks koostööks selle ja teiste arengusuundade toetamiseks.

Kuidas hindavad Rootsist tulnud õpetajad koostööd Kaitseliiduga? Kogemused on väga positiivsed. Kaitseliidu ülem andis meile vabad käed ja õpilaste huvi on olnud suur. Arvame, et Eesti on jõudnud üsna kaugemale hea ohvitserkonna kujundamisel ja koolitamisel.

On hea, et Kaitseliidu malevaid juhivad kutselised ohvitserid. Oleks vaja, et nad saaksid teenida ka teistes kaitsejõudude üksustes ja et pataljoni-de ohvitserid saaksid teenida Kaitseliidus.

Ühiskond ja Kaitseliit

On tähtis, et ühiskond selgelt toetaks Kaitseliitu. On ka vajalik, et erinevatel aladel silmapaistvad kodanikud ühineksid Kaitseliiduga ning et Kaitseliit saaks areneda organisatoorselt ja materiaalselt. Saame aru, et see on osalt majanduslik küsimus. Et oleme alates aastast 1991 pidevalt Eestit küllastanud, siis näeme, et ühiskonna majandulik areng võimaldab nüüd juba ka kaitsejõudude arengut.

Kaitseliidu varustus on vaja komplekteerida mh raskerelvade, snaipripüsside, miinide, lõhkeaine ja sanitaarvarustusega. Igapäevast töökeskkonda tuleks parandada staabihoonete ja tööruumide remondiga. Head olmetingimused ja viisakad tööruumid on organisatsiooni mainele tähtsad.

Tugev Kaitseliidu struktuur terves Eestis tagab vastupidavuse lahingutegevuses. Võõrvõimu okupatsiooni parandist vabanemine võtab siiski veel aega ja nõuab raha. Tugev Kaitseliit on Eestile tugevaks rahualveks. ■

Divitas Grupp OÜ

Pakume laias valikus etikette:

- paber
- kartong
- tekstiil

Divitas Grupp OÜ, Sõpruse pst 2, Tartu, GSM 250-13-473, tel/faks 27-482-037

Snaipri asukoha saab kindlaks teha

(Soome ajakirjas Sotilas (1998, nr 9) avaldatu põhjal.)

Kanada firma MacDonald Dettwiler müüb süsteemi, mis määrab kindlaks snaipri asukoha. Süsteemi nimi on Guardian (kaitsja) ja see on arendatud koostöös Canada's Defence Research Establishment Valcartieriga (DREV). Guardian tähendab seega uut etappi snaiprivastases tegevuses.

Sensorsüsteem Guardian (kaitsja) on mõeldud maa-ala jälgimiseks erinevates vaatlus- ja valvepunktides, kus on vastase snaiprite tegevuse oht. Seadme laiem levik peaks purustama snaiprite illusiooni, et nad võivad ühest varitsuskohast karistamatult sooritada rohkem kui ühe lasu.

Kõnealusesse sensorsüsteemi kuuluvad nelja mikrofoni sensorid, kusjuures mikrofonid asetsevad nelitahuka tippudes. Mikrofonisüsteem asetseb kolmjalgil ja on võimaline avastama 2,45- kuni 12,5-millimeetrise käsituli relvade laske. Suurim lasu sooritaja asukoha avastamise kaugus on 500 meetrit.

Sensorsüsteem kasutab lasu lähtekoha määramiseks signaalide protsessortechnikat, mille algoritmi autor on DREV. Selle abil on võimalik helisid üksteisest eristada, näiteks saab eristada lasuheli ja kuuli lennul tekkivat heli või ära tunda ukse paugutust.

DREV kulutas katsetuste käigus kõnealuse algoritmini jõudmiseks üle 10 000 padrundi. Katsetel tekitati laskmise heli erinevatest relvadest mitmesugustes keskkondades ja ilmaoludes. Mõõtmisi teostati ka sõidukite, mh helikopterite tekitatud müra, aga ka suurtükimürina ajal.

Sensor on laia kasutusala

Üks mees suudab seada süsteemi kasutamiskõlblikuks vähem kui 20 minutiga. Sensor paigutatakse tavaliselt kõrgemale kohale, soovitatavalt kaugemale kui kolm meetrit takistusest. Takistuse

lähedus võib anda laskuri asukoha suuna kohta valeandmeid. Vajaduse korral võib sensori üles seada ka metsa või moondamisvõrgu alla.

Seadet saab kasutada temperatuurivahemikus $-25 - +55$ °C. Analüüsimisseadmel on tablo, mis näitab ka päevavalguses loetavaid vedelkristallnäite. Analüüsiseadme võib asetada sensorist kuni 50 meetri kaugusele.

Kogu aparaat kaalub 19 kilogrammi.

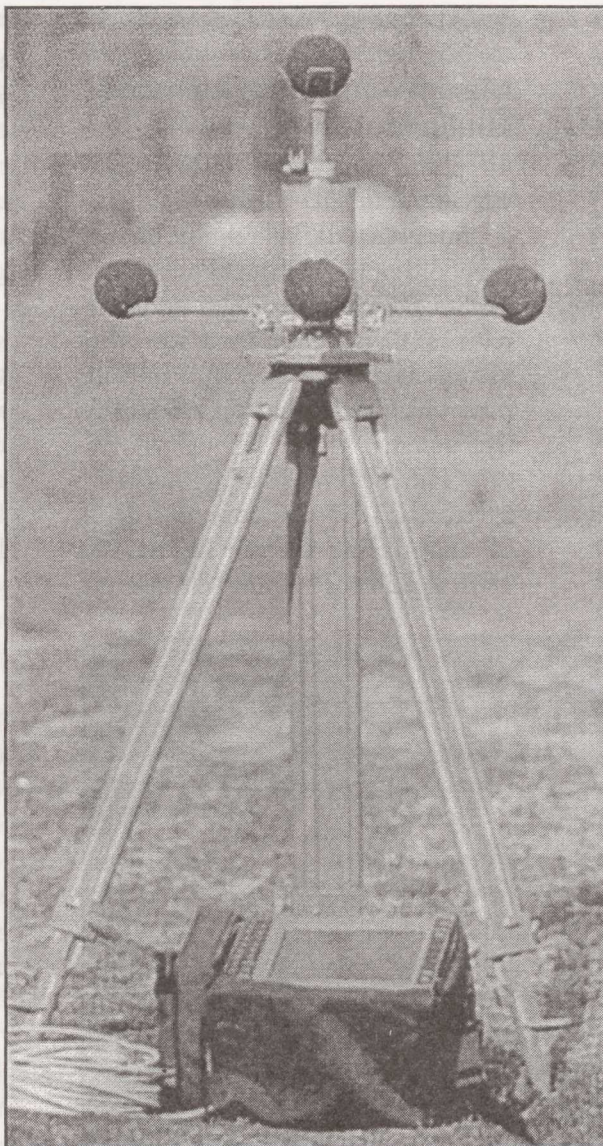
Vooluallikana võib kasutada erinevaid vahelduv- või alalisvooluallikaid. Oma akuga töötab snaipri asukoha avastamise seade umbes tundi aega.

Guardian avastab snaipri sekundi murdosa jooksul

Sensori avastatud heli satub kõigepealt eristusseadmesse, mis määrab kindlaks selle tekkimise aja, kestuse ja sageduse.

Seejärel läheb heli kohamääramisseadmesse, mis arvutab selle tekkimise suuna. Lõpuks satub heli klassifitseerimisseadmesse, mis võrdleb saadud andmeid teistega. Tulemused saadakse vähem kui ühe sekundi jooksul pärast heli avastamist. Seejärel on võimalik snaipri tegevust vastavalt soovitud tulemusele takistada.

Süsteem katab horisontaalselt täisringi ja vertikaalsuunas nurka ± 70 kraadi. Heli allika kindlakstegemise täpsus on ± 1 kraad (tuule korral 3 kraadi). Vertikaalsuunas on mõõtmistäpsus 5 kraadi. ■

Kanadas valmistatud Guardiani komplekti kuuluvad kolmjalgjel statiivil asetsev mikrofonid ja analüüsiseade.

Toomas Väli

Kuulipilduja Maxim ehk

Kuidas tulistada kiiremini

Idee tulistada ühest relvast rohkem kui üks lask korraga on ilmselt sama vana kui tulirelvad ise. Esimest korda mainitakse nn surmavat orelpüssi 1339. aastal. Sellel oli mitu relvarauda väikesel alusvankril üksteise kõrval. Nii oli võimalik anda üks võimas kogupauk. Laadimine oli ilmselt aga töömahukas ettevõtmine – seega seadelsise praktiline väärtus nullilähedane.

Inglase James Puckle'i kuulipilduja aastast 1718 töötas revolvi põhimõtetel: üks relvaraud, mida laeti pöörleva trumliga. Tolleaegsete tehniliste võimaluste juures ei saanud tema leiutist tehniline ega kaubanduslik edu.

Esimene tõeliselt kõlbulik automaatrelv võeti kasutusele USA-s 19. sajandi keskpaiku. Chicago hambaarst Richard Gatling arendas oma revolverprintsibil töötava kuulipilduja aastal 1862 (hiljem kasutati sedasorti relvade kohta terminit *gatling*). 1866. aastal tellis USA armee neid suuremal hulgal.

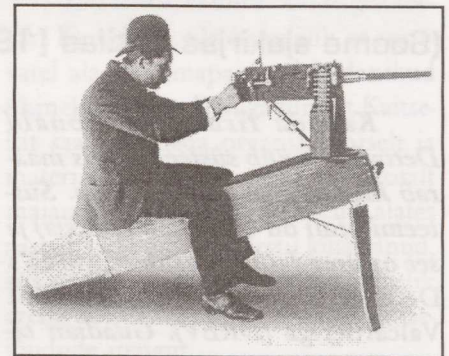
Ka prantslased arendasid samal põhimõttel töötava automaatrelva. Nende Mitrailleuruse nägi välja nagu tavaline välisuurtükk, mille pronksraud sisaldas tegelikult 25 13 mm relvarauda, mida laeti 25 padrunit mahutavast magasinist. Kuigi 1870. aastaks oli armeel neid 215, ei olnud tulemused Prantsuse-Preisi sõjas eriti hiilgavad. Sageli ka-

sutati Mitrailleuruse'i patareisid suurtükiväe toetuseta, mistõttu need langesid kergesti Preisi suurtükiväe ohvriks. Samas ei olnud ka Mitrailleuruse'i patareide komandörid õieti väljaõpet saanud, sest relva oli omade eest paremini saladuses hoitud kui vaenlaste eest.

Maxim – maailma esimene kuulipilduja

Seni, kuni laadimine käis nõ gravitatsiooni mõjul – padrun vajus ülalt järgmisesse rauda, kui eelmine oli eest ära pöördunud – ja kasutati musta püssirohtu, polnud *gatling*-tüüpi automaatrelvad siiski usaldusväärsed. Kui võeti kasutusele metalne padrun ja suitsuta püssirohi, oli võimalik välja mõelda midagi uut.

Hiram Steven Maxim (hiljem *sir*, 5. veebruar 1840 – 24. november 1916) oli ameeriklane, kes tuli Inglismaale 1881. aastal koos mõningate Ameerika

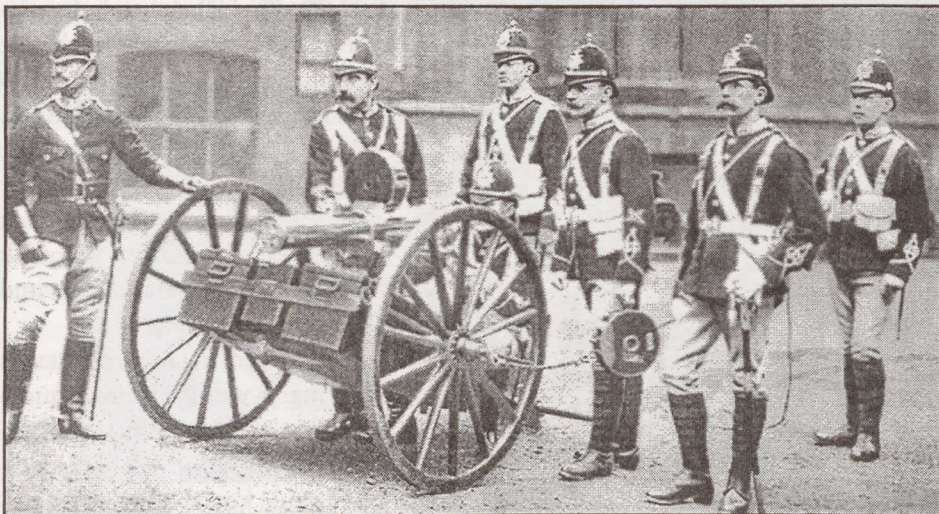
Hiram Maxim oma kuulipilduja varasema versiooniga proovilaskmisel.

tööpinkidega. Ta mitte ainult ei leiutanud, vaid ka valmistas esimese tõeliselt toimiva kuulipilduja. 1884. aastal demonstreeris ta seda rasket, suurt ja kohmakat masinavärki, mis oli 4 jalga 9 tolli pikk ja asetses 3 jalga 6 tolli kõrgel kolm kolmjalal.

Maxim tuli lihtsale, kuid geniaalsele ideele kasutada ära ühe padrunit tulistamisel tekkiv tagasilöökk uue padrunit ettesöötamiseks. Padrunid laeti riidest padrunitõõse, mille relva mehhanism ise endale ise ette söötis. Maximi kuulipilduja oli esimene, mille puhul laskja mureks ei olnud mitte padruneid ülalt juurde valada ja vända ringi ajada, vaid ainult sihtida ja päästikut alla vajutada.

Maxim demonstreeris oma relva 1884. aastal Inglismaal. Samal aastal ühines tema väike *Maxim Company* relvastuse ja laevaehitusega tegeleva ettevõttega *Vickers Ltd*. Kuulipildujate kõrvalt jõudis *sir* Maxim leiutada ka ühe suitsuta püssirohu valmistamise tehnoloogia ja tegelda nii tulekustutusseadmete, automaatgaasigeneraatorite kui ka automaatpumpadega.

Maximi leiutis näitas suuna kuulipildujate arenguks järgmiseks 30 aastaks. Tema kaasmaalane John M. Browning lähenes ümberlaadimisprobleemile pisut teisiti ja kasutas selleks püssirohugaase.

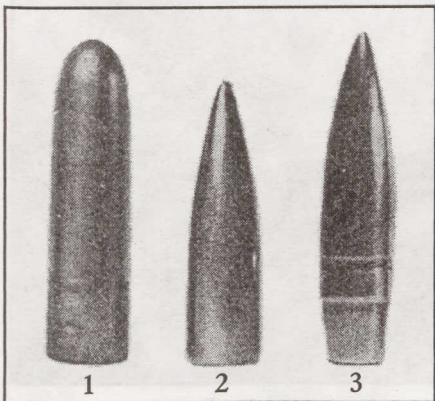

Inglise sõjaväelased 1893. aastal katsetamas esimest usaldusväärset kiirlaskjat Gatlingi kuulipildujat.

Maxim-kuulipilduja käekäik

Esimest Maximi mudelit ei toodetud vaatamata tehniliselt huvitavale konstruktsioonile kunagi. Selle asemel Maxim lihtsustas seda, ühtlasi moderniseerides suuresti relv ehitust: ta tegi selle kergemaks ja parandas toitemehhanismi. Maxim oli esimene relv, mille tagasilöögi põhimõttel toimuvat relvaosade liikumist kasutati ümberlaadimisprotsessi automatiseerimiseks. Uudset relva tootev tehas alustas tööd Crayfordis Kenti maakonnas. Aastatel 1887–1888 demonstreeriti relva Inglismaal, Austria-Ungaris, Saksamaal, Itaalias, Venemaal, Shveitsis ja USAs.

Katsetused olid edukad, kuid tellimused olid visad tulema. Briti valitsus tellis kõigest kolm kuulipildujat ja alles 1891. aastal hakati regulaararmeed varustama Maximitega (kaks igale pataljonile). Sakslased ja venelased hakkasid aga tootma kuulipildujaid litsent si alusel oma tehastes.

Vene 7,62 mm kuulipilduja padrundi esialgne kuul (1), 1910. aasta terava otsaga kuul ja (2) 1930. aasta torpeedokujuline raske kuul (3).

Esimest korda kasutasid Maximi lahingus inglased oma koloniaalsõdades. Nn Matabele sõjas 1893. aastal (matabeled – hõim Zimbabwe edelaosas) ja Sudaani alistamisel 1898. aastal. Kuulipildujat kasutasid väga intensiivselt ka Buuri sõja mõlemad osapooled. Vene-Jaapani sõda näitas küll relva potentsiaali, aga alles Esimene maailmasõda, kus sakslased kasutasid oma toodetud Maximi ja britid Maximi ja Vickersit (Maximi edasiarendust), näitas selle relva tõelist efektiivsust.

Kahe maailmasõja vahelisel ajal oli Maxim ka Eesti Vabariigi kaitseväge rel-

vastuses. Maximi kuulipildujat kasutati laialdaselt ka Teises maailmasõjas. Seda küll rohkem Idarindel, sest tege mist oli Punaarmee põhilisima raske kuulipildujaga. Saksa armeel ja inglasetel-ameeriklastel-prantslastel olid siis kasutada juba kergemad ja kiirema tulega raskekuulipildujad.

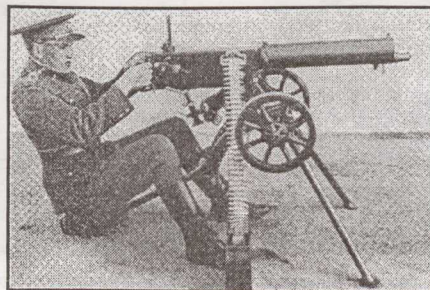
Pärast Teist maailmsõda kasutati Maximi mitmel pool kolmandas maailmas, näit Vietnami sõjas. Huvitav on siinkohal märkida, et 1986. aastani oli Maxim ka Soome kaitseväge relvastuses.

Maxim Venemaal

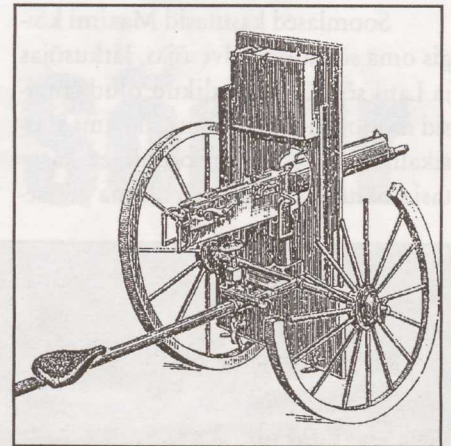
Venemaal demonstreeriti Maximi esmakordselt aastal 1887. Vene ohvitserkond oli alguses kahtleval seisukohal: kas tõesti üks relv on võimeline töötama tõrgeteta? 1887. aastal laskis Maxim Peterburis 330 padrunita lindi kuulipildujast läbi ilma ühegi tõrketa. Vene valitsus tellis 12 kuulipildujat, kuid kaliibriks võeti inglaste 7,62x63 mm (.303) ja kolmjala asemel taheti saada suurte ratastega lafett (meenutas venelaste 1905. aasta mudelit).

Relvad saadeti Turkestani ja siinkohal ka venelaste huvi rauges. Alles 1901. aastal hakati Tuulas valmistama Maxime. Vene-Jaapani sõjas kasutati neid suurel lafetil, mis tõi kaasa sama probleemi, mis oli prantslastel olnud 1870. aastal: suur ja kohmakas kuulipilduja oli heaks saagiks vastase suur-tükiväele ja täpsusküttidele.

Milline see sajandialguse kuulipilduja siis välja nägi. Iseloomulikuks jooneks oli rohke pronksi kasutamine. Käepidemed, lindisöötja, raua jahutus-särk ja taandurvedru karp olid kõik pronksist. Ilma lafeti ja jahutusveeta kaalus too relv umbes 31 kg. Suurte ra-

Raskekuulipilduja Maxim Sokolovi alusel Eesti kaitseväes.

Vene-Jaapani sõjas kasutatud Maxim M/05.

tastega lafett ise kaalus juba 244 kg – nii et mobiilsest taktikast ei saanud siinkohal suurt juttugi olla. Õnneks olid padrunitid kergest presendist. Inglise ja sakslaste Maximi versioonid olid enamasti kolmjala.

Aga alates 1910. aastast hakkasid venelased tootma uut versiooni Maxim-kuulipildujast. Esimene muudatus puudutas alusvankrit. Uus nn Sokolovi väikeste ratastega alusvanker kaalus kõigest 36 kg. Relva enda kaalu suudeti vähendada pronksdetailide asendamisel terasega 22 kiloni. Võeti kasutusele ka uus kuul – senine tõmbi otsaga 7,62x54 padrundi kuul sai terava kaju. See suurendas sihikulist laskekaugust ja muutunud kuuli lennutrajektoori tõttu tuli teha väikseid muudatusi ka sihikus.

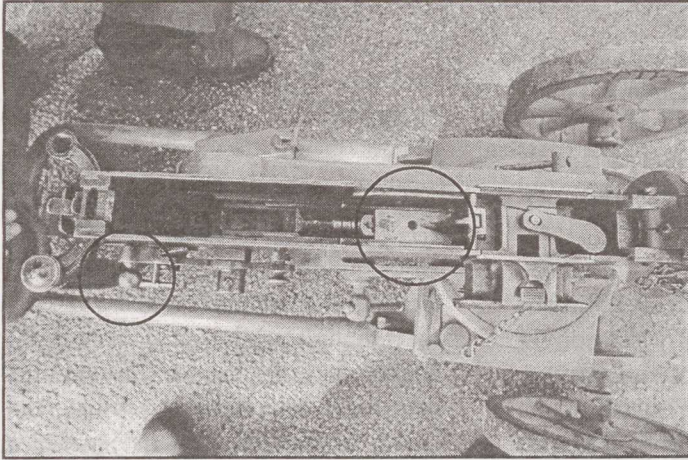
Sellisel kujul tegi Maxim läbi Esimese maailmasõja, Vene revolutsioonid ja kodusõja. Üheks Vene kodusõja kommunistlikuks sümboliks oli ju kuulipilduja kaarik, millega Petka ja Tshapai valgeid peksid. Aga selliseid kuulipildujaid võtsid "soomuseks" ka õppursõdurid Eesti Vabadussõjas.

Punaarmees kasutusel olnud Maximi sihikule tehti veel parandusi 1930. aastal, kui võeti kasutusele uus raske kuuliga 7,62x54 padrundi. Sellisena kasutati kuulipildujat Punaarmees Teise maailmasõja lõpuni. Sõjas võidelnud eestlased kasutasid ka sama relva, olid ju metsavendade pataljonid 1941. aasta suvesõjas varustatud enamasti Punaarmee trofeerelvastusega. Ka hilisemad Wehrmachti "idapataljonid" ei kasutanud 1941. aasta lõpuni Saksa armeelabelrelvastust, vaid Vene trofeerelvi.

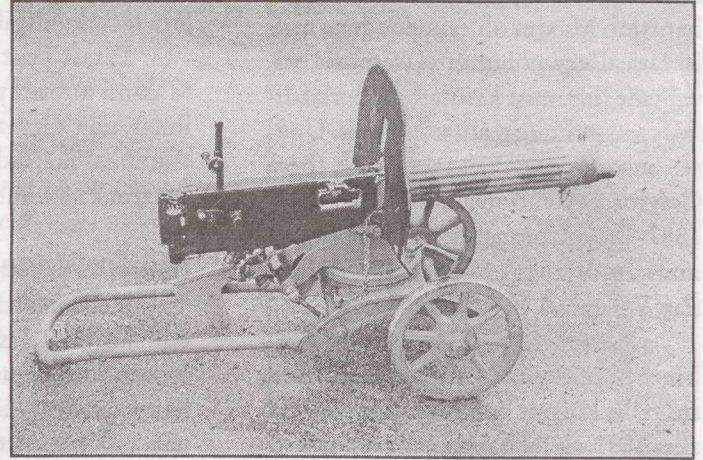
Soomlased kasutasid Maximi kõigis oma sõdades: Talvesõjas, Jätkusõjas ja Lapi sõjas. Looduslikud olud tingisid mõningaid muudatusi Maximi klassikalisest versioonist. Soomlased kasutasid näiteks jahutusvedelikuna glütse-

riini ja vee segu, et vältida külmumist. Nad võtsid kasutusele ka metallist padrunivöö. Omapärane oli ka soomlaste kuulipildujate nn lumeauk: jahutussärki pealmises osas asuv luuk, kust vesi lihtsalt välja lasti, kui see käre

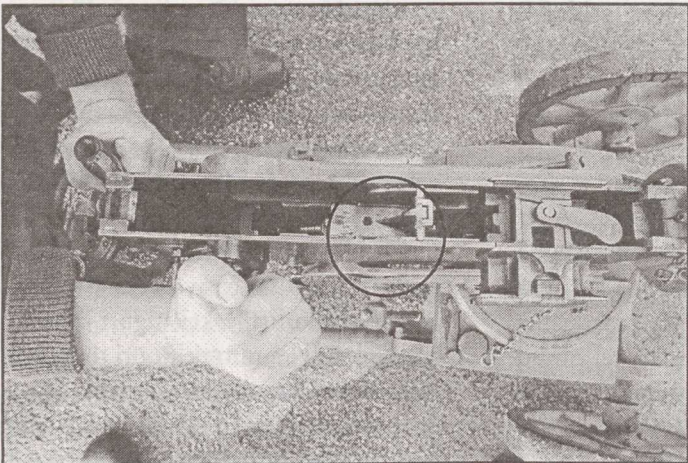
se tõttu jäätuma kippus. Vajadusel tehti luuk taas lahti, kühveldati jahutussärki lund ja seejärel võis taas laskma hakata. Sellist lumeluugiga Maximi võib näha Lagedil asuvas koduloomuuseumis ja Riia sõjaajaloo muuseumis. ■

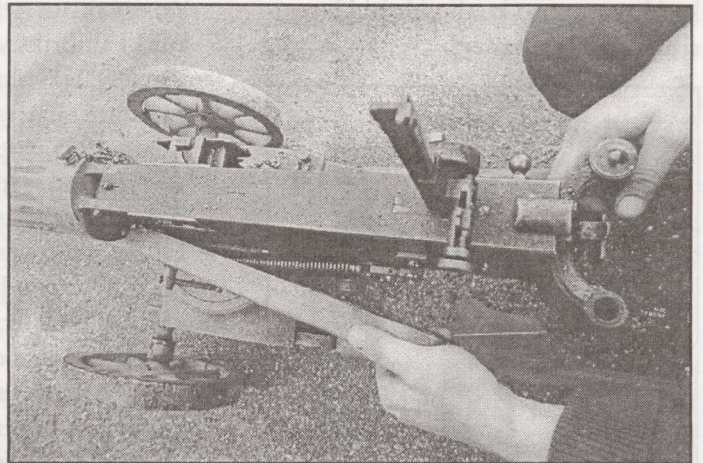
Kuulipilduja avatud lukukojaga. Lukk on eesendis, vinnastusvända käepide on algasendis.

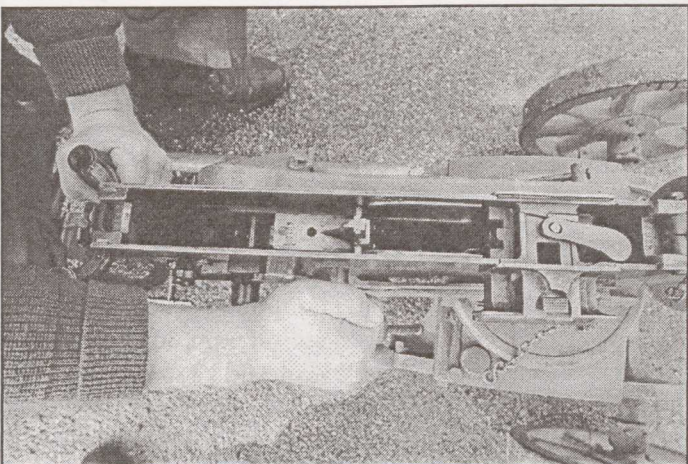
Venemaal toodetud Maxim-kuulipilduja üldvaade tänapäeval.

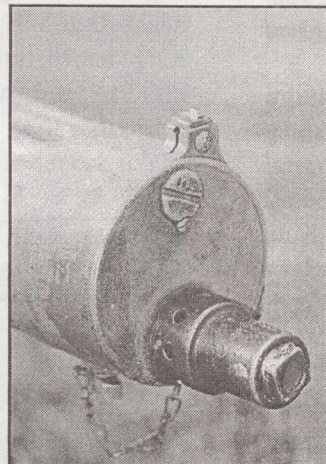
Vinnastusvända käepidet ette lükates liigub lukk mööda lukukoja karbisooni tahapoole.

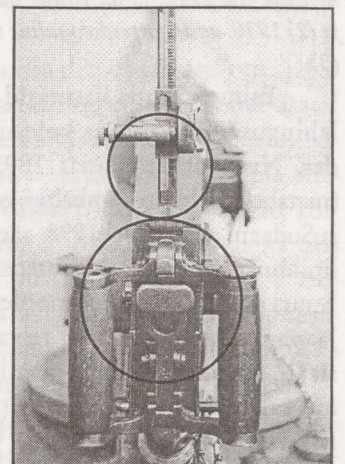
Kuulipilduja pealtvaade avatud taandurvedru karbiga.

Lukk on vinnas. Päästikule vajutusel liigub lukk ette, suunab padrundi rauda ja toimub lask. Vända käepide kordab iga lasu järel vinnastamiseks vajalikku liikumist.

Rauasudmel olev gaasikamber suunab lasu järel raua tagasi, mille toimel lukumehhanism valmistab relva ette järgmiseks lasuks.

Kuulipilduja tagantvaates. Ülal reguleeritav sihik, all käepidemed, keskel päästik koos selle kohal asetseva kaitseriiviga.

KAITSE KODU

AJAKIRJADE TELLIMINE

Sõdur

EESTI POST — *Telli ajakirjad postkontorite kaudu. Alates juunist võtavad tellimusi vastu kõik Eesti Posti sideasutused.*

KIRILIND — *Telli ajakirjad kodu- ja välismaale. Kirilinnu tellimispunktid asuvad Tallinnas raamatukaupluses Rahva Raamat (Pärnu mnt 10), Narva mnt 6, raamatukaupluses Areng, Nõmme raamatupoes (Jaama 1) ja Kirilinnu kontoris (Maakri 28).*

KUPONG — *Lõika ajakirjast välja kupong ja saada see täidetult toimetusse aadressil Riia 12 Tartu 51013 või faksi numbril 27-427 551 ja Sulle saadetakse arve, mille tasumisel tellimus jõustub.*

E-MAIL — *Saada oma tellimissoov ja andmed e-maili aadressil kaitseko@online.ee ja Sulle saadetakse arve, mille tasumisel tellimus jõustub.*

VALI ENDALE MUGAVAIM!

Pane kupong ümbrikusse ja saada aadressil **KAITSE KODU JA SÕDUR**
RIIA 12 TARTU 51013 või faksi numbril **8-27-427 551**

- SOOVIN TELLIDA AJAKIRJA KAITSE KODU 1999. A. 6 NUMBRIT HINNAGA 100 KROONI
 SOOVIN TELLIDA AJAKIRJA SÕDUR 1999. A. 4 NUMBRIT HINNAGA 50 KROONI

PEREKONNANIMI:

EESNIMI:

TELEFON:

EKSEMPLARIDE ARV:

AADRESS: INDEKS:

KOHUSTUN MAKSMA 20 PÄEVA JOOKSUL PÄRAST ARVE SAAMIST ALLKIRI:

Aprillis algas sõda

Refereering teosest: Caspar Weinberger ja Peter Schweitzer. *The Next War* (Järgmine sõda). Eessõna *lady* Margareth Thatcher. Kirjastus *Regnery Publishing, Inc. Washington, D.C.* 1996. Eestis võimalik tellida Homeroose raamatuärist Tallinnas Vene tn 20. (Algus Kaitse Kodu III, 1998)

USA-Mehhiko konflikt. Märts 2003

Mehhiko sisepoliitilises elus valitseb kaos. Võimule on tõusnud populistlik president Ruiz, kes on akdeemilise haridusega rahvuslane. Noorpõlves pidanuks temast saama preester, kuid nagu ta kirjutas oma emale: "...valisin akadeemilise ja poliitilise karjääri, et luua maa peale paradiis, selle asemel et püüda hingi taevase paradiisi jaoks." Tema juhitud Rahvusliku Päästerindesse kuulub muuhulgas ka idealistidest tundeid ja haritlasi ning rikkalik valimiseelne finantstoetus tuleb tundmatutest rahaallikatest. Hüüdlausest *Liberation si, Yanqui no!* võib järeldada, et Ruiz peab Mehhiko hädade peapõhjusteks häbematuid "gringosid" teisel pool Rio Grandet.

Saades 1999. aasta valimiste järel presidendiks, võtab ta oma nõuandjateks haritlasi, keda rahva hulgas kutsutakse *los científicos* (teadlased), sest need usuvad, et teaduslike meetoditega on võimalik lahendada kõik probleemid. Nagu rahvas räägib, oli põhiprobleem selles, et hiirte asemel katsetavad need mehed inimestega.

Kiirelt viiakse läbi rida radikaalseid reforme, mille eesmärk oli rajada "tugev põlluharijate riik", mis sisuliselt tähendab maade sunniviisilist ümberjagamist. See laostab põllumajanduse ja vapustab Mehhiko ühiskonna alustalasid. Tulemuseks on riigi majanduse kokkuvarisemine. Pankade ja kindlustuste natsionaliseerimine peletab eemale välisinvestorid ja mõjutab USA pangandussektorit. Ruiz aga süüdistab hüperinflatsioonis ja toiduainete puuduses oma põhjanaabrit. Meeleavaldustel palutakse kõigevägevamat appi rahvusliku ebaõigluse - Kalifornia ja New Mexiko kaotamine 1845. aastal USAle - likvideerimiseks. Ruiz leiab, et USA ei ole kunagi tahtnudki, et Mehhiko areneks, selle asemel eelistab USA "pruuni, kannatavat, nõrka lõunanaabrit". Majanduslik kriis toob kaasa sotsiaalse rahulolematuse ja Ruiz on sunnitud opositsiooni jõuvõtetega maha suruma. Armees teosatakse reform, mille tulemusel isikkoosseis suureneb poole võrra ja kindralstaap formeeritakse Ruizi fanaatilistest poolehoidjatest.

Kaootiline olukord Mehhikos on kaasa toonud mehhiiklaste massiline illegaalse sisserände USAsse. 12 kuu jooksul ületab piiri New Yorgi linna jagu inimesi. Ruiz ei astu mitte mingid samme immigratsiooni piiramiseks - tema sooviks on ilmselt lasta oma probleemidel rahumeeli USAsse valguda. Immigratsiooni tõkestamiseks on USA paigutanud oma lõunapiirile 60 000 sõjaväelast.

Samas on Ruiz väga tihedalt seotud Mehhiko narkoparunitega. USA DEA-l (*Drug Enforcement Administration* - USA

narkootikumidevastase võitluse ametkond) on ümberlülkamatud tõendid selle kohta, et president Ruiz saab pidevalt rahalist toetust Mehhiko narkokartellidelt. USA rahaline abi narkovastases võitluses (300 miljonit dollarit aastas) kaob teadmatusse. Mehhiklased veavad USAsse narkootikume kogustes, millest Kolumbia narkomehed võisid ainult unistada.

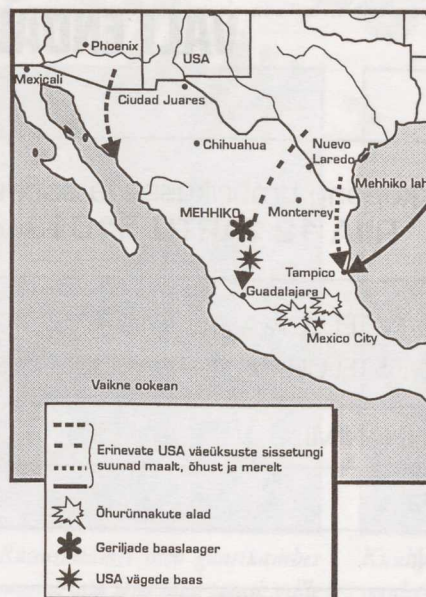
Kõigele lisaks alustavad narkoparunid turgude "ümberjagamist" USA lõunaosas korraliku sisesõjana, mille kõrval 1930ndate aastate Chicago allilm ilmselt kahvatuks. USA armee on sunnitud omavahel kisklevatelt narkokartellidelt tagasi vallutama nii San Diego kui ka Houstoni.

San Diegos pannakse toime võimas terroristlik pommiplahvatus, mille korraldajate jäljed viivad Mehhikosse. Mexico City peetakse samal ajal võimas valitsuse organiseeritud meelevaeldus, kus Rahvusliku Päästerinde kõnemehe rahvamassi nii üles ärritavad, et põobel ründab ja teeb maatasa USA saatkonna. Saatkonnast saadud salajaste dokumentide järgi suudetakse arretereida USA erirühm, kes oli Mehhikosse saabunud San Diego pommirünnaku organiseerijaid vangistama ja üle piiri USAsse toimetama.

USA otsustab olukorra normaliseerimiseks okupeerida Mehhiko. Operatsiooni planeerimisel ilmneb, et enamik väeosi, mida on otsustatud kasutada, ei ole saanud selleks piisavat

väljaõpet, sh ei ole läbinud lahinguolukorrale sarnanevaid lahingulaskmisi, sest viimaste aastate eelarve ei ole seda võimaldanud. Operatsiooni planeerijad loodavad olukorrast üle saada järsu, kiire ja hävitava löögiga.

Avatud infoühiskonna ja uuriva ajakirjanduse kiiduväärt tegutsemise tulemusena ilmub juba enne USA presidendist vastavasisulist otsust New York Timesis tollipikkuste

USA vägede sõjategevus Mehhikos.

tähtedega lugu "Valge Maja kaalub sõjalist operatsiooni Mehhiko vastu". Operatsiooni AZTEC eesmärk on hävitada Mehhiko lahinguvõimelised üksused, okupeerida riik, vangistada Ruiz ja moodustada demokraatidest ajutine valitsus. Vägede koondamine Mehhiko piirile ei jää meedia "tänuväärse" tähelepanuta. Tänu CNNi operatiivsetele ülevaadetele on president Ruizil võimalus astuda ennetavaid samme "Mehhiko revolutsiooni päästmiseks". Otsustatakse kasutada sissisõja taktikat. Vietnamis said paremini varustatud ameeriklased lüüa, nüüd loodetakse sama korrata Mehhikos, koondades Kesk-Mehhiko mägedesse kõige fanaatilisemad üksused koos lahingumoonaga ja varustusega.

USA rünnak algab 14. mail 2003. Üksikud Mehhiko üksused osutavad visa vastupanu, kuid tehnoloogiliselt paremad ameeriklased suruvad selle kiiresti maha. Siiski ilmnevad drastilised puudujäägid USA väljaõppes – palju sõjaväelasi hukub nn *friendly fire*'i (sõbralik tuli) all. Merejalaväelased sooritavad dessandi Tampico linna lähedal. Et nad jagavad nälgivatele mehhiklastele toitu ja meditsiiniabi, võtavad kohalikud merejalaväelasi vastu kui vabastajaid. USA asub ka psühholoogilisele rünnakule. Massimeedia kaudu selgitatakse mehhiklastele, miks USA väed on asunud okupeerima nende maad.

Ruizi vastased moodustavad ise spontaanselt ajutise valitsuse, mille juhiks saab endise valitsuse välisminister, kelle läbisaamine Ruiziga ei ole kunagi eriti hea olnud. Rühm Mehhiko nooremohvitseri üritab koguni arreteerida Ruizi, kuid viimasel õnnestub pealinnast põgeneda. 16. aprilliks on Mehhiko regulaarvägede vastupanu murtud. Luure andmetel on deserteerinud pooled Mehhiko armee sõduritest ja need, kes veel mundrit kannavad, avaldavad nõrka vastupanu või annavad kohe alla. Et Mexico Citys on moodustatud uus valitsus, loobub USA kogu Mehhiko okupeerimisest.

Järgnevalt on vaja likvideerida Mehhiko keskosa mägedes baseeruvad sissid. Kõnealusele alale koondatakse kaks diviisi, mis kammivad kuus kuud tagajärjetult hiiglaslikku maala. Hulgaliselt nälgitud *guerillo*sid on alla andnud, kuid peamist baaslaagerit ei ole suudetud avastada. Abi ei ole ka satelliitluurest. Tavapärase patrulloperatsiooni käigus avastatakse tugevasti kindlustatud sisside laager, mille kaitsjad avaldavad raevukat vastupanu. Ilmneb, et tegemist on Mehhiko sisside pealaagriga. Kohale kutsutud USA rünnakuhelikopterid AH-64 Apache hävitavad kogu laagri. President Ruizil ja tema lähikondlastel õnnestub põgeneda.

USA järelused konfliktist

1. Puudulikud luureandmed Mehhiko siseolukorrast ei võimaldanud USA-l kriisiks ette valmistuda. Kuigi on olemas satelliitluure, mis andis USA-le informatsiooni militaarobjektidest ja Mehhiko põgenikest USA–Mehhiko piiril, puudusid inimluure andmed Ruizi valitsuse tegevussuundade ja poliitika kohta.

2. Kriisi tekkimisel oli USA sunnitud kasutama kohe sõjalist jõudu. Operatsiooni planeerimise käigus oldi sunnitud operatsiooni lülitama üksusi, mis ei olnud täielikult ette valmistatud antavate ülesannete täitmiseks. USA armee

kaotas 54 inimest, enamiku neist *friendly fire*'i läbi. Läbi viidud juurdlus näitas, et enamik surmajuhtumeid leidis aset pataljoniides, mis kannatasid väljaõppe puudulikkuse all.

3. Luureandmete vähesus võimaldas Mehhiko eksipresident Ruizil, tema lähikondlastel ja osal narkoparunitest põgeneda teadmata suunas. Et neid ei suudeta tabada, kujutavad nad ohtu Mehhiko siseolukorra stabiilsusele.

4. USA peab suutma kiirelt välja ehitada Ladina-Ameerikas ja mujal tegutseva efektiivse luureorganisatsiooni ja suutma seda ka ja ülal pidada.

Venemaa. Veebruar 2006

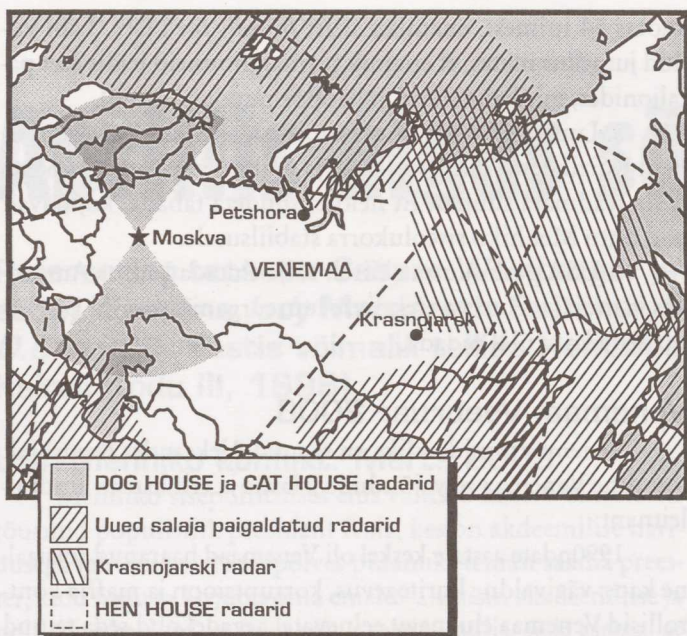
Venemaa presidendiks on saanud Aleksander Karashjuk – endine Venemaa relvajõudude jalaväe ja eriüksuste kindralleitnant.

1990ndate aastate keskel oli Venemaad haaranud sotsiaalne kaos: vägivaldne kuritegevus, korruptsioon ja maffia kontrollisid Venemaa elu, nagu eelnevatel aegadel olid seda teinud KGB ja kompartei. *Glasnost* ja *perestroika* olid Venemaal asendunud sõnadega *naglost* ja *perestrelka*. Venemaa keskvalitus oli muutunud võimetuks langetama mingeid otsuseid ja äärmuslikud liikumised hakkasid domineerima parlamendis. Aastal 2000 korraldatakse erakorralised presidendivalimised ja Karashjuk on oma populistlike loosungitega suutnud võita miljonite poolehoidu. Inimesed vajavad raudset rusikat ja Karashjuk lubab seda.

Karashjuk ei luba üksnes sisemist korda, vaid lubab ka taastada hiilgava Vene impeeriumi. Venelastel on hinges veel säilinud kibestumus, kui Venemaa muutus üleöö superriigist hambutuks kolossiks. Natsionalisti ja slavofiil Karashjuki eesmärk on koondada kõik slaavlased ühtse impeeriumi katusse alla. Pärast suurejoonelist võitu presidendivalimistel moodustab Karashjuk nõ pruun-punase koalitsiooni. Ta koondab kommunistid ja äärmusparempoolsed. Esimese aasta jooksul suudab Karashjuk ühendada Venemaaga kaks slaavi "vennasrahvast" – valgevenelased ja ukrainlased.

Kuue aastaga suudab Karashjuk üles ehitada sõjatööstuse – samasuguse, mis tootis N Liidule tanke nagu lihavabrik vorsti. Lisaks sellele olid Venemaa relvakonstruktorid teinud tehnoloogiliselt revolutsioonilisi avastusi. Nendele tuginedes loodab Karashjuk taastada Vene domineeriva jõu Euroopas. Eri rolli mängib Venemaal GRU. KGB formeeriti pärast N Liidu lagunemist ümber, kuid GRU säilitas oma struktuuri. Tema peamiseks ülesandeks oli külma sõja ajal valmistada Kremli ette tulevaseks sõjaks, muretsedes vajalikku informatsiooni jm, mida arvati vajavat tulevase sõja võitmiseks.

See missioon on säilinud: GRU ei meenuta ühtki teist maailma luureorganisatsiooni. GRU juhib tuhandeid eriüksusi strateegilistes operatsioonides välismaal. Niinimetatud *spetznasi* üksused on spetsiaalselt ette valmistatud välisriikide liidrite mõrvamiseks, ehitiste õhkumiseks ja muude terroriaktide toimepanemiseks. GRU õpetab ka välisriikide terroriste mitmetes Venemaa baasides. Karashjuk määrab GRU ülemaks oma sõbra Frunze-nimelise sõjaväeakadeemia ajast, kellega koos ta teenis 1980. aastal mässulises Poolas.

Venemaa salaprojekti "Võluahel" käigus loodud radarseiresüsteem.

Kui Berliini müür varises ja N Liidu armee oli suunitud Venemaale tagasi tõmbuma, oli see alandav sündmus igale Vene ohvitserile. Tagasi Venemaale sõites ütles tulevane president oma kamraadile kindral MacArthuri sõnadega: "Ma tulen tagasi." Ja ilmselt ei mõelnud Karashjuk juba tookord tulla tagasi turistina.

Maaailma silmis on Venemaa riik, mis ei suutnud kümme aastat tagasi mässulisi tshetsheene taltsutada. "Võluahel" on Karashjuki lootus taastada Venemaa üliiriigina. "Võluahel" – see on Venemaa kõige salajasem ja auahnem projekt, mille nimi on võetud vene muinasjutust, kus Surematu Kashtshei murdis kaksteist ahelat, mis teda vabadusest eemal hoidsid.

"Võluahel" on arendatud ja dramaatiliselt laiendatud versioon Nõukogude Liidu 1960ndate aastate ballistiliste raketide vastasest kaitsesüsteemist. See koosnes kuuekümnest laetavast maa-alusest raketishahtist neljas kompleksis ümber Moskva. Neid juhiti radaritega, iga struktuur koosnes juht- ja vastuvõtvast radarist ning Galosh-rakettidest, mis suutsid jälitada ja hävitada vaenlase lõhkepead kosmoses enne, kui need taas sisenevad Maa atmosfääri. 1972. aasta lepinguga võisid nii USA kui ka NL omada ühte sellist süsteemi ühe objekti kaitseks.

1980ndatel aastatel moderniseeris Moskva salaja oma kaitsesüsteemi Gazell-rakettidega. Nende ülesanne oli atmosfääri sisenedu vaenlase lõhkepead kahjutuks teha (juhul kui Galosh-raketid ebaõnnestuvad), lisaks ehitati veel 100 shahti ja üksteist radarit, mis andsid ennetavalt 30 minut aega reageerimaks USA tuumarünnakule.

N Liidu viimastel aastakümnetel tegeldi agaralt ka kõrgtehnoloogia kasutamiseiga sõjanduses, sh laserrelvad, elektromagnetilised impulssrelvad jne. Isegi pärast N Liidu kokkuvõtmist need tööd jätkusid ja Karashjuki ajal veelgi paremates tingimustes. 2006. aasta veebruariks on valmis ligi 1000 laskeadeldist ja 5000 moderniseeritud Gazell- ja Galosh-raketti, mis on võimelised katma kogu riigi territooriumi ja seega neutraliseerima igasuguse tuumarünnaku Venemaa vastu.

Tuumasõja korral annaks USA vastulöögi tõenäoliselt allveelaevadel paiknevate tuumaraketidega. Venemaa on aga suutnud välja töötada tehnoloogia, mille abil on võimalik allveelaevade asukoht täpselt määratleda bioloogilisel meetodil: jälgides planktoni helendamist, kui allveelaev liikumisel neid mikroorganisme ärritab. Seega oli võimalik avastada USA allveelaevad ja need hävitada. Viimaseks trumbiks Venemaa arsenalis on elektromagnetiline impulssrelv. Uurimistööd selle relva kallal algasid 1980ndate aastate keskel ja kestsid vahetpidamata 20 aastat. See relv tapab vaikselt ja hääleta, hävitades elektromagnetimpulssidega elusorganismide närvirakkude – neuronite – jätked. Seda tüüpi relvi on võimalik kasutada ka igasuguse elektroonika vastu, st lennukite, sõidukite, luure-süsteemide, tsiviil- ja militaararvutiandmebaaside hävitamiseks.

Venemaa ootamatu pealetung algab 15. märtsil 2006. Poolas peetakse salajane valitsuskabineti istung, mille peateemaks on andmed Vene sõjajõudude koondumisest Valgevene lääneosas. *Spetznasi* üksus hävitab ootamatu rünnakuga kogu valitsuskabineti ja enamiku Poola armee juhtkonnast. Järgneb Vene tanki- ja mehhaniseeritud jalaväeüksuste pealetung.

Samaaegselt rünnatakse ka Leedut, mis okupeeritakse kiirelt kahe diviisiga. Pealetungil läände Leedu ala lihtsalt segab armeegruppide koondamist. Vene armee eesmärgiks on kiire rünnakuga vallutada Varssavi ja lõpetada organiseeritud vastupanu. Vene õhujõud hävitavad Poola lennukid angaari-des ja lennuväljadel. Üksikutele Poola pilootidele on halvaks üllatuseks uus *Stealthi* meenutav Vene hävitaja, mis on võimeline sooritama aerodünaamiliselt võimatuna näivaid pöördeid ja jälgima-hävitama mitut vastast korraga.

Varssavis valitseb kaos, sest riigi president, pea-, välis- ja kaitseminister ning armee ülemjuhtaja on langenud *spetznasi* kuulidest. Parlament ei ole veel suutnud kokku tulla. Ainus, kellel on mingeid volitusi tegutseda, on asekaitseminister Radkiewitz. Et Poola kuulub NATOsse, on enamikul Euroopa riikidel ja USA-l kohustus osutada talle koheselt sõjalist abi. Otsustatakse 24 tunni jooksul paisata Poolasse Vene vägede pealetungi pidurdama kaks Saksa diviisi ja Prantusmaa langetarjuüksused. Inglise ja Prantsuse laevastikud, sh tuumaraketidega allveelaevad asuvad ettenähtud positsioonidele.

USA president kutsub kokku julgeolekunõukogu. USA üksused olid lahkunud Euroopast 2003. aastal ja nüüd on esimene probleem, kuidas lahendada nende kiire Euroopasse paiskamise küsimus. USA kindralstaap on võimeline saatma Saksamaale 48 tunni jooksul kaks eskadrilli lennukeid, 82. õhuhundidiviisi ja 2. merejalaväediviisi. Kaks tankidiviisi liisanduvad nädala jooksul.

Olukorra teevad segasemaks satelliitluure andmed, mis näitavad, et viimase kahe nädala jooksul on kogu Venemaa territooriumil laiali paigutatud tuhandeid ballistiliste raketide vastaseid raketiseadeldisi. Analüüs näitab, et USA tuumaarsenal suudab võibolla tabada mõningaid suurlinnu Venemaa territooriumil, kuid ei ole võimalik anda tuumalööke militaarobjektidele. Tõenäosus mitte tabada sihtmärki on 95%. USA on avatud Venemaa tuumaraketidele, sest kinni pidades START-2 lepingust ei ole ameeriklased välja arendanud oma kaitsesüsteemi.

Seejärel saab Prantsusmaa president sellise kirja.

Jaques Lehou

Prantsuse Vabariigi president

President Lehou,

Venemaa valitsus teatab alljärgnevalt, et me ei ole enam seotud ballistiliste rakettide kaitsesüsteemi piirava lepinguga. Selle lepingu sõlmis Nõukogude Liit, riik, mis lõpetas eksisteerimise 1991. aastal.

Me nõuame kõikide NATO üksuste kohest lahkumist Poola territooriumilt. Selle nõude mittetäitmine toob kaasa kohese tuumarünnaku iga Teie üksuse vastu Poolas.

Lugupidamisega

Aleksander Dankovitsch Karashjuk,

Venemaa president

Lehou peab seda kirja tüüpiliseks Venemaa bluffiks. Prantsusmaa president on veendunud, et Venemaa hindab oma võimalusi üle. Ta on ka veendunud, et suudab vastata igale Venemaa tuumalöögle. Sarnase sisuga kirja saavad kõigi NATO liikmesriikide riigipead.

Prantsuse langevarjurid maanduvad Poolas ja asuvad ette valmistama Saksa-Prantsuse kiirreageerimisjõudude saabumist. Venemaa annab taktikalise tuumalöögi ning Prantsuse parimad üksused – 1. ja 2. langevarjurite rügement – hävitatakse täielikult. Prantsusmaa vastab tuumaraketiga, mis suunatud Nizhni Novgorodi lähistel asuvale baasile. Kolm minutit hiljem hävitavad Venemaa kaitsesüsteemi tõrjeraketid Prantsuse M45 raketi kõrgel atmosfääris. Prantslased on sunnitud loobuma kõikidest operatsioonidest Poolas ja hoidma oma üksused Saksamaal. Samuti on Saksamaa ja Inglismaa sunnitud loobuma Poola toetamisest.

USA alustab uuringuid oma strateegilise kaitsesüsteemi ülesehitamiseks. 400 teadlase koondamist Los Alamosse peetakse rangelt salajas hoidmaks ära Venemaa ennetavat tuumalööki, sest ilmselt ei ole Venemaa nõus oma ülekaalu tulevases sõjas käest andma. Tegemist on uue "Manhattani projektiga". Ainus vahe minevikuga on see, et 1940ndatel aastatel ei olnud natsidel tuumapommi, nüüd oli aga vaenlasel tehnoloogiline ülekaal olemas. Eesmärgiks on kahe aasta jooksul välja töötada mingigi süsteem taastamiseks tuumarelvastuse tasakaalu maailmas.

Kaitsesüsteem, isegi kui see funktsioneerib puudulikult, ei võimalda enam anda ootamatut-ennetavat tuumalööki. Töös tuginetakse enam kui paarikümne aasta vanusele tehnoloogiale, mis pärineb Reagani tähesõdade projekti ajast. Seda mahajäämust põhjustavad viimaste aastakümnete väiksed investeeringud militaartehnoloogiasse. Otsustatakse täiendada nn hävitajasatelliite, mis töötati välja 1980ndatel aastatel. Nood on võimelised avastama sensoritega raketi, välja arvutama selle trajektoori ning suunduma oma väikeste raketimootoritega raketi lõhkepea lähedusse ja siis plahvatama. Lisaks alustatakse

se tööd ka laserrelva arendamiseks. Viimase katsetamise võimalused tunduvad olematud, sest Venemaa reageering võib olla ettearvamatu.

Ka hakatakse aktiivselt analüüsima Venemaa kaitsesüsteemi ülesehitust ja toimimisprintsiipe lootuses leida süsteemis nõrk koht, mida oleks võimalik saboteerida.

Poolas jätkavad venelased pealetungi Varssavile. Kahe Poola jalaväediviisi vastu oli kuus Vene tanki- ja motoriseeritud jalaväediviisi. Vene ründepommitajad hävitavad Poola raskerelvastuse positsioonid, jättes seega Poola jalaväediviisid tuletuotuseteta. Kergete käsirelvade ja väheste tankitõrjerelvadega Poola üksustest sõidavad Vene tankid üle.

Et olukord Varssavi all näib lootusetu, evakueeritakse Radekiewitzi valitsus Szczezinisse – Saksamaa piiri äärsesse sadamalinnas. Poolakate lootus on pidada venelased kinni Noteci ja Vistula jõe ääres, tõmbudes jõgede taha ja hävitades sillad. NATO liitlased ei anna enam Poolale mingit abi, see mõjub Poola üksustele demoraliseerivalt.

Venelaste pealetungi aeglustab tihe lumesadu, kuid on selge, et kahe nädala jooksul okupeerivad nad kogu Poola.

Poola-Saksa piirialadele koondab NATO kogu kasutada oleva väekontingendi, moodustades sügava kaitsevööndi. Saks-

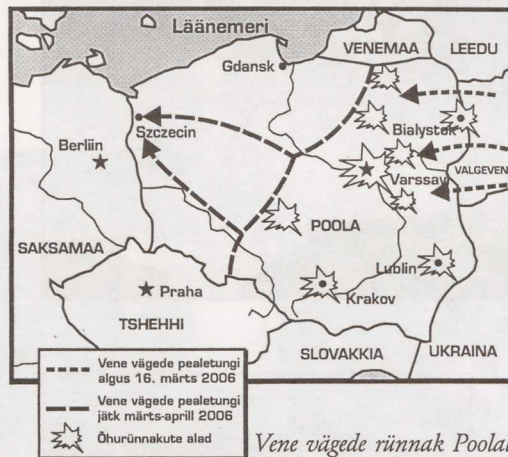
laste seitse diviisi on keskel, blokeerides otselööki Berliinile. USA kaks diviisi paiknevad Berliinist kagus, takistamaks venelaste edasiliikumist mööda Läänemere ja Berliini vahelist tasandikku. Lisajõude oli oodata lähinädalatel. Prantslased saadavad alale neli ja Inglismaa läkitab kaks jalaväediviisi.

Oodatakse rünnakut konventsionaalsete relvadega. Juhul, kui venelased kasutavad massihävitusrelvi, on olukord NATOle katastroofiline. USA toetab Poola armeed, kasutades ära segast olukorda piiril, kus põgenikke tulvab Saksamaale, saates tankitõrjerelvi, miine ja laskemoona salaja üle Poola-Saksa piiri.

11. aprillil langeb Szezecin. Poola valitsus põgeneb Saksamaale.

25. aprillil, kaks nädalat pärast Poola okupeerimist alustab Venemaa *Blitzkriegi* väikese Tshehhimaa vastu. Tshehhide vastupanu on meeletu. Et venelastel on vaja kiirelt ähvardada NATO üksusi tiival, kasutavad nad taktikalist tuumarelvastust vastupanu mahasurumiseks. Tuumalöögil oli brutaalne eesmärk demoraliseerida Tshehhi armeed ja tsiviilelanikkonda. Tshehhid taanduvad mägedesse ja kahe päeva pärast sõidavad Venemaa tankid Praha tänavatel. NATO olukord muutub järjest ebakindlamaks. 440 miili (700 km) Tshehhi-Saksa piiri on katteta.

Bulgaaria sõlmib Venemaaga sõjalise liidulepingu ja neli Bulgaaria diviisi lisanduvad Venemaa oodatavale Euroopa kampaaniale. Moskval on Poolas ja Tshehhis 20 diviisi, millele lisandub kuus diviisi Valgevenest. Taani, Norra, Itaalia ja Hispaania teatavad oma neutraliteedist. (Järgneb.)

Vene vägede rünnak Poolale.

Tallinna kaitsepataljon enne rindele minekut Tallinnas 1919. a. jaanuaris.

3. septembril 1939 osales Eesti Vabariigi president Konstatin Päts Tartu Kaitseliidu majale nurgakivi panemisel.

Naiskodukaitsjad 30ndatel aastatel ühistegevuses.

Nõmme kaitseliitlane õppusel 4. veebruaril 1940. Aeg, mil Kaitseliit oli veel täies relvis ja võitluseks valmis.

Polkovnik Andres Larka, Eesti ajutise valitsuse sõjaminister.

Kaitseliidu sõjaelne viimane pealik kindralmajor Johhanes (Roska) Orasmaa.

Esimene Kaitseliidu ülem ja selle 1924. aasta üks taasasutajaid kindralmajor Ernst Pödder.

KUIDAS TABATI TAPJA? MAFFIA KOHTUPINGIS.
KELMID – EESTI NUHTLUS. LAPSED – VÄGIVALLA OHVRID.
BORDELLIDE LIKVIDEERINIME MEIL JA MUJAL.

KÕIGEST SELLEST AJAKIRJAS

Politsei

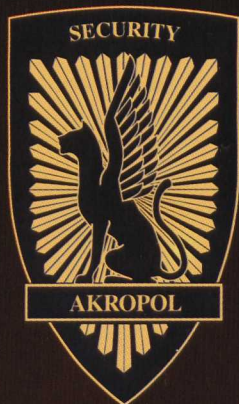
• KUUKIRI •

TELLIMISHINNAD:

3 kuuks – 36 krooni
1/2 aastaks – 72 krooni

Tellimusi võtavad vastu kõik sidejaoskonnad ja leviagentuurid.

VALI TURVATÖÖ

VAJAME

- tõsist töösuhetumist
- head füüsilist ja vaimset vormi
- õpihimu
- head läbisaamist iseenda ja kaastöötajatega

VASTU SAAD

- raha
- vahetustega töö
- kaasaegsed töövahendid
- mõistva suhtumise tööaja planeerimisel
- koolituse Balti Äriturvakoolis
- stabiilsuse ja kindlustunde

Mõistuse ja jõuga

AS Akropol A
Ahtri 6, II korrus,
personaliosakond
Valdur Peebo 625 9908

Divitas Grupp OÜ

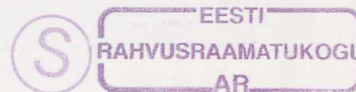

Pakume laias valikus
kaale:

- laborikaalud
- kaalud sööklatele
- kaubaaluste Kärü/kaal
- platvormkaalud (60 kg – 20 t)

võotkooditehnikat:

- võotkoodilugejad
- võotkoodiprinterid
- võotkoodisüsteemid

Divitas Grupp OÜ, Sõpruse pst 2, Tartu, GSM 250-13-473, tel/faks 27-482-037